

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย :
กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา

**The Enacted Role and Prescribed Role of Subdistrict Headman and
Village Headman : A Case Study of Changwat Songkhla**

ธิดา จิตต์ล้ำเลิศกุล

Thida Chitlamlertkul

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration
Prince of Songkla University**

2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Thesis Title	The Enacted Role and Prescribed Role of Subdistrict Headman and Village Headman : A Case Study of Changwat Songkhla
Author	Miss Thida Chitlamlertkul
Major Program	Public Administration
Academic Year	2009

ABSTRACT

The objectives of the study on the enacted role and prescribed role of subdistrict headman and village headman in Changwat Songkhla were to 1) investigate the enacted role and prescribed role of subdistrict headman and village headman 2) determine the relationship between personal factors, the social factor and the political factors. The population can be classified into 2 categories were 176 subdistrict headman and village headman and 397 general population. Data collection was based on Questionnaires. Data were analyzed by using percentages, arithmetic mean, standard deviation, t-test and One-way ANOVA.

The results of the study revealed that the enacted role of the subdistrict headmen and village headmen as a whole was at a moderate level but when considered by item, it was found that administration and maintenance of public order, registration, development and promotion of quality of life, disaster prevention and other roles not stipulated by law were at a moderate level. The roles in conservation of natural resources and the environment were at a low level. Most of the subjects thought that all aspects of the prescribed roles should be kept. Factors found to be significantly related to the enacted role of the subdistrict headmen and village headmen were: 1) Personal factors, namely age, occupation, length of being in the position and type of local administration unit, 2) Social factor which was the community's power structure; and 3) Political factor which was the subdistrict headmen and village headmen's relationship with bureaucracy.

Regarding the opinions and recommendations, most of the subjects thought that the positions of subdistrict headmen and village headmen should be maintained; the term of office should be 5 years; they should be elected; their monthly allowance should be increased; they should be trained so that they have better understanding in their roles, be promoted to have higher level of education so that they can work more

effectively, and they should take care of people more closely. In addition, they should be assigned roles and given power by related government agencies.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญ	(7)
รายการตาราง	(9)
รายการภาพประกอบ	(12)
บทที่	
1 บทนำ	1
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	71
สมมติฐานการวิจัย	71
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	71
ขอบเขตของการวิจัย	71
ข้อตกลงเบื้องต้น	72
นิยามศัพท์เฉพาะ	75
2 วิธีการวิจัย	77
การเลือกพื้นที่ศึกษา	77
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	80
แบบแผนการวิจัย	82
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82
การวัดค่าตัวแปร	83
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	85
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล	86
การวิเคราะห์ข้อมูล	86

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	ผลการวิจัย	88
	ผลการศึกษาในส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	88
	ผลการศึกษาในส่วนของประชาชน	134
4	สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	202
	สรุปผลการวิจัย	202
	การอภิปรายผล	222
	ข้อเสนอแนะ	226
	บรรณานุกรม	228
	ภาคผนวก	235
1	แบบสอบถามกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	237
2	แบบสอบถามประชาชน	248
3	ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	261
	ประวัติผู้เขียน	270

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
1	ชื่ออำเภอ จำแนกตามชั้นอำเภอ	77
2	ชื่ออำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นอำเภอ	78
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของตำบลที่ใช้ในการศึกษา	78
4	รายชื่อตำบลที่ใช้ในการศึกษา	79
5	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ใช้ในการศึกษา	81
6	ปัจจัยส่วนบุคคลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	89
7	โครงสร้างอำนาจชุมชน	91
8	ระดับความคิดเห็นของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล	92
9	ระดับความคิดเห็นของความสัมพันธ์กับระบบราชการ	93
10	ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง	95
11	จำนวน ร้อยละของบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	99
12	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง	105
13	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการทะเบียน ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	108
14	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง	111
15	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาและ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	115
16	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันภัย ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	118
17	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านบทบาท นอกกฎหมายตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	122
18	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	125

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
19	บทบาทในด้านอื่น ๆ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	129
20	เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่	130
21	ความคิดเห็นต่อการยกเลิกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	131
22	ความคิดเห็นต่อวาระดำรงตำแหน่ง	131
23	ความคิดเห็นต่อวิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง	132
24	ข้อเสนอแนะ	132
25	ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน	135
26	โครงสร้างอำนาจชุมชน	137
27	ระดับความคิดเห็นของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล	138
28	ระดับบทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริง	139
29	จำนวน ร้อยละของบทบาทกำนันที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	144
30	ระดับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง	148
31	จำนวน ร้อยละของบทบาทผู้ใหญ่บ้านที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	153
32	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการปกครองและรักษา ความสงบเรียบร้อยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	158
33	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการทะเบียน ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	161
34	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง	164
35	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการพัฒนาและส่งเสริม คุณภาพชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	167
36	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการป้องกันภัย ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	169
37	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านบทบาทนอกกฎหมาย ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	172
38	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันในภาพรวม ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	174

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
39	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครองและ รักษาความสงบเรียบร้อยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง	177
40	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการทะเบียน ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	180
41	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง	183
42	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาและส่งเสริม คุณภาพชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	186
43	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันภัย ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	188
44	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านบทบาทนอกกฎหมาย ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	191
45	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง	194
46	บทบาทในด้านอื่นๆ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	196
47	ความคิดเห็นต่อการยกเลิกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	197
48	ความคิดเห็นต่อวาระดำรงตำแหน่ง	198
49	ความคิดเห็นต่อวิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง	198
50	ข้อเสนอแนะ	199

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	73

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การปกครองท้องถิ่น ในความหมายของการปกครองตำบลและหมู่บ้านนั้น แม้ว่าตำบลและหมู่บ้านจะเป็นหน่วยการปกครองย่อย ซึ่งมีขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับหน่วยการปกครองในระดับอื่น แต่ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งต่อการบริหารราชการแผ่นดินในภาพรวมและต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เนื่องจากตำบลและหมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองระดับฐานรากที่เป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองและการบริหารประเทศในระดับที่สูงขึ้นไปจนถึงระดับชาติ เป็นหน่วยการปกครองที่มีจำนวนมากกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ และเป็นหน่วยการปกครองที่ผูกพันใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546 : 203)

การปกครองท้องถิ่น อันเป็นการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้านนั้น เป็นลักษณะการปกครองซึ่งคนไทยมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดีต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานานแล้ว อย่างไรก็ตาม การจัดระบบการปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนและเป็นทางการในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเพื่อปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย จัดการปกครองและบริหารประเทศอย่างเป็นระบบมีเอกภาพและเสถียรภาพในราชอาณาจักร ทั้งนี้ ภายหลังจากที่ได้ทรงปฏิรูประบบบริหารราชการในส่วนกลาง โดยทรงจัดตั้งกระทรวงแบบใหม่ขึ้นจำนวน 12 กระทรวง เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการบริหารประเทศแล้ว ได้ทรงเริ่มปรับปรุงการปกครองท้องถิ่นต่างๆ ในราชอาณาจักร โดยทรงมุ่งหมายที่จะจัดให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศและมีความเชื่อมโยงกับส่วนกลางอย่างใกล้ชิด ระบบการปกครองท้องถิ่นดังกล่าว เรียกว่า ระบบเทศาภิบาล

ระบบเทศาภิบาลประกอบด้วยหน่วยการปกครองหลัก คือ มณฑลหรือมณฑลเทศาภิบาล หน่วยการปกครองระดับรองลงมา คือ เมือง ซึ่งต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนเป็นเรียกว่าจังหวัด ลำดับถัดไปคือ อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ตามลำดับ นอกจากนี้ ในภายหลังได้มีการจัดตั้งหน่วยการปกครองขึ้นอีกลักษณะหนึ่ง คือ กิ่งอำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองย่อยของอำเภอ จัดตั้งขึ้นเฉพาะในบางอำเภอในกรณีที่มีความจำเป็นตามที่กฎหมายกำหนด

แต่อย่างไรก็ตาม การปกครองท้องถิ่น ในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มักมีความหมายถึง การปกครองระดับตำบลและหมู่บ้านเป็นสำคัญ ส่วนการปกครอง

ระดับจังหวัดและอำเภอ นั้น จัดเป็นการปกครองส่วนภูมิภาค การปกครองระดับตำบลและหมู่บ้าน แบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะแรกเป็นช่วงของการเริ่มต้นวางระบบการปกครองท้องที่ ซึ่งอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 2435-2440 ระยะที่สอง เป็นช่วงของการจัดการปกครองท้องที่ตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ซึ่งอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 2440-2457 และระยะสุดท้าย เป็นช่วงของการจัดการปกครองท้องที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ซึ่งใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.116 (เป็นพระราชบัญญัติฉบับแรก ที่กำหนดรูปแบบการจัดการปกครองในระดับหมู่บ้านและตำบลไว้อย่างชัดเจน) ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดรูปแบบการจัดระเบียบการปกครองท้องที่ใน 3 ระดับ คือ ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับอำเภอ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546 : 205-208)

การปกครองท้องที่นั้น มีผู้นำที่สำคัญ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ภายหลังจากปี พ.ศ. 2475 ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลสมัยต่อมาได้มีการจัดรูปแบบการปกครองท้องที่หลายรูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา นอกจากนี้มีการแก้ไขกฎหมายท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงในทุกระดับ ทำให้ประเทศไทยในขณะนี้ มีรูปแบบการปกครองท้องถิ่นอยู่เต็มพื้นที่ของประเทศไทยและมีรูปแบบการบริหารท้องถิ่นคล้าย ๆ กัน คือ มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นกับสภาท้องถิ่น ต่างกันแต่เรียกชื่อไม่เหมือนกัน การกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่น โดยมีสิทธิเลือกผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นเองให้ท้องถิ่นมีรายได้ที่เก็บจากภาษีต่าง ๆ ทั้งที่ท้องถิ่นเก็บเองหรือรัฐจัดเก็บให้ นำมาเป็นงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่นนั้น โดยมีกฎหมายท้องถิ่นรองรับอย่างชัดเจน ทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งแต่เดิมมีอำนาจหน้าที่ทั้งในด้านการปกครองท้องที่และการปกครองท้องถิ่นในขณะเดียวกัน แต่ในปัจจุบันนับแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายท้องถิ่นฉบับต่าง ๆ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นก็มีน้อยลงและกฎหมายท้องถิ่นมิได้กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่นอีกต่อไป (สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2547 : 15-16)

การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดสภาพปัญหาขึ้นในพื้นที่คือ ความขัดแย้งระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องภารกิจที่ทับซ้อนกัน ด้านท้องถิ่นถือว่า มีอำนาจการบริการดูแลประชาชนเต็มที่ตามกฎหมายและมาจากการเลือกตั้ง ขณะที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แม้จะมาจากการเลือกตั้งเช่นกัน แต่ตามกฎหมายให้มีหน้าที่เฉพาะเป็นผู้ช่วยราชการส่วนภูมิภาคเท่านั้น ไม่มีหน้าที่บริการประชาชนโดยตรง แต่สภาพที่เกิดขึ้นจริงคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังคงทำหน้าที่ให้บริการประชาชนหลายด้านอยู่ในทางปฏิบัติ

ด้วยเหตุที่ท้องถิ่นเองบางครั้งก็ยังไม่ครอบคลุมถึงหรือบางท้องถิ่นยังไม่เข้มแข็งพอหรือบางคนไม่ค่อยคุ้นเคยกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลไกกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงเข้ามาเติมเต็มจากสภาพดังกล่าวจึงเกิดปัญหาระหว่าง 2 องค์กร บางพื้นที่ลุกลามเป็นความขัดแย้งระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดหลายปีที่ผ่านมา ทั้งในทางองค์การบริหารส่วนตำบลหรือแม้กระทั่งเทศบาลตำบลก็ตาม (กลุ่มศึกษาและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549 : ออนไลน์)

ในด้านองค์การบริหารส่วนตำบลหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แล้วมีผลทำให้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะสมาชิกโดยตำแหน่ง และอยู่ในคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยตามที่กฎหมายกำหนด (ประธานสุวรรณมงคล, 2541 : 25) แต่หลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ได้กำหนดว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ทำให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตำแหน่ง และเป็นคณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป เนื่องจากไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน (สุวัฒน์ ต้นประวัตติ, 2541 : 32-33) การเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้เกิดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบทับซ้อนกัน เนื่องจากพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลก็คือพื้นที่ตำบลหมู่บ้านตามระบบการปกครองท้องถิ่นนั่นเอง ยิ่งไปกว่านั้นหน้าที่หลักขององค์การบริหารส่วนตำบล ก็คือการพัฒนาท้องถิ่นที่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในตำบล ซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีมาแต่เดิมผลกระทบต่อการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงค่อนข้างชัดเจน (ยศพล อินทฤทธิ์, 2545 : 3) ส่วนทางเทศบาล นายธนาวุฒิ ภักตรนิกร (2550 : ออนไลน์) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองยโสธร และที่ปรึกษาสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย กล่าวว่า เทศบาลแต่ละแห่งไม่มีความจำเป็นที่จะให้มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากในเขตเทศบาลแต่ละแห่งซึ่งเป็นเขตเมือง มีทั้งสถานีตำรวจ นายอำเภอ สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) รวมทั้งมีประธานชุมชน กรรมการชุมชนทำหน้าที่ด้านนี้ อยู่แล้วการที่จะให้มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลจึงเป็นเรื่องซ้ำซ้อนและสิ้นเปลือง ซึ่งแตกต่างกับเขตรอบนอก เช่น ที่ไม่มีสถานีตำรวจในท้องที่สมควรที่จะมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากยังมีความจำเป็นในด้านความมั่นคง สำหรับเทศบาลเมืองและเทศบาลนครคงไม่มีปัญหาเพราะตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ให้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนครแล้ว ห้ามไม่ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งและหน้าที่เฉพาะท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นเทศบาลนคร เทศบาลเมือง แต่เทศบาล

ตำบลนั้น ถ้าหมดความจำเป็นให้รัฐมนตรีประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา

แม้ว่าตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังคงมีอยู่ในเทศบาลตำบล แต่ก็ต้องทบทวนบทบาทให้ชัดเจน เพราะการคงอยู่นั้นมีทั้งผลดีและผลเสีย กล่าวคือ ผลดี เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่อยู่ในท้องที่รู้สภาพปัญหาเป็นอย่างดีทำให้แบ่งเบาภาระของเทศบาลและส่วนภูมิภาคในการปกครองราษฎรได้มากขึ้น เป็นผู้ช่วยในการรักษาความสงบเรียบร้อย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไม่สามารถที่จะป้องกันได้ทุกกรณี และเป็นผู้ประสานงานระหว่างอำเภอกับเทศบาลตำบล เป็นต้น (สโรชา แพร์ภาษา, 2548 : 110-112) ส่วนผลเสีย เช่น ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีภารกิจที่ซ้ำซ้อน ล้นเปลืองงบประมาณ เป็นการขัดต่อหลักความเป็นอิสระของท้องถิ่นประกอบกับเทศบาลตำบลเป็นท้องถิ่นที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน และสามารถรับผิดชอบภาระงานต่างๆ รวมทั้งจังหวัด อำเภอ สามารถกำกับดูแลท้องถิ่นได้โดยไม่ต้องอาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็ได้ หากให้มีแต่เพียงเทศบาลตำบลเพียงองค์กรเดียวจะเกิดความชัดเจนในการบริหารจัดการมากกว่า เป็นต้น (สโรชา แพร์ภาษา, 2548 : 117-118)

ซึ่งจากการที่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทั้งในระดับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลที่ซ้ำซ้อนกับการปกครองท้องที่ และถึงแม้ว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 มาแล้วหลายครั้ง (จนถึงปัจจุบันมีจำนวน 11 ฉบับ) แต่บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ยังคงเหมือนเดิมและมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น (กรมการปกครอง, 2531 : 1, อ้างถึงใน สมชาย หงษ์รัมย์, 2549 : 2) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่มีภารกิจแตกต่างไปจากอดีตซึ่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาคม ประชากรรัฐ มีผู้ร่วมงานเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องแจกแจงถึงทิศทางการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยุคใหม่ เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่และสร้างความเด่นชัดของสถาบันกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้มีบทบาทที่ชัดเจนขึ้น (สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2545 : 13)

นอกจากปัญหาในเรื่องบทบาทดังกล่าวแล้ว ปัญหาที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือ วาระดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์กันว่าควรยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือให้อยู่ตลอดไปโดยการสรรหา (สุวัฒน์ ต้นประวัติ, 2541 : 32) นอกจากนี้ยังมีประเด็นในเรื่องอื่นๆ เช่น เรื่องอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรมีอะไรบ้าง การเข้าสู่ตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรเป็นการเลือกแบบเก่าหรือเป็นระบบสรรหาซึ่งเป็นข้อเสนอใหม่ วาระการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรมีวาระอย่างไรให้เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ (สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2547 : 18) จากประเด็นต่างๆ นั้น จึงเกิดการปรับปรุงกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2550 และประกาศในราชกิจจานุเบกษาในปี พ.ศ. 2551 คือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 โดยมีประเด็นที่สำคัญ คือ ปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การแก้ไขวาระการดำรงตำแหน่งของ

ผู้ใหญ่บ้านให้พ้นตำแหน่งเมื่ออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และเปลี่ยนแปลงวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งกำนัน จากเดิมให้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง มาเป็นให้นายอำเภอเป็นประธานการประชุม ผู้ใหญ่บ้านตำบลนั้นเพื่อคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งในตำบลนั้นขึ้นมาเป็นกำนัน ส่วนกระบวนการ เข้าสู่ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ยังคงให้ราษฎรในพื้นที่เป็นผู้เลือก แต่ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน (หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0310.2/ว 21968 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2550)

ถึงแม้ว่าพ.ร.บ.ดังกล่าวจะผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วแต่ก็มี ผู้ที่มีความคิดเห็นทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านต่อพ.ร.บ.ดังกล่าว ทำให้ต้องมีการพิจารณา ต่อไปว่าเมื่อพ.ร.บ. ได้บังคับใช้แล้วมีความเหมาะสมหรือไม่ หากไม่เหมาะสมก็ควรปรับปรุง ต่อไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและให้การดำรงอยู่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นไป ในทางที่เป็นประโยชน์สุขต่อประชาชนในพื้นที่มากที่สุด

จากปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันว่ามีบทบาทในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎหมายหรือไม่ โดยจะนำ จังหวัดสงขลามาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากในจังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดใหญ่ที่มีความสำคัญ ของภาคใต้ เป็นจังหวัดที่มีความเจริญขึ้นเรื่อยๆ มีความหลากหลายในพื้นที่ระหว่างเขตองค์การ บริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล และนายกมล หมัดเลียด (สัมภาษณ์), 27 มิถุนายน 2551 นายกสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดสงขลา ได้กล่าวว่า จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีความ ซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเหตุให้ เกิดความขัดแย้งอย่างมากโดยเฉพาะในเรื่องการดูแลที่สาธารณะประโยชน์ นอกจากนี้ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมาเมืององค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลหลายแห่งและมากที่สุด ในภาคใต้ จากสถิติการจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2549-30 กันยายน 2550) มีจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการยกฐานะ เป็นเทศบาลตำบลถึง 6 แห่ง และเทศบาลตำบลยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองถึง 3 แห่ง (หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0890.2/ว 25 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2550) ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หลายคนปรับเปลี่ยนบทบาทโดยการลาออกจากตำแหน่งและสมัคร แข่งขันเป็นสมาชิกสภาเทศบาล เช่น ในตำบลคลองแห คอหงส์ เป็นต้น เนื่องจากมีงบประมาณ ในการทำงาน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้เห็นถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสงขลา ว่ามีบทบาทมากน้อยเพียงใด โดยผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนารูปแบบของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและพิจารณาทิศทางของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านว่ายังมีความจำเป็นอีกหรือไม่ต่อไปในอนาคต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องที่
2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
5. แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจชุมชน
6. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องที่

1.1 ความหมายของการปกครองท้องที่

คำว่า “การปกครองท้องที่” ประกอบด้วยคำว่า “การปกครอง” ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลความหมายว่า การคุ้มครองดูแลและการบริหารกับคำว่า “ท้องที่” ซึ่งหมายถึง พื้นที่หรือถิ่นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ดังนั้น “การปกครองท้องที่” จึงมีความหมายถึง การคุ้มครอง ดูแล และการบริหารพื้นที่หรือถิ่นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง แต่การจะระบุว่าเป็นพื้นที่ใดนั้นจะมีความหมายแตกต่างกันออกไป ซึ่งการปกครองท้องที่ในระยะแรกที่เริ่มนำมาใช้อย่างเป็นทางการ คือ ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา โดยการปกครองท้องที่ในสมัยนี้มีกฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) กำหนดเกี่ยวกับการปกครองท้องที่โดยเริ่มจากหน่วยเล็กที่สุด คือ หมู่บ้าน ตำบลและอำเภอข้อบังคับลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 117 (พ.ศ. 2441) มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการปกครองท้องที่ในระดับสูงขึ้นมา คือ การปกครองเมือง (ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เปลี่ยนเป็นเรียกว่า จังหวัดแทน) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 บังคับใช้แทนฉบับ พ.ศ. 2440 มีหน่วยการปกครองเพิ่มขึ้นมาอีกหน่วยหนึ่ง คือ กิ่งอำเภอ จึงอาจสรุปได้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวการปกครองท้องที่มีความหมายถึง การปกครองในลักษณะที่ไม่ใช่การปกครองประเทศโดยส่วนรวม แต่เป็นการปกครองเฉพาะพื้นที่หรือเฉพาะชุมชนในระดับต่างๆ ซึ่งในสมัยหลังเรียกว่า การปกครองส่วนภูมิภาคนั่นเอง ทั้งนี้ มีความหมายครอบคลุมถึงการปกครองมณฑล การปกครองเมืองหรือ

จังหวัด การปกครองอำเภอและกิ่งอำเภอ ตลอดจนการปกครองตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการปกครองในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศทั้งหมด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546 : 201)

ในเวลาต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้จัดการปกครองส่วนภูมิภาคโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ภาค จังหวัดและอำเภอ และในบทบัญญัติที่ว่าด้วยการปกครองอำเภอได้กำหนดว่าการจัดการปกครองอำเภอ นอกจากที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องที่ อันหมายถึง พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยการปกครองหมู่บ้าน ตำบล กิ่งอำเภอ และอำเภอ และหลังจากนั้นกฎหมายหลักในการจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินก็ได้บัญญัติข้อความเช่นเดียวกันต่อเนื่องกันมาจนปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 18 หรือพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ทำให้เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า การปกครองระดับจังหวัดและอำเภอเป็นการปกครองส่วนภูมิภาค ส่วนการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้านเป็นการปกครองท้องที่ ดังนั้น การปกครองท้องที่ในปัจจุบัน จึงมีความหมายแคบลงและมักหมายความเฉพาะการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการปกครองส่วนภูมิภาคอันเป็นส่วนราชการที่มีข้าราชการจากส่วนกลางส่งมาดูแลบังคับบัญชา ในขณะที่หน่วยการปกครองท้องที่ อันได้แก่ ตำบลและหมู่บ้าน มีผู้ปกครองที่มาจากประชาชนในท้องที่นั้น ๆ ซึ่งไม่ได้ดำรงตำแหน่งข้าราชการ แต่มีฐานะเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546 : 203)

1.2 ความสำคัญของการปกครองท้องที่

การปกครองท้องที่ ในความหมายของการปกครองตำบลและหมู่บ้านนั้น แม้ว่าตำบลและหมู่บ้านจะเป็นหน่วยการปกครองย่อย ซึ่งมีขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับหน่วยการปกครองในระดับอื่น แต่ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งต่อการบริหารราชการแผ่นดินในภาพรวม และต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ เนื่องจากตำบลและหมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองระดับฐานรากที่เป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองและการบริหารประเทศในระดับที่สูงขึ้นไปจนถึงระดับชาติ เป็นหน่วยการปกครองที่มีจำนวนมากกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ และเป็นหน่วยการปกครองที่ผูกพันใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ความสำคัญของการปกครองท้องที่มีสาระสำคัญพอสรุปได้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546 : 203-204)

1. การปกครองท้องที่ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ในฐานะที่เป็นหน่วยการปกครองพื้นฐานที่ใกล้ชิดกับประชาชน ตำบลและหมู่บ้านจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการตัดสินใจกำหนดนโยบายการบริหารประเทศ ซึ่งในประเทศ

ประชาธิปไตยมีหลักการสำคัญว่านโยบายการบริหารประเทศจะต้องสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ตำบลและหมู่บ้านเป็นกลไกสำคัญในการสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ทำให้การกำหนดนโยบายการบริหารประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

2. การปกครองท้องถิ่นที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาล นโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลจะเป็นผลสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน ในฐานะตำบลและหมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองระดับฐานราก รัฐบาลจึงมีเป้าหมายที่จะให้ตำบลและหมู่บ้านทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลในการดำเนินตามนโยบายต่าง ๆ ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากเป็นหน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดกับประชาชน ประชาชนมีความคุ้นเคยและไว้วางใจ และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือปฏิบัติตามนโยบาย

3. การปกครองท้องถิ่นที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตย แม้ว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่น คือ ตำบลและหมู่บ้าน จะไม่ได้มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรปกครองตนเองของประชาชน แต่ตำบลและหมู่บ้านก็มีผู้ปกครองที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย การปกครองตำบลและหมู่บ้านจึงนับเป็นก้าวแรกที่ประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ได้ตระหนักถึงสิทธิและความสำคัญของตนเองในฐานะพลเมือง เข้าใจวิธีการแบบประชาธิปไตยและเริ่มคุ้นเคยกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางประชาธิปไตย

4. การปกครองท้องถิ่นที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างเอกภาพและความมั่นคงของประเทศ การจัดการปกครองท้องถิ่นซึ่งครอบคลุมลงไปถึงชุมชนที่มีขนาดเล็กที่สุดแผ่ขยายขอบเขตไปทั่วทุกพื้นที่ในประเทศ ทำให้เกิดการจัดระเบียบการปกครองที่มีลักษณะเป็น Uniformity คือ อยู่ในรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศส่งผลให้ประเทศมีความเป็นเอกภาพ ยิ่งไปกว่านั้น การเชื่อมโยงการใช้อำนาจปกครองจากหน่วยการปกครองย่อย อันได้แก่ ตำบลและหมู่บ้านทั่วประเทศ เข้าสู่ศูนย์กลางการปกครองเดียวกัน ทำให้เกิดการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้นสร้างเสริมให้ประเทศชาติมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง

5. การปกครองท้องถิ่นที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านสังคม ทางด้านเศรษฐกิจ และทางด้านการเมือง จะต้องกระทำทั้งในภาพรวมของประเทศและในส่วนย่อยหรือในแต่ละพื้นที่ของประเทศไปพร้อม ๆ กันจึงจะประสบผลสำเร็จ หน่วยการปกครองท้องถิ่นคือตำบลและหมู่บ้านเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากการปกครองตำบลและหมู่บ้านครอบคลุมถึงพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลในชนบทซึ่งประสบปัญหาขาดแคลน ด้อยโอกาสและต้องการการพัฒนา

6. การปกครองท้องถิ่นที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน หน่วยการปกครองท้องถิ่น คือ ตำบลและหมู่บ้าน เป็นหน่วยการปกครองระดับล่างสุด มีบทบาท

ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ได้สัมผัสกับทุกข์สุขของประชาชน เป็นผู้คุมครองดูแล แก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของประชาชนในท้องที่ นำบริการสาธารณะต่าง ๆ เข้ามาสู่ประชาชน และเป็นที่ยังชีพของผู้คนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ นอกจากนั้นตำบลและหมู่บ้านยังเป็นศูนย์กลางของประชาคม เป็นที่รวมของพลังประชาชน อันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและการสร้างสรรค์ความเจริญในท้องที่

1.3 การจัดการปกครองท้องที่ระดับตำบลและหมู่บ้าน

ตำบล หมู่บ้าน เป็นหน่วยการปกครองที่เล็กรองลงไปจากอำเภอ และถือว่าเป็นการสิ้นสุดของหน่วยการปกครอง การปกครองตำบล หมู่บ้านนี้ มีลักษณะแตกต่างจากรูปการปกครองอื่นๆ อยู่มาก กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ปกครองชั้นจังหวัดหรืออำเภออยู่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องปฏิบัติราชการประจำ มีกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงาน ข้าราชการผู้บริหารงานจังหวัดและอำเภอ เป็นข้าราชการพลเรือนได้รับเงินเดือนเป็นเครื่องตอบแทน แต่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านนั้นหาเป็นข้าราชการไม่ การเข้าสู่ตำแหน่งก็กระทำได้โดยการสมัครรับเลือกตั้ง มิใช่รัฐบาลเป็นผู้แต่งตั้งและสรรหาอย่างข้าราชการทั่วไป อย่างไรก็ตาม กำนันผู้ใหญ่บ้านนอกจากจะเป็นผู้แทนของราษฎรในตำบลและหมู่บ้านแล้วยังเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เพราะเมื่อราษฎรเลือกผู้ใดเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านแล้ว ทางราชการโดยผู้ว่าราชการจังหวัดจะออกหนังสือสำคัญรับรู้ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายนานาประการ ในการปฏิบัติหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง จึงพอกล่าวได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลชั้นนำในท้องถิ่น และมีเกียรติภูมิไม่น้อย ในสมัยก่อนผู้ใดได้เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์อย่างต่ำเป็นพัน อย่างสูงถึงขุน แสดงให้เห็นว่าทางราชการได้ยอมรับนับถือความสำคัญของตำแหน่งนี้เป็นอย่างยิ่ง (ไพบูลย์ ช่างเรียน, 2520 : 145)

สำหรับการจัดการปกครองท้องที่ระดับตำบลและหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ได้กำหนดไว้ ดังนี้ (กรมการปกครอง, 2550 : 31-37)

1.3.1 หมู่บ้าน

1.3.1.1 การจัดตั้งหมู่บ้าน

หมู่บ้านตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ มี 2 ประเภท คือ หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ กับหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราว

1) หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ การจัดทำโดยประกาศจังหวัด ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) หลักเกณฑ์ตามพ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่

พุทธศักราช 2457 ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ได้วางหลักเกณฑ์การตั้งหมู่บ้านไว้กว้างๆ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง ถ้าเป็นที่มีคนอยู่รวมกันมาก ถึงจำนวนบ้านน้อย ให้ถือเอาจำนวนคนเป็นสำคัญประมาณราว 200 คน เป็นหมู่บ้านหนึ่ง ประการที่สอง ถ้าเป็นที่ผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างไกลกัน ถึงจำนวนคนจะน้อย ถ้ามีจำนวนบ้านไม่ต่ำกว่า 5 บ้านแล้ว จะจัดเป็นหมู่บ้านหนึ่งก็ได้ ในการที่จะพิจารณาจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ ก็จำเป็นจะต้องถือหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยอนุโลมเช่นเดียวกับการตั้งตำบล ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและความเหมาะสมจริงๆ โดยให้ถือความสะดวกแก่การปกครองเป็นประมาณ

(2) หลักเกณฑ์ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด กระทรวงมหาดไทยได้วางหลักเกณฑ์การจัดตั้งหมู่บ้านไว้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2539

ก. กรณีเป็นชุมชนหนาแน่น

- เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 1,200 คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 240 บ้าน
- เมื่อแยกหมู่บ้านใหม่แล้ว หมู่บ้านใหม่จะต้องมีราษฎรไม่น้อยกว่า 600 คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 120 บ้าน
- ต้องได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

ข. กรณีเป็นชุมชนห่างไกล

- เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 600 คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 120 บ้าน
- เมื่อแยกหมู่บ้านใหม่แล้ว หมู่บ้านใหม่จะต้องมีราษฎรไม่น้อยกว่า 200 คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 40 บ้าน
- ชุมชนใหม่ห่างจากชุมชนเดิม ไม่น้อยกว่า 6 กิโลเมตร

- ต้องได้รับความเห็นชอบ จากคณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

2) หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราว หมู่บ้านชั่วคราว เป็นหมู่บ้านที่จัดขึ้นในกรณีที่ท้องที่อำเภอใดมีราษฎรไปตั้งชุมชนทำการหาเลี้ยงชีพในบางฤดู และจำนวนราษฎรซึ่งไปตั้งทำการอยู่มากพอสมควรจะจัดเป็นหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์

การตั้งหมู่บ้านปกติได้ เพื่อความสะดวกแก่การปกครอง ให้นายอำเภอประชุมราษฎรในหมู่บ้านนั้น ๆ เลือกว่าที่ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจและหน้าที่เหมือนผู้ใหญ่บ้านปกติ

1.3.1.2 การจัดระเบียบการปกครองหมู่บ้าน ตามกฎหมาย
ลักษณะปกครอง

การบริหารงานของหมู่บ้าน มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1) ผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านหนึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ทำหน้าที่ปกครองราษฎรในเขตหมู่บ้าน โดยมีที่มาจากการเลือกของราษฎรในหมู่บ้านนั้น

2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นอกจากจะมีผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ปกครองหมู่บ้านแล้ว ยังมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้าน

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่ เป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง เป็นกรรมการ กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งราษฎรเลือกตั้ง จำนวน 5-9 คน เป็นกรรมการ โดยเลือกเป็นรองประธาน 1 คน เลือกเป็น เลขานุการ 1 คน และเลือกเป็นผู้ช่วยเลขานุการ 1 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี

1.3.2 ตำบล

ตำบล เป็นหน่วยการปกครองท้องที่ ที่ย่อยรองจากอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ

การจัดการปกครองตำบลเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ซึ่งกำหนดให้ตำบล ประกอบด้วยหลาย ๆ หมู่บ้านรวมกัน

1.3.2.1 หลักเกณฑ์การจัดตั้งตำบล

หลักเกณฑ์ พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ได้วางหลักเกณฑ์การจัดตั้งตำบลไว้กว้าง ๆ ดังนี้

1) ตำบลหนึ่งประกอบด้วยหลายหมู่บ้านรวมกันราว 20 หมู่บ้าน

2) ให้จัดทำเครื่องหมายเขตตำบลไว้ให้ชัดเจน โดยถือตามแนวลำห้วย ลำคลอง บึง บาง หรือสิ่งใดเป็นสำคัญ เช่น ภูเขา

3) ถ้าไม่มีหมายเขต ไม่มีแนวตามข้อ 2) ก็ให้จัดทำหลักปักหมายเขตไว้ทุกด้านเป็นสำคัญ

1.3.2.2 หลักเกณฑ์ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

กระทรวงมหาดไทยได้วางหลักเกณฑ์การจัดตั้งตำบลไว้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2539 ดังนี้

1) กรณีเป็นชุมชนหนาแน่น

(1) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 4,800 คน

(2) มีหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 8 หมู่บ้าน

(3) ได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

2) กรณีเป็นชุมชนห่างไกล

(1) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 3,600 คน

(2) มีหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 6 หมู่บ้าน

(3) ชุมชนใหม่ห่างจากชุมชนเดิมไม่น้อยกว่า

6 กิโลเมตร

(4) ได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบลหรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

1.3.2.3 การจัดระเบียบปกครองตำบล

การบริหารราชการตำบล มีพนักงานปกครองตำบล

ดังนี้คือ

1) กำหนด ในตำบลหนึ่ง มีกำนันคนหนึ่งเป็นผู้ปกครอง และรับผิดชอบในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนทุกหมู่บ้านทั่วทั้งตำบลนั้น

ประชาชนในตำบลเป็นผู้เลือกกำนันจากผู้ที่เป็นผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกกำนัน พ.ศ. 2524 กำนันได้รับเงินค่าตอบแทนเป็นรายเดือนซึ่งมิใช่เป็นเงินเดือน เพราะไม่ได้มีฐานะเป็นข้าราชการ แต่เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง

2) แพทย์ประจำตำบล การดำรงตำแหน่งของแพทย์ประจำตำบล ต้องให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านประชุมพร้อมกันเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ บุคคลผู้มีสัญชาติไทย และมีความรู้ในวิชาแพทย์แผนปัจจุบันหรือแผนโบราณ ตลอดจนเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในตำบลนั้น เว้นแต่ผู้ที่เป็นแพทย์ประจำตำบลใกล้เคียงกันกระทำการรวมเป็นสองตำแหน่ง

เมื่อเลือกผู้มีคุณสมบัติแล้ว จึงเสนอชื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งเป็นแพทย์ประจำตำบล

แพทย์ประจำตำบลมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คิดอ่านและจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล ป้องกันและตรวจตราความเจ็บไข้ได้ป่วยที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลนั้นและตำบลใกล้เคียง ตลอดจนรายงานโรคระบาดร้ายแรงแก่กำนันและนายอำเภอท้องที่

3) สารวัตรกำนัน ในตำบลหนึ่งๆ ให้มีสารวัตรกำนันจำนวน 2 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและรับใช้สอยของกำนัน ผู้ที่จะเป็นสารวัตรกำนันนั้นแล้วแต่กำนันจะร้องขอให้เป็น แต่ต้องได้รับความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัดและกำนันมีอำนาจเปลี่ยนสารวัตรกำนันได้

1.4 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นับเป็นบุคคลสำคัญของตำบล หมู่บ้าน เป็นผู้ปกครอง และดำเนินกิจการทั้งหลายของตำบล หมู่บ้าน ทั้งในฐานะที่เป็นผู้นำบริหารของรัฐ การแพร่ ข่าวดสารและคำสั่งของทางราชการไปสู่ราษฎร ขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำข่าวสารและความต้องการ ของราษฎรมาสู่ทางราชการ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นผู้ประสานงานประสานประโยชน์ระหว่าง ราษฎรในตำบลหมู่บ้านกับทางราชการเข้าด้วยกัน และปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวกและความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540 : 154-155)

1.4.1 ประวัติความเป็นมาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ในชนบทของไทยราแต่เดิมมานั้นมีลักษณะเป็นสังคมที่ประชาชน อาศัยกันเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มก็มีหัวหน้าทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองคอยดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนในกลุ่มอย่างใกล้ชิดต่อมาเมื่อประชาชนเพิ่มจำนวนขึ้นปัญหาต่างๆ ก็มากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนก็เปลี่ยนไปทำให้อยู่ร่วมกันเป็นหลักแหล่งเป็นชุมชนมากขึ้น มีอาณาเขตแน่นอนและมีแบบแผนการจัดการปกครองอย่างเป็นทางการยิ่งขึ้น

จากหลักฐานที่มีอยู่พอสันนิษฐานได้ว่าในสมัยสุโขทัยนั้น แบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล แต่ละมณฑลมีเมืองในสังกัดซึ่งแยกออกเป็นเมืองเอก เมืองโท ตรี และจัตวา โดยแต่ละเมืองมีการปกครอง ดังนี้

- เจ้าเมือง (มีตำแหน่งต่างกันตามชั้นของเมือง) ปกครอง หลายหมื่นหลังคาเรือนและมีปลัดเมืองเป็นผู้ช่วย
- นายแขวงหรือนายอำเภอ ปกครองคนราวหมื่นหลังคาเรือน
ขึ้นตรงต่อเจ้าเมือง
- นายแคว้นหรือกำนัน ปกครองคนราวพันหลังคาเรือน ขึ้นตรง ต่อนายแขวง
- นายบ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน ปกครองราวร้อยหลังคาเรือน ขึ้นตรง ต่อนายแคว้น

ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวงของไทยมีหลักฐานปรากฏ แน่ชัดว่า ได้มีการจัดระเบียบการปกครองประเทศแยกย่อยลงไปอีก กล่าวคือมีการจัดระเบียบ การปกครองท้องที่ภายในเมืองหนึ่งๆ ทั้งหัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองชั้นใน โดยแบ่งเมือง ออกเป็นแขวง แขวงแบ่งออกเป็นตำบล ตำบลแบ่งออกเป็นบ้าน ซึ่งเป็นที่รวมของหลาย ๆ ครัวเรือน แต่มิได้กำหนดจำนวนคนหรือจำนวนบ้านไว้ นอกจากนี้ยังให้มีผู้ปกครองโดยเฉพาะ ได้แก่ บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านซึ่งเจ้าเมืองแต่งตั้งเป็นหัวหน้า เมื่อหลายบ้านรวมกันเป็นตำบลก็มีกำนัน เป็นหัวหน้าและมักได้รับบรรดาศักดิ์เป็น “พัน” และหลายตำบลรวมกัน เป็นแขวงก็จะมีหมื่น

แขวงเป็นผู้ปกครอง หลายแขวงรวมกันเป็น “เมือง” มีผู้รั้งหรือพระยามหานครเป็นผู้ปกครอง เมืองนี้มีลักษณะคล้ายจังหวัดในปัจจุบัน ส่วนแขวงเทียบเท่าอำเภอ การปกครองรูปแบบนี้เป็นหลักที่ยึดถือมาจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจุลจอมเกล้า รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบการปกครองของราชอาณาจักรไทย ครั้งสำคัญ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองระดับหมู่บ้านและตำบลนั้น ได้มีการทดลองตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันขึ้นปกครองหมู่บ้านและตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2435 ทั้งนี้เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการจัดการปกครองหมู่บ้านและตำบลใหม่นี้มีลักษณะแตกต่างจากเดิมหลายประการ โดยเฉพาะในด้านกระบวนการ

นอกจากทดลองตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้วยังมีการศึกษาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยดูสภาพท้องที่และความเป็นอยู่ทั่วไปของประชาชน โดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสนาบดีคนแรกของกระทรวงมหาดไทย ได้เสด็จออกตรวจราชการหัวเมืองต่าง ๆ และยังทรงมอบหมายให้หลวงเทศาภิตรวิจารณ์เดินทางไปดูงานการปกครองของประเทศพม่าและมลายู หลังจากนั้นได้จัดประชุมข้าหลวงเทศาภิบาลเพื่อปรึกษาคำเห็นและรับฟังข้อเท็จจริงของแต่ละท้องที่ เมื่อปรากฏว่าโครงการทดลองตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนี้ประสบผลสำเร็จด้วยดี จึงวางรูปแบบการปกครองระดับหมู่บ้านตำบลเรียกว่า “การปกครองท้องที่” อย่างเป็นทางการขึ้นเป็นส่วนหนึ่งในการปกครองประเทศ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ โดยประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) ข้อความและหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัตินี้ ได้ใช้เป็นหลักในการปกครองท้องที่ของประเทศไทยสืบมา นับว่าเป็นกฎหมายฉบับแรก ที่ได้กำหนดการจัดระเบียบตำบลและหมู่บ้าน รวมทั้งกำหนดหน้าที่ไว้อย่างละเอียดเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจตราดูแลทุกข์สุขของราษฎรตามท้องที่ต่าง ๆ ต่างพระเนตรพระกรรณ สร้างความเป็นธรรมในการปกครองบ้านเมือง

หลังจากที่ได้ประกาศพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.116 มาเป็นเวลานานประมาณ 17 ปีต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จึงได้ทรงประกาศยกเลิก และประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ขึ้นใช้บังคับแทนและถือเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองตำบล หมู่บ้าน สืบมาจนทุกวันนี้ (กรมการปกครอง, 2550 : 39-41)

1.4.2 หลักปฏิบัติราชการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

เมื่อเข้าสู่ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว การวางตนและวางงานให้เหมาะสม เพื่อให้เป็นที่เคารพเชื่อถือศรัทธาและนำความผาสุกมาสู่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ

ในฐานะนักปกครองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องมีหลักหรือแนวทางในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน ที่สำคัญดังนี้ (กรมการปกครอง, 2550 : 76,79)

หลักในการปฏิบัติตน

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม ในการปฏิบัติหน้าที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น แนวทางสำคัญในการพัฒนาตนเอง ได้แก่

1. บุคลิกภาพ ต้องฝึกฝนตนเองให้มีบุคลิกลักษณะที่น่าเคารพ นับถือ น่าเกรงขาม ผู้ที่มีบุคลิกดีจะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง รอบรู้มีไหวพริบปฏิภาณ กริยาท่าทางมาดมั่น การพูดจาจะใช้ภาษาที่ถูกต้อง นุ่มนวล ไม่หลบตา มีอารมณ์ขัน

2. การแต่งกาย ต้องเรียบร้อย ถูกระเบียบ ถูกกาลเทศะ การแต่งกายไปในงานต่างๆ ต้องให้ถูกต้องเหมาะสมกับงาน ถ้าแต่งเครื่องแบบก็ต้องถูกต้อง ตามระเบียบกฎกระทรวงฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2532) ออกตามความในพระราชบัญญัติ เครื่องแบบเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พ.ศ. 2509 ได้กำหนดเครื่องแบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนันและแพทย์ประจำตำบลไว้ให้มี 2 ชนิด คือ

2.1 เครื่องแบบปฏิบัติราชการ มี 1 ประเภท คือ เครื่องแบบ สีกากีคอพับ

2.2 เครื่องแบบพิธีการ มี 3 ประเภท คือ

2.2.1 เครื่องแบบปกติขาว

2.2.2 เครื่องแบบครึ่งยศ

2.2.3 เครื่องแบบเต็มยศ

หลักในการปฏิบัติงาน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6)

ได้ทรงพระราชนิพนธ์ถึงแนวทางในการปฏิบัติราชการที่ไว้ 10 ประการ คือ

1. ความสามารถ หมายถึง การใช้ความรู้ของตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ขวนขวายในการทำงานโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้มาคอยชี้แนะหรือสั่งการ ผู้มีความสามารถ จะทำงานได้ดีเป็นผลสำเร็จยิ่งกว่าคนอื่น ๆ ที่มีโอกาสเท่าเทียมกัน

2. ความเพียร หมายถึง ความไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีความบากบั่นมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความวิริยะอุตสาหะมิได้ลดหย่อน เมื่อได้รับ มอบหมายให้กระทำการใด ๆ ก็ตั้งใจปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ เพื่อให้กิจการนั้น ๆ บรรลุผลสำเร็จ ด้วยดี

3. ไหวพริบ หมายถึง รู้จักคิดและสังเกตเห็นได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยเตือนว่าควรจะทำสิ่งใด เพื่อให้บังเกิดผลดีที่สุสุด และรีบทำกรานั้น โดยจับพลันทันท่วงที่ ไหวพริบเกิดขึ้นจากการฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอ

4. ความรู้เท่าถึงการ หมายถึง รู้จักปฏิบัติกิจการหรืองานทั้งปวงให้เหมาะสม คือ เหมาะแก่เวลา สมเหตุสมผล เกิดประโยชน์ที่สุด

5. ความซื่อตรงต่อหน้าที่ หมายถึง ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรืองานในหน้าที่โดยซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความอุตสาหวิริยภาพเต็มสติกำลัง โดยมุ่งหมายให้งานนั้น ๆ บรรลุความสำเร็จด้วยหนทางที่ดีที่สุดที่พึงจะทำได้

6. ความซื่อตรงต่อคนทั่วไป หมายถึง การรักษาดนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั้งหลาย มีวาจาเชื่อถือได้ ไม่คิดเอาเปรียบผู้ใด ไม่ยกตนข่มท่านไม่หาดีใส่ตัวหาชั่วใส่คนอื่น ผูกไมตรีต่อบุคคลโดยสม่ำเสมอ

7. รู้จักนิสัยคน ถ้าเป็นผู้น้อยต้องหมั่นศึกษาสังเกตให้รู้นิสัยของผู้ใหญ่ แล้ววางความประพฤติ แนวทางการทำงานของตนให้ต้องตามอัธยาศัย ถ้าเป็นผู้ใหญ่บังคับบัญชาคนมาก ๆ ต้องรู้จักนิสัยของผู้ใต้บังคับบัญชา และใช้คนให้ถูกต้องตามอุปนิสัย จะใช้วิธีการอย่างเดียวกันหมดเป็นไปไม่ได้

8. ความรู้จักผ่อนผัน หมายถึง การไม่ยึดถือสิ่งใดเคร่งครัดจนเกินไป จนอาจเสียหายใหญ่ได้และไม่ปล่อยปละละเลยหรือเพิกเฉยเสียทุกอย่าง จนอาจเสียหายเบียด วินัย แบบแผน แต่ต้องรู้จักปฏิบัติให้เหมาะสมไม่ตึงหรือละเลยจนเสียหาย

9. ความมีหลักฐาน หมายถึง การมีที่อยู่แน่ชัด มีครอบครัวอบอุ่นมั่นคง ตั้งตนไว้ในที่ซบคือไม่ประพฤติตนสามะเลเทเมา หมกมุ่นอยู่ในอบายมุข

10. ความจงรักภักดี หมายถึง ยอมสละความสุขส่วนตัว เพื่อมุ่งประโยชน์อันแท้จริงให้บังเกิดแก่ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

หลักในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานดังกล่าว กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมได้ เพื่อให้บรรลุถึงความเป็นนักปกครองอย่างแท้จริง

2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

2.1 ความหมายของบทบาท

บรูม และเซลนิก (Broom and Selznick, 1968 : 18-19) กล่าวถึงบทบาทไว้ คือ บทบาท (บางครั้งเรียกว่า บทบาททางสังคม) เป็นหน่วยพื้นฐานของโครงสร้างทางสังคม บทบาทอาจให้นิยามว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันซึ่งเห็นได้ชัดในตำแหน่งทางสังคม เช่น พ่อ ครู ลูกจ้าง หรือคนใช้ บทบาทจะถูกกำหนดโดยหน้าที่และตำแหน่งทางสังคม ซึ่งจะบ่งบอกว่าบุคคลหนึ่งคาดหวังอะไรกับเขาในบทบาทที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งผูกมัดที่เขาต้องปฏิบัติตาม บทบาทที่ปฏิบัติจริงมักจะมีอิทธิพลมาจากการกระทำที่มีลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคน

กล่าวโดยสรุป บทบาทเป็นเรื่องที่ซับซ้อน หากจะระบุให้แน่ชัดจำเป็นที่จะต้องศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งทางสังคมที่สัมพันธ์กัน และบทบาทนั้นจะถูกกำหนดโดยองค์กรทางสังคมที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียนหรือองค์กรอื่น ๆ

ฮอร์ตตัน และฮันท์ (Horton and Hunt, 1980 : 105) กล่าวว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังของบุคคลผู้ซึ่งอยู่ในแต่ละสถานภาพ แต่ละคนอาจจะมีหลายสถานภาพ และถูกคาดหวังให้แสดงบทบาทที่เหมาะสมกับสถานภาพของบุคคลนั้น

ชวอน พลตรี (2530 : 77) กล่าวว่า บทบาท คือ แบบแผนพฤติกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม บทบาทเป็นการเคลื่อนไหวของสถานภาพหรือหน้าที่ตามสถานภาพ

ณรงค์ เสียงประชา (2541 : 136-137) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามหน้าที่

เมื่อคนเราติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ก็ย่อมต้องแสดงบทบาทหลายบทบาทมากขึ้นตามคู่บทหรือตามสถานภาพที่เกิดจากความสัมพันธ์นั้น ๆ และบางครั้ง บทบาทที่เกิดขึ้นอาจเกิดการขัดแย้ง (Role Conflict) กันได้ เช่น ในขณะที่เขาจะแสดงบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชา แต่ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในหน่วยราชการที่เขารับผิดชอบเป็นพ่อของเขา ในสถานภาพที่เป็นลูกจะต้องเชื่อฟังพ่อ ต้องเคารพพ่อ ดังนั้นในกรณีเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดความอึดอัดใจ และจำเป็นต้องหาทางเลือกในการปฏิบัติ ลักษณะเช่นนี้เป็นปัญหาที่เกิดจาก บทบาทขัดกัน

เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งในสังคมย่อมต้องแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้น ๆ ตำแหน่งเดียวกัน แต่ผู้ดำรงตำแหน่งคนละคนอาจมีบทบาทต่างกันไป เพราะต่างคนต่างมีนิสัยจิตใจและร่างกายไม่เหมือนกัน ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นเพียงรูปการ (Aspect) ทางพฤติกรรมของตำแหน่ง

การที่คนเรามีบทบาทต่อสังคมและปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่สังคมยอมรับ จะช่วยให้ทั้ง 2 ฝ่ายกำหนดการกระทำต่อกันภายในกรอบของบทบาทนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เป็นระเบียบ และตรงกันข้ามถ้าคนในสังคมประพฤติบกพร่อง ไม่แสดงบทบาทของตนในสังคมให้สมกับสถานภาพก็จะทำให้สังคมเสียระเบียบ (Social Disorganization) ได้ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคม

ระพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ (2531 : 77) กล่าวว่า บทบาทเป็นแบบแผนของความต้องการ เป้าหมาย ความเชื่อ ความรู้สึก ทศนคติ คุณค่าและการกระทำที่สมาชิกในสังคมคาดหวังว่าควรจะเป็นไปตามลักษณะของชนิดตำแหน่งที่มีอยู่ หรืออาจกล่าวได้สั้น ๆ ว่า บทบาทก็คือ พฤติกรรมที่คาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ในสถานภาพนั้นควรจะทำหรือปฏิบัติ เช่น บทบาทของพ่อก็คือ ทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี และรู้จักทำมาหากิน เป็นต้น

สุพัตรา สุภาพ (2542 : 30) กล่าวว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือ ต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาทคือ สั่งสอนอบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนใช้ บทบาทคือ ปฏิบัติตามหมอสั่ง จะเห็นได้ว่า มนุษย์แต่ละคนจะมีบทบาทหลายบทบาท และแต่ละบทบาทก็จะมีคุณสมบัติหรือสมดุลงัน พอดีควร เช่น มีผู้เหนือกว่าก็ต้องมีผู้ต่ำกว่า มีครูก็ต้องมีนักเรียน ซึ่งแต่ละตำแหน่งก็ต้องมี บทบาทต่างกันออกไป

อย่างไรก็ตาม การกำหนดบทบาทจะช่วยให้คุณได้มีพฤติกรรม อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบทบาทจะกำหนดความรับผิดชอบของงานต่างๆ ที่ปฏิบัติ ยิ่งสังคม ซับซ้อนมากขึ้นเท่าไร บทบาทก็จะยิ่งแตกต่างกันมากขึ้นเท่านั้น เพราะบางบทบาทคนธรรมดาสามัญ ปฏิบัติได้ แต่บางบทบาทก็ต้องอาศัยความชำนาญพิเศษที่มีคนเพียงไม่กี่คนทำได้ หรือบางบทบาท ต้องอาศัยประสบการณ์จึงจะได้ผล มนุษย์มีบทบาทหลายอย่างในการอยู่ร่วมกัน แต่ละบทบาท เป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์สามารถมีระเบียบและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2.2 บทบาทตามกฎหมายและบทบาทที่ปฏิบัติจริง

โคเฮิน (Cohen, 1978 : 35, อ้างถึงใน สังเขป จันทรศรี, 2537 : 30) ได้เสนอเกี่ยวกับบทบาทไว้ดังนี้

1. บทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนด ให้ต้องปฏิบัติ หน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่ง แม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตาม บทบาทที่คาดหวัง โดยผู้อื่นเราก็ยังคงยอมรับว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติตามบทบาทที่สังคม กำหนดไว้

2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดง หรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่ง

เบอร์โล (Berlo, 1966 : 153) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า บทบาทสามารถมอง ได้หลายมุมมอง ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ บทบาทที่จำเป็นมีอย่างน้อยที่สุด 3 บทบาท ได้แก่

1. บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions) เป็นบทบาทที่เป็น ทางการถูกกำหนดไว้เป็นระเบียบที่ชัดเจนว่าบุคคลควรจะทำอะไรเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น

2. บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) เป็นบทบาทที่บุคคล ได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้นๆ

3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) เป็นการคาดหวัง ของบุคคลอื่นเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นว่าควรจะทำอะไร

จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2540 : 37-38) ได้แยกลักษณะ ของบทบาทเป็น 3 ด้าน คือ 1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้ เป็นกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มี

สถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำ แต่อาจไม่มีใครทำตามนั้น 2. บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ จะคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม หรือบุคลิกภาพและประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน 3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual/Enacted Role) ได้แก่การกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย สถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทหนึ่ง ๆ อาจเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น การกดดันของกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้นบทบาทที่แท้จริง ๆ จึงอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทที่บุคคลรู้จักได้

กล่าวโดยสรุป บทบาท เป็นพฤติกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม ที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามลักษณะของตำแหน่ง ซึ่งสามารถแบ่งเป็นหลายด้าน ได้แก่บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ เป็นบทบาทที่เป็นทางการถูกกำหนดไว้เป็นระเบียบที่ชัดเจนว่าบุคคลควรจะทำอะไรเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น บทบาทที่ถูกคาดหวัง เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลเป็นการคาดหวังของบุคคลอื่นเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นว่าควรจะทำอะไร บทบาทที่ปฏิบัติจริง เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่ง บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ จะคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยมหรือบุคลิกภาพและประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทอำนาจ หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

3.1 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะนักปกครองท้องถิ่น

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะนักปกครองท้องถิ่นมีหลายบทบาท ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534 : 18-25)

3.1.1 การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของราชการ

นักปกครองท้องถิ่นแสดงบทบาทของตนเพื่อตอบสนองงานของหน่วยงานของรัฐในฐานะเป็นตัวแทนของทางราชการ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การประชาสัมพันธ์ นักปกครองท้องถิ่นต้องเอาใจใส่รับทราบข้อราชการอยู่เสมอ โดยการเข้าไปประชุมรับทราบจากทางอำเภอซึ่งปกติจะมีการประชุมเดือนละหนึ่งครั้ง ถ้ามีราชการสำคัญเร่งด่วนอาจมีการประชุมเดือนละกี่ครั้งก็ได้ ในการประชุมที่อำเภอ นายอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ให้ไปปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ในอำเภอนั้น ๆ จะเป็นผู้ชี้แจงข้อราชการของตนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชนหรือต้องการให้ประชาชนทราบ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักปกครองท้องถิ่นได้ทำการซักถามจนเป็นที่

เข้าใจ หลังจากนั้นนักปกครองท้องถิ่นก็ต้องนำไปชี้แจงให้ราษฎรในหมู่บ้านของตนทราบ ถ้ามีแผนประกาศของทางราชการ นักปกครองท้องถิ่นก็ต้องนำมาปิดให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน

2. อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การติดต่อกับหน่วยราชการ นับว่าเป็นปัญหาใหญ่สำหรับประชาชนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกล ส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยรู้ระเบียบของทางราชการทำให้เสียเวลาเป็นวัน ๆ เลยทีเดียว นักปกครองท้องถิ่นจะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ประชาชนอาจนำเงินภาษีมามอบให้แก่นักปกครองท้องถิ่นหมู่บ้านของตน เพื่อนำไปดำเนินการแทนที่อำเภอแล้วนำหลักฐานการชำระภาษีนั้นไปมอบให้แก่ประชาชนในภายหลัง เป็นต้น

3. จับกุมผู้กระทำความผิด นักปกครองท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ดังนั้นจึงเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16) คือ มีอำนาจจับกุมผู้กำลังกระทำความผิดกฎหมายหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดกฎหมาย หรือถ้ามีหมาย คำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับกุมผู้ใดในหมู่บ้านนั้น นักปกครองท้องถิ่นจะต้องทำการจับกุม แล้วรีบนำตัวส่งอำเภอหรือเจ้าพนักงานสอบสวนต่อไป

4. เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน เมื่อทางราชการขอร้อง ให้ช่วยเหลือในงานที่จะต้องปฏิบัติในท้องที่ นักปกครองท้องถิ่นจะต้องเข้าช่วยเหลือทันทีเพื่อให้งานนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เช่น ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการสำรวจที่ดินเพื่อจัดสรรให้ประชาชนทำกิน เป็นต้น

5. ดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการ ทรัพย์สินของทางราชการโดยปกติเป็นสาธารณสมบัติ หรือทรัพย์สินของส่วนรวมที่สร้างขึ้นโดยงบประมาณแผ่นดิน เช่น ถนน สะพาน อ่างเก็บน้ำ ศาลาประชาคม ฯลฯ ทรัพย์สินเหล่านี้มักจะขึ้นอยู่กับมารับผิดชอบของหน่วยราชการต่างกัน แต่นักปกครองท้องถิ่นในฐานะเป็นตัวแทนของทางราชการจะต้องเอาใจใส่ดูแลแทน ถ้ามีเหตุการณ์ใดอันจะทำให้เกิดความเสียหายแล้ว นักปกครองท้องถิ่นต้องป้องกันจนสุดความสามารถแล้วรายงานให้อำเภอทราบโดยด่วน

6. เป็นแหล่งข่าวของทางราชการ เมื่อมีเหตุการณ์ใด ๆ อันมีผลต่อความเดือดร้อนแก่ประชาชน เช่น เกิดโรคระบาด เป็นต้น นักปกครองท้องถิ่นจะต้องแจ้งข่าวนี้ให้อำเภอทราบโดยด่วนที่สุด และยิ่งไปกว่านั้นนักปกครองท้องถิ่นจะต้องเอาใจใส่สอดส่องความเคลื่อนไหวใด ๆ อันเป็นความผิดกฎหมายหรือเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ แล้วรีบรายงานให้อำเภอทราบโดยด่วน

3.1.2. นักปกครองที่เป็นตัวแทนประชาชน

ในทางปฏิบัติจริง ๆ นั้น นักปกครองท้องที่จะแสดงบทบาทเป็นตัวแทนประชาชนโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง หรือหลายวิธีรวมกัน ดังต่อไปนี้

1. การรายงาน คือ การแจ้งเรื่องราวต่างๆ ที่ต้องการจะรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เช่น มีขโมยเข้ามาลักวัวควายในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านต้องการจะแจ้งเรื่องการลักวัวควายให้นายอำเภอทราบ นายอำเภอเป็นผู้รับรายงาน

การรายงานนั้นทำได้ 2 แบบ คือ แบบที่หนึ่ง รายงานเป็นลายลักษณ์อักษร คือ รายงานด้วยการเขียนเป็นหนังสือ มักจะใช้กับเรื่องที่ไม่ค่อยด่วนนัก คือ เข้าไปสัก 3-4 วันก็ยังไม่ทำให้เสียหายเพิ่มขึ้น เช่น รายงานเกี่ยวกับจำนวนคนยากจนที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูขอให้ทางราชการช่วยเหลือ เป็นต้น การรายงานอีกแบบหนึ่ง คือ รายงานด้วยวาจา คือ ไม่ต้องเขียนเป็นหนังสือแต่ไปแจ้งให้ทราบด้วยปาก (วาจา) การรายงานแบบนี้มักจะใช้กับเหตุการณ์ที่เร่งด่วน ถ้าชักช้าจะทำให้เกิดความเสียหายมากขึ้นหรือทำให้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป เช่น เกิดอัคคีภัย ประชาชนได้รับความเสียหาย ผู้ใหญ่บ้านจะเขียนหนังสือตามแบบทางราชการก็จะทำให้ชักช้าเกิดความเสียหายมากขึ้น จะต้องรีบไปรายงานด้วยวาจาขอระดับเพลิงของสุขาภิบาลที่อำเภอมาช่วยโดยด่วน หรือโจรผู้ร้ายจำนวนมากและมีอาวุธร้ายแรงกำลังทำการปล้นบ้านหลังใดหลังหนึ่งอยู่ เหลือวิสัยที่ผู้ใหญ่บ้านจะพาลูกบ้านเข้าช่วยเหลือได้ ผู้ใหญ่บ้านต้องรีบไปรายงานด้วยวาจาให้ทางอำเภอทราบทันที

การรายงานแบบใดแบบหนึ่งเพื่อให้ทางราชการทราบดังกล่าวมานี้ เป็นวิธีการหนึ่งที่นักปกครองท้องที่ถือปฏิบัติอยู่เป็นประจำในฐานะตัวแทนของประชาชนที่คอยพิทักษ์ผลประโยชน์และความผาสุกของคนส่วนใหญ่

2. เสนอความต้องการ ในอดีตทางราชการเป็นผู้กำหนดโครงการต่างๆ ขึ้นเองโดยมิได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน มักเรียกโครงการแบบนี้ว่า “โครงการจากห้องแอร์” ซึ่งหมายถึงนั่งเพื่อฝันเอาเองไม่รู้หรือไม่เคยไปพบสภาพปัญหาอย่างแท้จริง เป็นโครงการที่มีลักษณะยึดเหี้ยมให้ประชาชน จึงไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ ทำให้การพัฒนานั้นสูญเปล่าทั้งเวลาและเงินทองที่นำมาใช้สอย เช่น โครงการส่งเสริมให้ประชาชนขุดบ่อเลี้ยงปลาในท้องที่ที่ประชาชนไม่มีน้ำจะดื่มหรืออาบในวันหนึ่งๆ เป็นต้น

ปัจจุบันแนวความคิดนี้ได้เปลี่ยนไป การพัฒนาต่างๆ ต้องยึดเอาความต้องการของประชาชนเป็นพื้นฐาน นักปกครองท้องที่จึงมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างมาก รวบรวมความต้องการของประชาชนซึ่งได้จากการประชุมปรึกษาหารือภายในหมู่บ้านหรือตำบล แล้วนำมาจัดทำเป็นแผนเอาไว้เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ เพื่อหาทางช่วยเหลือโดยการจัดสรรเงินงบประมาณมาให้ดำเนินการตามที่ประชาชนต้องการ เช่น โครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) นักปกครองท้องที่มีบทบาทสำคัญในการเสนอ

ความต้องการของประชาชนอย่างเห็นได้ชัด ถ้าหมู่บ้านใดหรือตำบลใดไม่มีโครงการเสนอทางราชการก็จะไม่จัดสรรเงินให้

3. การประสานงาน งานบางอย่างอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานหลายหน่วยงานด้วยกัน หรือต้องผ่านการพิจารณาหลายขั้นตอน ถ้าปล่อยให้ดำเนินไปเรื่อย ๆ ก็อาจจะทำให้เกิดความล่าช้าและเป็นผลเสียได้ นักปกครองท้องถิ่นที่จะต้องเอาใจใส่ติดตามว่าเรื่องนั้น ๆ ไปติดอยู่ที่ขั้นตอนใดหรือหน่วยงานใด แล้วติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการล่าช้า หากจำเป็นอาจต้องนำหลักฐานมาเพิ่มเติมหรือให้คำชี้แจงแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นักปกครองท้องถิ่นที่จะต้องทำ เช่น การติดต่อขอไฟฟ้าเข้าไปในหมู่บ้านของตน ซึ่งต้องผ่านทั้งทางอำเภอและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค นักปกครองท้องถิ่นจะต้องติดต่อทั้งทางอำเภอและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เพื่อให้หน่วยงานทั้งสองตอบสนองความต้องการ คือนำไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านให้ได้ การติดต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งกับหลายๆ หน่วยงานนี้เรียกว่า การประสานงาน

อนึ่ง นอกจากการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ แล้ว นักปกครองท้องถิ่นยังต้องประสานงานระหว่างประชาชนในปกครองของตนกับหน่วยราชการอีกหน่วย เมื่อประชาชนมีความจำเป็นติดต่อกับทางราชการ แต่มีเหตุขัดข้องไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากนักปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ติดต่อประสานงานให้ เช่น ประชาชนต้องการทำบัตรประจำตัว แต่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน เจ้าหน้าที่ไม่สามารถทำให้ได้ นักปกครองท้องถิ่นก็ต้องประสานงานกับทางเจ้าหน้าที่ โดยให้คำรับรองตลอดทั้งแนะนำให้ประชาชนคนนั้นนำหลักฐานต่างๆ มาแสดงให้ทางราชการเชื่อถือว่าบุคคลนั้นเป็นคนไทยและอยู่ในปกครองของตนจริง แล้วทางราชการก็จะดำเนินการให้ ประชาชนก็ได้รับประโยชน์ทางราชการก็ไม่เสียหาย นักปกครองท้องถิ่นจึงเป็นตัวกลางประสานประโยชน์ระหว่างราชการกับประชาชนอย่างสำคัญยิ่ง

3.1.3 นักปกครองท้องถิ่นที่เป็นผู้นำชุมชน

ผู้นำ โดยทั่วไปหมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้า ผู้นำจะเป็นบุคคลที่อยู่ในแนวหน้ารับผิดชอบต่อความเป็นอยู่หรือผลประโยชน์ของผู้ที่อยู่ภายใต้การนำของตน ได้รับความเชื่อถือยกย่องจากหมู่คณะให้อยู่ในฐานะหรือตำแหน่งที่สูงกว่าคนอื่น ๆ และทุกคนพร้อมที่จะเป็นผู้ตาม ผู้นำนั้นมีอยู่หลายแบบอย่างด้วยกัน ในที่นี้จะนำมากล่าว 3 แบบ คือ

1. ผู้นำที่ใช้พระเดช ผู้นำแบบนี้ชอบใช้อำนาจเด็ดขาดบังคับให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การนำของตนกระทำในสิ่งที่ผู้นำต้องการ โดยมีได้ค้ำประกันว่าการกระทำนั้น ๆ จะเป็นทีพอใจของผู้อื่นหรือไม่ ผู้นำแบบนี้มักจะถูกเรียกว่า “เผด็จการ” ประชาชนจะทำตามคำสั่งด้วยความกลัวมากกว่าที่จะทำตามด้วยความจริงใจ เมื่อมีโอกาสหลีกเลี่ยงก็จะหลีกเลี่ยงทันที ผู้นำแบบนี้จะเป็นผู้นำอยู่ได้ก็เฉพาะขณะที่มีอำนาจอยู่เท่านั้น เมื่อหมดอำนาจก็จะมีใครให้ความเชื่อถืออีกต่อไป

2. ผู้นำที่ใช้พระองค์ ผู้นำแบบนี้ใช้แต่คุณธรรมความดี มีเมตตา คอยชี้เหตุชี้ผลให้คำแนะนำแก่ผู้อยู่ภายใต้การนำของตนด้วยความปรารถนาดี ใช้คนก็คำนึงถึงความถนัดในการงานของแต่ละคนเป็นสำคัญ ผู้นำแบบนี้ไม่มีใครเกรงกลัวมีแต่คนเคารพและเกรงใจ พร้อมทั้งจะกระทำตามด้วยความเต็มใจ ยอมเสียสละได้ทุกอย่างแม้กระทั่งชีวิต ผู้นำแบบนี้จะอยู่ในความทรงจำของผู้ตามตลอดไปไม่ว่าผู้นำจะยังคงมีอำนาจหรือหมดอำนาจแล้วก็ตาม

3. ผู้นำที่ใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ผู้นำแบบนี้จะใช้ทั้งพระเดชและพระคุณตามความเหมาะสมแก่โอกาสและสถานการณ์ ตามปกติก็จะใช้พระคุณก่อน เช่น เมื่อมีผู้ที่อยู่ภายใต้การนำกระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จะไม่กล่าวตักเตือน ให้คำแนะนำชี้คุณชี้โทษ ให้เลิกกระทำสิ่งผิด ๆ นั้นเสีย ถ้าผู้ถูกตักเตือนนั้นรู้สำนึกไม่กระทำผิดเช่นนั้นอีกต่อไปก็จะยกย่องส่งเสริมให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ในทางตรงข้ามถ้าผู้ถูกตักเตือนนั้นไม่กลับตัวขึ้นกระทำความผิดซ้ำอีกผู้นำก็จะใช้พระเดชคือใช้อำนาจเด็ดขาด ผู้นำแบบนี้เรียกว่า “พระคุณนำพระเดชหนุน”

นักปกครองท้องถิ่นเป็นบุคคลที่อยู่ในแนวหน้าของตำบลหรือหมู่บ้าน เป็นผู้ที่สามารถใช้ได้ทั้งพระเดชและพระคุณ การใช้พระเดชก็คือใช้อำนาจตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ใช้พระคุณก็คือ สร้างสรรค์ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน คอยดูแลให้ประชาชนในปกครองมีความเป็นอยู่อย่างสงบสุข จึงจัดได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทในฐานะเป็นผู้นำของชุมชน บทบาทนี้นักปกครองท้องถิ่นได้แสดงออกทั้งในด้านผู้นำทางการเมืองและผู้นำทางสังคม

ทางการเมือง การเมืองนั้นมิได้หมายถึงแต่เพียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาต่าง ๆ หรือการพูดการเขียนเกี่ยวกับการปกครองประเทศเท่านั้น การกระทำทุกอย่างตามสิทธิหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมายล้วนแต่เป็นการเมืองทั้งนั้น ผู้ใหญ่บ้านอบรมชี้แจงให้ลูกบ้านของตนปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการก็เป็นการเมืองเหมือนกัน นักปกครองท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการเป็นผู้นำของชุมชนในด้านการเมือง ความสงบสุขของหมู่บ้านจะมีได้ก็อาศัยความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งทางด้านการเมืองของนักปกครองท้องถิ่นเอง

ทางสังคม นักปกครองท้องถิ่นเป็นผู้นำทางด้านสังคมของชุมชนทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กเรื่องใหญ่ ถ้าเป็นเรื่องของประชาชนในหมู่บ้านนักปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นบุคคลอยู่ในแนวหน้าเสมอ เช่น การจัดงานประจำปีของวัดในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านมักต้องเป็นหัวเรือใหญ่ นอกจากนี้มีงานส่วนตัวของลูกบ้าน เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญบวชนาค นักปกครองท้องถิ่นจะได้รับเชิญให้ไปร่วมในฐานะผู้นำของชุมชนนั้น ๆ ทุกครั้งไป

กล่าวโดยสรุปนักปกครองท้องถิ่นเป็นผู้นำชุมชนที่สำคัญที่สุดทั้งในด้านการเมืองและทางด้านสังคม หมู่บ้านใดหรือตำบลใดได้นักปกครองท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถสูง รู้จักใช้ทั้งพระเดช (อำนาจ) ทั้งพระคุณ (คุณธรรม) ประชาชนในท้องถิ่นนั้นก็จะมีแต่ความสงบสุขโดยทั่วกัน

3.2 ลักษณะหน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่น

หน้าที่ที่นักปกครองท้องถิ่นได้รับมอบหมายนั้นมีกว้างขวางมากมาย มีทั้งที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

หน้าที่ที่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ หน้าที่ซึ่งมีเขียนไว้เป็นตัวหนังสือ โดยตราเป็นกฎหมายบ้าง เป็นระเบียบข้อบังคับบ้าง เป็นหนังสือสั่งการเป็นเรื่องๆ บ้าง กฎหมายที่กำหนดลักษณะหน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่นไว้โดยตรงค่อนข้างละเอียดชัดเจน คือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 นอกจากนั้นก็ยังมีบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับ

หน้าที่ที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ หน้าที่ซึ่งมิได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมาย ไม่ใช่ระเบียบของทางราชการ แต่เป็นจารีตประเพณีที่เคยปฏิบัติมาช้านานจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป จึงมิได้เขียนไว้เป็นหนังสือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534 : 27)

3.2.1 หน้าที่และอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พุทธศักราช 2457

หน้าที่และอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงพ.ศ. 2551) ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไว้ดังนี้ (กรมการปกครอง, 2550 : 171-174, 177-179 ; ราชกิจจานุเบกษา, 2551 : 100, 103)

1. หน้าที่และอำนาจของผู้ใหญ่บ้าน

1.1 ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติ

หน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

1.1.1 อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน

1.1.2 สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น

1.1.3 ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1.4 รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ

1.1.5 ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1.6 ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติ

ให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยกระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำ

1.1.7 อบรมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจ

ในข้อราชการ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ในการนี้ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร

1.1.8 แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการ

สาธารณประโยชน์เพื่อบำบัดป้องกันอันตรายสาธารณะอันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย

1.1.9 จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการ

หมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

1.1.10 ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและ

รายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอ

1.1.11 ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมาย

หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย

1.2 ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวข้องด้วย

ความอาญา ดังต่อไปนี้ (มาตรา 28)

1.2.1 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น

หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน ต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลให้ทราบ

1.2.2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น

หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านที่ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านนั้นให้ทราบ

1.2.3 เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้ที่กระทำผิดกฎหมาย

มีอยู่ก็ดี หรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาโดยการกระทำผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของสำหรับใช้ในการกระทำผิดกฎหมายก็ดี ให้จับสิ่งของนั้นไว้และรับนำส่งต่อกำนันนายตำบล

1.2.4 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำผิดกฎหมายก็ดี

หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำผิดกฎหมายก็ดี ให้จับตัวผู้นั้นไว้และรับนำส่งต่อกำนันนายตำบล

1.2.5 ถ้ามีหมายหรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการ ให้จับ

ผู้ใดในหมู่บ้านนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะจับผู้นั้น และรับส่งต่อกำนัน หรือกรรมการอำเภอตามสมควร

1.2.6 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้นหรือให้ยึด ผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการให้เป็นไปตามหมาย

1.3 ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยให้ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบใช้อาวุธปืนของทางราชการได้ (มาตรา 28 จัตวา)

2. หน้าที่และอำนาจของกำนัน

2.1 การตรวจตรารักษาความปกติเรียบร้อยในตำบล คือ การที่จะว่ากล่าวราษฎรในตำบลนั้น ให้ประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายก็ดี หรือการที่จะป้องกันภัยอันตรายและรักษาความสุขสำราญของราษฎรในตำบลนั้นก็ดี หรือการที่จะรับกิจสุททุกซ์ของราษฎรในตำบลนั้นขึ้นร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการเมือง กรมการอำเภอ และจะรับข้อราชการมาประกาศแก่ราษฎรในตำบลนั้นก็ดีหรือที่จะจัดการตามพระราชกำหนด กฎหมาย เช่น การตรวจและนำเก็บภาษีอากรในตำบลนั้นก็ดี การทั้งนี้อยู่ในหน้าที่ของกำนันผู้เป็นนายตำบล ผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงในตำบลนั้น และแพทย์ประจำตำบลจะต้องช่วยกันเอาเป็นธุระจัดการให้เรียบร้อย ได้ตามสมควรแก่หน้าที่ (มาตรา 34)

2.2 กำนันมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน (มาตรา 34 ทวิ)

2.3 กำนันมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญาดังต่อไปนี้ (มาตรา 35)

2.3.1 เมื่อทราบข่าวว่า มีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในตำบลของตน ต้องแจ้งความต่อกรมการอำเภอให้ทราบ

2.3.2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในตำบลที่ใกล้เคียงต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลนั้นให้ทราบ

2.3.3 เมื่อปรากฏว่า ผู้ใดกำลังกระทำผิดกฎหมายก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำผิดกฎหมายก็ดี ให้จับผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกรมการอำเภอ

2.3.4 ถ้ามีหมายหรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในตำบลนั้น เป็นหน้าที่ของกำนันที่จะจับผู้นั้นแล้วรีบส่งต่อกรมการอำเภอตามสมควร

2.3.5 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้นหรือให้ยึด กำนันต้องจัดการให้เป็นไปตามหมาย

2.3.6 ถ้ามีผู้มาขออายัดตัวคนหรือสิ่งของก็ดีหรือผู้ต้องโจรกรรมจะทำกฎหมายตราลัน หรือมีผู้จะขอทำชันสูตรบาดแผลก็ดี ทั้งนี้ให้กำนันสืบสวนฟังข้อความแล้วรีบนำตัวผู้ขอและผู้ต้องอายัด และทรัพย์สินของบรรดาที่จะพาไปด้วยนั้นไปยังกรมการอำเภอ ถ้าสิ่งของอย่างใดจะพาไปไม่ได้ ก็ให้กำนันชันสูตรให้เห็น แล้วนำความไปแจ้งต่อกรมการอำเภอในขณะนั้น

2.4 อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ได้แก่

2.4.1 ถ้ากำนันรู้เห็นเหตุทุกข์ร้อนของราษฎรหรือการแปลกประหลาดเกิดขึ้นในตำบลต้องรีบรายงานต่อกรมการอำเภอให้ทราบ (มาตรา 36)

2.4.2 ถ้าเกิดจลาจลก็ดี ฆ่ากันตายก็ดี ชิงทรัพย์ก็ดี ปล้นทรัพย์ก็ดี ไฟไหม้ก็ดี หรือเหตุร้ายสำคัญอย่างใด ๆ ในตำบลของตน หรือในตำบลที่ใกล้เคียง อันสมควรจะช่วยเหลือได้ก็ดี หรือมีผู้ร้ายแต่ที่อื่นมาว่าสูมในตำบลนั้นก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าลูกบ้านในตำบลนั้น บางคนจะเกี่ยวข้องเป็นโจรผู้ร้ายก็ดี เป็นหน้าที่ของกำนันจะต้องเรียกผู้ใหญ่บ้านและลูกบ้านในตำบลออกช่วยต่อสู้ติดตามจับผู้ร้ายหรือติดตามเอาของกลางคืนหรือดับไฟ หรือช่วยอย่างอื่นตามควรแก่การโดยเต็มกำลัง (มาตรา 37)

2.4.3 ให้กำนันดูแลคนเดินทาง ซึ่งไม่มีเหตุควรสงสัยว่าจะเป็นผู้ร้าย ให้ได้มีที่พักตามควร (มาตรา 38)

2.4.4 ถ้าผู้เดินทางด้วยราชการจะต้องการคนนำทางหรือขาดแคลนพาหนะเสบียงอาหารลงในระหว่างทาง และจะร้องขอต่อกำนันให้ช่วยสงเคราะห์กำนันต้องช่วยจัดทำให้ตามที่จะทำได้ ถ้าหากว่าการที่จะช่วยเหลือนั้นจะต้องออกกราคาค่าจ้างเพียงใด ให้กำนันเรียกเอาแก่ผู้เดินทางนั้น (มาตรา 39)

2.4.5 กำนันต้องร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในตำบลนั้น (มาตรา 40)

2.4.6 กำนันต้องรักษาบัญชีสำมะโนครัว และทะเบียนบัญชีของรัฐบาลในตำบลนั้น และคอยแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องกับบัญชีของผู้ใหญ่บ้าน (มาตรา 41)

2.4.7 กำนันต้องทำบัญชีสิ่งของ ซึ่งต้องเสียภาษีอากรในแขวงนั้นยื่นต่ออำเภอและนำราษฎรไปเสียภาษีอากรตามพระราชบัญญัติภาษีอากร (มาตรา 42)

2.4.8 กำนันกระทำการตามหน้าที่จะเรียกผู้ใดมาหรือให้ช่วยก็ได้ (มาตรา 43)

3.2.2 หน้าที่ตามกฎหมายอื่น

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายอื่น ได้แก่ (กรมการปกครอง, 2550 : 55-70)

1. ทะเบียนราษฎร ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และระเบียบสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง ผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียน

ผู้รับแจ้ง กรณีมีคนเกิด คนตาย หรือย้ายที่อยู่เมื่อรับเรื่องจากราษฎรแล้วต้องส่งต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ที่ว่าการอำเภอ และให้ถือยศำรับรองบุคคล เมื่อบุคคลใดขอเพิ่มชื่อ ในทะเบียนหรือขอแจ้งเกิดเกิดกำหนดหรือขอแก้ไขรายการเอกสารทะเบียนราษฎรหรือการแจ้ง ย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลาง กรณีที่ผู้แจ้งไม่มีเอกสารหลักฐาน ให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน อำเภอท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในปัจจุบันพร้อมทั้งสำเนาเอกสารไปแสดงประกอบการพิจารณาอนุญาต และก่อนนายทะเบียนพิจารณาอนุญาตนายทะเบียนอำเภออาจให้ผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ที่ผู้ยื่นคำร้อง มีถิ่นที่อยู่ให้ถือยศำเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าวประกอบการอนุญาตในฐานะพยาน

2. บัตรประจำตัวประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัว ประชาชน มีอำนาจหน้าที่คือ 1) แจ้งให้ราษฎรผู้มีสัญชาติไทยที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ไปยื่น คำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน ณ ที่ว่าการอำเภอ ภายใน 60 วัน นับตั้งแต่วันที่อายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ 2) นำบัตรประจำตัวประชาชนจากอำเภอ ไปมอบให้ผู้ยื่นคำขอทำบัตร พร้อมทั้ง นำใบรับหรือใบแทนใบรับ ส่งคืนอำเภอหากพ้นกำหนด 90 วัน แล้วไม่สามารถมอบบัตรได้ ให้ส่งบัตรที่เหลือ พร้อมบัญชีส่งคืนอำเภอหรือกิ่งอำเภอ และแนะนำให้เจ้าของบัตรไปรับ ด้วยตนเองที่อำเภอหรือกิ่งอำเภอ 3) เป็นเจ้าพนักงานตรวจบัตร เฉพาะด้านซึ่งปฏิบัติอยู่ตาม ด้านตรวจที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 452/2542 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2542 (ปกติปฏิบัติร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครอง)

3. ทะเบียนครอบครัว ตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียน ครอบครัว ซึ่งการทะเบียนครอบครัว มี 7 ประเภท คือ 1. ทะเบียนสมรส 2. ทะเบียนหย่า 3. ทะเบียนรับรองบุตร 4. ทะเบียนรับบุตรบุญธรรม 5. ทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม 6. ทะเบียนบันทึกฐานะภรรยา 7. ทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว ผู้ใหญ่บ้านอาจจะต้อง เป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่ประสงค์จะจดทะเบียนเหล่านี้โดยแนะนำให้ไปติดต่อยังอำเภอ กำหนดมีอำนาจหน้าที่ในการรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือด้วยกิริยาจากชายหญิง ที่ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย ซึ่งนายทะเบียนไม่สามารถจะได้จดทะเบียนสมรสให้ได้ และผู้ใกล้ความตายจะทำคำร้องตามแบบก็ไม่ได้ ให้กำหนดที่ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนพร้อมด้วย ชายหรือหญิงที่ยังคงมีชีวิตอยู่ถ้าหากมีไปแสดงต่อนายทะเบียนโดยมิชักช้าเพื่อให้ถือยศำ แสดงพฤติกรรมแห่งการร้องขอแล้วจดทะเบียนสมรส

4. ทะเบียนสัตว์พาหนะ ตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ (พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482 และระเบียบการสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482) อำนาจหน้าที่ของ กำหนดนี้ ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับสัตว์พาหนะตามกฎหมายนี้ ดังนี้

4.1 ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ คือ

4.1.1 เป็นพยานในการจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ สัตว์พาหนะ เมื่อเจ้าของสัตว์หรือตัวแทนนำสัตว์ไปขอจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณจากนายทะเบียน ท้องที่ที่สัตว์นั้นอยู่

- 4.1.2 มีหน้าที่ช่วยเหลือกำนันในการดำเนินการ
เกี่ยวกับการทะเบียนสัตว์พาหนะ
- 4.1.3 สำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำ
ตัวรูปพรรณ (แบบ ส.พ. 19)
- 4.1.4 จัดทำบัญชีสัตว์ประจำคอกซึ่งยังไม่ได้ทำตัว
รูปพรรณ (ส.พ. 18) และบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ (ส.พ. 19) และตรวจสอบแก้ไข
- 4.2 กำนัน มีอำนาจหน้าที่ คือ
- 4.2.1 รับมอบตัวรูปพรรณ กรณีผู้มีตัวรูปพรรณ
แต่ไม่มีตัวสัตว์ในครอบครองเพื่อส่งให้นายทะเบียนต่อไป
- 4.2.2 รับแจ้งความหรือรับมอบตัวรูปพรรณสัตว์ที่
ตายจากเจ้าของสัตว์หรือตัวแทน
- 4.2.3 รับมอบตัวรูปพรรณกรณีสัตว์หายตามคืนมา
ไม่ได้
- 4.2.4 รับมอบบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ
(แบบ ส.พ. 19) จากผู้ใหญ่บ้าน (จำนวน 3 ฉบับ) นำไปส่งนายทะเบียนเพื่อรับทราบและ
ลงนาม และจัดเก็บบัญชีดังกล่าวเพื่อเป็นหลักฐาน ตรวจสอบสิทธิ์ และการจดทะเบียน
ทำตัวรูปพรรณ
- 4.2.5 สำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ประจำคอกซึ่งยัง
ไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ (แบบ ส.พ. 18) ส่งนายทะเบียนเป็นประจำทุกเดือน
5. ทะเบียนอาวุธปืน ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน
เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 การทำ ชื่อ มี ใช้ สั่ง
หรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนอาวุธปืนท้องที่
และผู้ใหญ่บ้านอาจเป็นผู้ให้คำรับรองเกี่ยวกับความประพฤติและหลักฐานของผู้ขอรับอนุญาต
มีและใช้อาวุธปืนประกอบการพิจารณาของนายทะเบียนว่ามีคุณสมบัติและความจำเป็น
ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ เช่นไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกตามประมวล
กฎหมายอาญาหรือกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน ฯลฯ ในฐานความผิดที่ระบุไว้ ไม่เป็นบุคคลซึ่งยัง
ไม่บรรลุนิติภาวะ ไม่เป็นผู้ซึ่งไม่มีอาชีพและรายได้ ไม่เป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และเป็นผู้มี
ภูมิลาเนาและมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในท้องที่ที่ขออนุญาต
ไม่น้อยกว่า 6 เดือน และเป็นผู้กำกับ ดูแล ควบคุมตรวจตราการมีและใช้อาวุธปืนภายในตำบล
หมู่บ้านให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย
6. การรับราชการทหาร ดำเนินการตาม พ.ร.บ. รับราชการทหาร
พ.ศ. 2497 สรุปได้ ดังนี้

6.1 ในเดือนกันยายนของทุกปี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องนำประกาศของนายอำเภอแจ้งไว้ให้ชายสัญชาติไทยที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 18 ไปลงบัญชีทหารกองเกิน ณ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ (แผนกสัสดีอำเภอ)

6.2 ในเดือนตุลาคมของทุกปี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องนำประกาศของนายอำเภอไปแจ้งให้ทหารกองเกินที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 21 ใน พ.ศ. นั้น ไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียก ณ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ (แผนกสัสดีอำเภอ)

6.3 ประมาณเดือนเมษายน-พฤษภาคมของทุกปี นำราษฎรไปแสดงตนเพื่อคัดเลือกทหาร ณ ที่ว่าการอำเภอ หรือสถานที่ที่ทางราชการกำหนด

6.4 แนะนำทหารผู้ที่หลบหนีราชการทหารให้กลับกรมกอง

6.5 จับทหารกองเกินที่ไม่มารับหมายเรียก หรือขาด

การตรวจเลือกส่งอำเภอ

6.6 ประกาศให้ทหารกองเกิน หรือกองหนุนในคราวที่มีการระดมพล เพื่อฝึกวิชาทหารและทดลองความพร้อม

อนึ่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร ทั้งในเวลาปกติ (เฉพาะการเกณฑ์เพื่อการฝึกราชการสนามที่จำต้องมีพลเรือนเข้าร่วม) และการเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติกล่าวคือ ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงครามหรือที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

7. การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในกรณีฉุกเฉิน เมื่อสาธารณภัยภัยทางอากาศ หรือการก่อวินาศกรรมเกิดขึ้น และยังไม่มีการป้องกันภัยให้ทันทั่วทั้งที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานป้องกันภัยตาม พ.ร.บ. ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 (มาตรา 33) และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 43) มีอำนาจเข้าจัดการใดๆ และสั่งให้บุคคลใดๆ เข้าช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น เพื่อขจัดภัยเช่นว่านั้นไปพลางก่อนได้ จนกว่าผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เขตท้องที่จะมาอำนวยการแทน แต่ไม่ให้ใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่และทรัพย์สินของทางราชการทหาร

นอกจากนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องร่วมกับทางอำเภอรอบรรวมกลุ่มประชาชนอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจัดตั้งและฝึกอบรมเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของทางราชการ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2531

8. ตามประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คดีความผิดต่อส่วนตัว และคดีอาญาแผ่นดิน ผู้ใหญ่บ้านเมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนต้องแจ้งความต่อกำนันให้ทราบ หรือถ้าเกิดขึ้นในหมู่บ้านใกล้เคียงต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านนั้นให้ทราบหรือเมื่อตรวจพบของกลางเกี่ยวกับการกระทำความผิด

กฎหมายให้นำส่งกำนัน นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านยังมีอำนาจหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดหรือจัดการให้เป็นไปตามหมายจับหรือหมายค้น (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

9. กฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่อยู่ในท้องที่ที่มีการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม เป็นคณะกรรมการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำตำบล (คชก. ตำบล) โดยตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

9.1 กำหนดอัตราค่าเช่าชั้นสูงของแต่ละท้องที่

9.2 พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าเช่า การชำระค่าเช่า ระยะเวลาของการเช่า ตลอดจนข้อพิพาทอื่น ๆ หรือค่าเสียหายอันเกิดจากการเช่าตามคำร้องขอของผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าและมีคำสั่งใด ๆ ให้ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าปฏิบัติหรือมิให้ปฏิบัติการใด ๆ เพื่อให้เกิดผลตามคำวินิจฉัย

9.3 กฎหมายกำหนดให้ คชก. เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาที่อำนาจเรียกผู้เช่า ผู้ให้เช่า หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงหรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวกับการเข้ามาประกอบการพิจารณาได้ นอกจากนี้มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือที่เช่าหรือที่เก็บผลผลิตของผู้เช่า ผู้ให้เช่า หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเช่าได้

การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจน ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 2522/2526 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2526 แต่งตั้งคณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน (กชก.) โดยกำนัน (ตำบลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาหรือที่ดินพิพาทตั้งอยู่) เป็นอนุกรรมการส่วนอำเภอ (อชก. ส่วนอำเภอ) ที่ทำการปกครองอำเภอเป็นเจ้าของเรื่อง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายเกี่ยวกับหนี้สินที่ดินทำกินและคดีความต่าง ๆ โดยสำนักงานกลางช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน สำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับสำนักงานคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประโยชน์ของประชาชน (สคช.) กรมอัยการ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ

10. กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการกระทำความผิดต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ ดังนี้

10.1 การทำไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือมีไม้

หวงห้ามที่ยังไม่ได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ไม้หวงห้ามกำหนดไว้ให้มีประมาณ 200 ประเภทอันได้แก่ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ก่อกะท้อน ชิงชัน เต็ง รัง จันทร์หอม ฯลฯ

10.2 การเก็บหรือทำอันตรายของป่าหวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาต

ของป่าหวงห้าม ได้แก่ รวงผึ้ง น้ำผึ้ง น้ำมันยาง ยางสน ไม้พิน และถ่านไม้ทุกชนิด กล้วยไม้ เปลือกไม้ ฯลฯ

10.3 การแปรรูปไม้โดยไม้ได้รับอนุญาตหรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครอง (ตามกฎหมายห้ามมิให้ไม้สักแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดหรือไม้แปรรูปอื่น ๆ จำนวนเกินกว่า 0.20 ลูกบาศก์เมตร)

10.4 การเคลื่อนย้ายไม้เรือนเก่าโดยไม่ถูกต้อง

10.5 ไม้เรือนเก่าหรือเครื่องใช้เก่า การขนย้ายต้องมีใบอนุญาต (กรณีที่เป็นไม้สัก) หรือมีหนังสือรับรอง (กรณีไม้ชนิดอื่น ๆ)

10.6 การบุกรุกทำลายป่า โดยการเข้าไปก่อสร้าง แผ้วถางเผาป่าหรือเข้ายึดถือครอบครองป่า

เกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า กระทรวงมหาดไทย ได้สั่งการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สอดส่องดูแลพื้นที่ป่าไม้ในความรับผิดชอบ เมื่อพบว่าป่าไม้ในเขตท้องที่ถูกรุกทำลายให้รายงานอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบโดยเร็วและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขการบุกรุกทำลายป่าตามโครงการต่างๆ เช่น โครงการปลูกป่า โครงการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร โครงการดูแลป่าไม้ เป็นต้น (หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท 0404/ว 14 ลงวันที่ 27 มกราคม 2527 และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0404 ว 149 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2527)

11. กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติรวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ผู้ใดออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไขหรือถอนสิ่งที่เป็นอันตรายต่อป่าหรือทำให้ป่าเสื่อมสภาพ หากไม่ปฏิบัติตามก็รื้อ ทำลาย แก้ไขได้ ทั้งนี้ได้มีอำนาจและหน้าที่ได้ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ

12. กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. สงวนการคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการกระผิดตามกฎหมายนี้ รวมทั้งตรวจสอบการอนุญาตต่างๆ ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ ดังนี้

12.1 ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าสงวน ครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือซากสัตว์ป่าสงวน

12.2 ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าคุ้มครอง ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองเกินปริมาณที่กำหนดหรือค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

12.3 ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือมีซากสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

หมายเหตุ สัตว์ป่าสงวนมี 9 ชนิด คือ แรด กระซู่ กูปรีหรือโคไพร ละองหรือละมั่ง สมัน เนื้อทราย เลียงผา หรือโครา และกวางผา ส่วนสัตว์ป่าคุ้มครองแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ 1 ตามกฎกระทรวงได้กำหนดสัตว์ป่าประเภทนี้ไว้ 206 ชนิด และสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ 2 ตามกฎกระทรวงได้กำหนดสัตว์ป่าประเภทนี้ไว้ 34 ชนิด

13. กฎหมายว่าด้วยชลประทานราษฎร

การชลประทานราษฎร หมายความว่า การชลประทานที่ราษฎรได้ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่การเพาะปลูกของราษฎรในท้องที่

การจัดทำการชลประทานส่วนราษฎรให้เป็นไปตามความเห็นชอบของราษฎร ส่วนมากที่จะได้รับประโยชน์จากการชลประทานนั้น โดยนายอำเภอมีอำนาจตั้งบุคคลที่สมควรตามความเห็นชอบของราษฎรส่วนมากที่ได้รับประโยชน์ในเขตการชลประทานเป็นหัวหน้าการชลประทานหรือเป็นผู้ช่วยตามจำนวนที่เห็นสมควรและให้มีอำนาจถอดถอนบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเมื่อราษฎรส่วนมากเห็นสมควร

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่

13.1 เกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานส่วนราษฎรในเวลาฉุกเฉินการเกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานให้กำหนดเอาตามเนื้อที่ที่ทำการเพาะปลูก

ผู้ใดไม่สามารถไปทำงานตามคำสั่งเกณฑ์ของเจ้าพนักงาน ถ้าสามารถจัดผู้อื่นไปทำแทนผู้นั้น ต้องจัดให้ผู้อื่นที่สมควรไปทำแทน หรือจะให้เงินทดแทนค่าแรงงานตามปริมาณแห่งงานที่จะต้องทำก็ได้

13.2 เป็นผู้แบ่งและควบคุมงานในการแบ่งปันการงานและเครื่องอุปกรณ์การชลประทานส่วนราษฎร

13.3 แบ่งปันน้ำในเขตชลประทานส่วนราษฎร โดยแบ่งปันตามส่วนของจำนวนเนื้อที่ที่ทำการเพาะปลูก เว้นแต่กรณีที่ตกลงกันไม่ได้ จึงให้นายอำเภอหรือผู้แทน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและหัวหน้าการชลประทานในส่วนที่เกี่ยวข้องนั้นไม่น้อยกว่าสามนายเป็นผู้พิจารณาสั่งชี้ขาดตามเสียงข้างมาก

ในเวลาน้ำไม่พอแจกจ่ายให้เป็นประโยชน์แก่การเพาะปลูกได้ทั่วถึงกันให้นายอำเภอหรือผู้แทนประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าการชลประทานในเขตการชลประทานนั้นพิจารณาเพื่อชี้ขาดตามเสียงข้างมาก

ผู้ใดขัดขืนคำสั่งเจ้าพนักงานหรือมิปฏิบัติตามความข้างต้นผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบวันหรือทั้งปรับทั้งจำ

14. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พ.ศ. 2525

การขอโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก อันได้แก่ การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ขุดลอก หนองและบึงธรรมชาติ ขุดสระเก็บน้ำ ก่อสร้างฝาย บ่อน้ำตื้น บ่อบาดาล ฯลฯ กำหนด ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่

14.1 ประสานงานการขอโครงการกับกลุ่มราษฎร องค์กร ระดับหมู่บ้าน เช่น กรรมการหมู่บ้านร่วมกันพิจารณาเสนอขอโครงการตามความต้องการ และเหมาะสมเสนอสภาตำบล

14.2 จัดหางบประมาณหรือแรงงานสมทบการก่อสร้าง ตามที่จำเป็น

14.3 จัดตั้งกลุ่มใช้น้ำและสนับสนุนให้มีการวางระเบียบ เพื่อบริหารการใช้น้ำ

14.4 ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องของโครงการและ มีการวางแผนการนำน้ำไปใช้และการใช้น้ำเกิดประโยชน์สูงสุด

14.5 เร่งรัดกลุ่มผู้ใช้น้ำให้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและ ซ่อมแซมโครงการ โดยการซ่อมแซมไม่เกิน 5,000 บาท ให้กลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง ส่วนการซ่อมแซมเกินกว่า 5,000 บาท ให้จัดทำโครงการรับการสนับสนุนงบประมาณในลักษณะ 3 ประสาน จากกรมการปกครอง โดยผ่านที่ทำการปกครองอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ (งานพัฒนา ท้องที่)

กฎหมายว่าด้วยชลประทานหลวง การชลประทานหลวง เป็นกิจการที่กรมชลประทานจัดทำขึ้นนั้น กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตชลประทาน มีหน้าที่ดูแลรักษาคันคลองและทางน้ำชลประทานที่อยู่ในเขตท้องที่

15. บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตาม พ.ร.บ.ภาษีบำรุง ท้องที่ พ.ศ. 2508

กรณีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล นายอำเภอ มอบหมายให้องค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ในเขตท้องที่ของตนเอง โดยพิจารณาแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นเจ้าพนักงานสำรวจตามแบบแสดงรายการ ที่ดิน (ภ.บ.ท.5) ในเขตท้องที่นั้นๆ สำหรับในเขตสภาตำบล นายอำเภอพิจารณาแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตท้องที่นั้นๆ เป็นเจ้าพนักงานสำรวจตามแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท. 5) โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

15.1 จัดทำประกาศกำหนดวัน เวลา ที่จะทำการสำรวจที่ดิน เพื่อให้เจ้าของที่ดินหรือผู้แทนทราบ เพื่อมาชี้เขตและแจ้งจำนวนเนื้อที่ดิน (มาตรา 28)

15.2 กรณีเจ้าของที่ดินไม่ยอมแจ้งจำนวนเนื้อที่ดิน ชี้แนวเขตหรือแจ้งจำนวนเนื้อที่ดิน หรือไม่อำนวยความสะดวก เจ้าพนักงานสำรวจมีอำนาจเข้าไป ในที่ดินหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อการสำรวจตามที่เห็นว่าถูกต้องได้ (มาตรา 8 วรรค 2)

15.3 สํารวจและยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท. 5) ต่อเจ้าพนักงานประเมินแทนเจ้าของที่ดินเป็นรายแปลง (มาตรา 24 วรรค 2)

15.4 ทํากรุ่รจที่ดินกรณีรับแจ้งจากเจ้าของที่ดิน ว่าเป็นเจ้าของที่ดินรายใหม่หรือจำนวนเนื้อที่ดินเปลี่ยนไป (มาตรา 31) หรือมีการเปลี่ยนแปลง การใช้ที่ดินอันมีเหตุให้คําลดหย่อนหรืออัตราภาษีบํารุงท้องที่เปลี่ยนไป ให้ยื่นแบบ ภ.บ.ท. 5 หรือ ภ.บ.ท. 8 หรือ ภ.บ.ท. 8 ก แล้วแต่กรณีต่อเจ้าพนักงานประเมินแทนเจ้าของที่ดิน ภายใน 30 วัน นับแต่ได้รับแจ้งจากเจ้าของที่ดิน (มาตรา 32)

16. กฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ ในกรณีที่โรคติดต่ออันตราย หรือ โรคติดต่อที่ต้องแจ้งความเกิดขึ้น หรือมีเหตุสงสัยว่าได้มีโรคติดต่อดังกล่าวเกิดขึ้นในบ้าน ให้เจ้าบ้านหรือผู้ควบคุมดูแลบ้านเมืองหรือแพทย์ผู้ทํากรุ่รจพยาบาลต้องแจ้งต่อทางราชการ เพื่อหาทางป้องกัน

โรคติดต่ออันตรายที่สำคัญ ได้แก่

1. อหิวาตกโรค
2. กาฬโรค
3. ไข้ทรพิษ
4. ไข้เหลือง

โรคติดต่อต้องแจ้งความ คือ

1. อหิวาตกโรค
2. กาฬโรค
3. ไข้ทรพิษ
4. ไข้เหลือง
5. คอตีบ
6. โรคบาดทะยักในเด็ก
7. โปล์โ
8. ไข้สมองอักเสบ
9. โรคพิษสุนัขบ้า
10. ไข้รากสาดใหญ่
11. โรคแอนแทรกซ์
12. โรคทริคิโนซิส
13. โรคกาฬหลังแอ่น
14. โรคคุดทะราดระยะติดต่อ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หากพบโรคติดต่อเกิดขึ้น หรือสงสัยว่า ได้มีโรคติดต่อเกิดขึ้นในตำบล หมู่บ้าน ต้องรีบแจ้งให้ทางราชการทราบเพื่อดำเนินการป้องกัน มิให้โรคระบาดดังกล่าวลุกลามต่อไป

17. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การปฏิบัติงาน ประณีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530

เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างราษฎรในตำบล หมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรหาทางระงับข้อพิพาทให้ยุติลงโดยเร็ว เพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้ง และก่อให้เกิด ความสงบเรียบร้อยในตำบล หมู่บ้าน อันจะเอื้ออำนวยต่อการปกครองและพัฒนาตำบล หมู่บ้าน ถึงแม้ว่าตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่จะมิได้กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจ หน้าที่ในการประณีประนอมข้อพิพาทระหว่างราษฎรแต่เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ นำ ในตำบล หมู่บ้าน ได้รับความเคารพเชื่อถือไว้วางใจจากราษฎรให้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในตำบลหมู่บ้านมาโดยตลอด การประณีประนอมข้อพิพาทระหว่างราษฎรจึงเป็นบทบาทและ หน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

แต่เนื่องจากภาระหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในปัจจุบัน มีหลายประการทั้งในด้านการปกครอง พัฒนาและรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล หมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาจมอบหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้านช่วยเหลือในการประณีประนอม ข้อพิพาทได้ ซึ่งตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประณีประนอมข้อพิพาท ของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 กำหนดหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไว้ดังนี้

17.1 พิจารณาว่าข้อพิพาทนั้นเป็นความแฟ้งหรือ

ความอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่ และข้อพิพาทเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคูกรณี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านหรือไม่และคูกรณีทั้งสองฝ่ายให้คณะกรรมการหมู่บ้าน ประณีประนอมข้อพิพาทนั้นหรือไม่

17.1.1 ถ้าเป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวก็ให้ผู้ใหญ่บ้าน แจ้งคูกรณีทำเป็นบันทึกยินยอมให้คณะกรรมการหมู่บ้านประณีประนอมข้อพิพาทและนัดหมายให้ คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการประณีประนอมข้อพิพาทโดยไม่ชักช้า และคณะกรรมการหมู่บ้าน อาจมอบหมายให้กรรมการไม่น้อยกว่า 2 คนดำเนินการแทนก็ได้ นอกจากนี้คณะกรรมการ หมู่บ้านอาจเชิญบุคคลที่สมควรเข้าร่วมทำการประณีประนอมด้วยก็ได้

17.1.2 ถ้าข้อพิพาทไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ตาม 17.1 ก็ให้แจ้งคูกรณีทราบที่ไม่สามารถดำเนินการให้ได้

17.2 เมื่อพิจารณาเห็นว่าเป็นข้อพิพาท ตาม 17.1 และ ดำเนินการตาม 17.1.1 แล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านต้องทำการไกล่เกลี่ยโดยแสวงหาข้อเท็จจริง เกี่ยวกับเรื่องนั้นจากการสอบถามหรือตรวจดูสถานที่ เป็นต้น เมื่อได้ข้อเท็จจริงแล้วก็ทำ การประณีประนอม โดยพิจารณาจากหลักกฎหมายหรือจารีตประเพณีแห่งท้องที่ว่าข้อพิพาท

ดังกล่าวควรจะตกลงกันอย่างไร จึงจะเป็นธรรมแก่คู่กรณีแล้วจึงทำการเกลี้ยกล่อมให้คู่กรณีตกลงกัน

17.2.1 ถ้าตกลงกันได้ ให้ทำสัญญายอมความขึ้น 4 ฉบับ แล้วให้มอบคู่กรณีฝ่ายละฉบับเก็บรวมไว้กับบันทึกยินยอมฯ 1 ฉบับ แล้วบันทึกผลการประนีประนอมตอนท้ายของบันทึกยินยอมฯ และมอบบันทึกยินยอมฯ พร้อมทั้งสัญญายอมความที่เหลืออีก 1 ฉบับให้ผู้ใหญ่บ้านเก็บไว้

17.2.2 ถ้าไม่ตกลงกัน ก็ให้ยกเลิกการดำเนินงาน แล้วแจ้งให้คู่กรณีทราบและบันทึกผลการดำเนินการตอนท้ายของบันทึกยินยอมฯ มอบบันทึกยินยอมให้ผู้ใหญ่บ้าน แล้วให้ผู้ใหญ่บ้านรายงานให้นายอำเภอทราบถึงข้อพิพาทที่ไม่ตกลงกัน โดยจะรายงานทันทีหรือรายงานพร้อมแบบรายงานประจำเดือนก็ได้

17.3 ทุกสิ้นเดือน เมื่อมีการประชุมประจำเดือน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้านรายงานผลการประนีประนอมในแต่ละเดือนให้นายอำเภอทราบ ตามแบบที่กำหนด พร้อมทั้งส่งแบบสัญญายอมความ 1 ฉบับ ที่เหลือให้อำเภอเก็บรักษาไว้ เป็นหลักฐาน

ข้อพิพาททางอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้ ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะบางมาตรา ดังนี้

- 1) ความผิดเกี่ยวกับการค้า มาตรา 272
- 2) ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 280 (276,278),284
- 3) ความผิดต่อเสรีภาพ มาตรา 309-3011 (วรรคแรก)
- 4) ความผิดฐานเปิดเผยความลับ มาตรา 322-324
- 5) ความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 326-332
- 6) ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ มาตรา 349-350
- 7) ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341-347

(เว้นมาตรา 343)

- 8) ความผิดฐานยักยอก มาตรา 352-355
- 9) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 358-359
- 10) ความผิดฐานบุกรุก มาตรา 362-364
- 11) ความผิดตามมาตรา 334-336 วรรคแรก มาตรา

341-364

ถ้าเป็นการกระทำความระหวางบุพการี กับผู้สืบสันดาน หรือระหว่างพี่น้องบิดามารดาเดียวกัน ตามมาตรา 71

ข้อพิพาททางแพ่ง ที่สามารถประนีประนอมกันได้ ได้แก่ ข้อพิพาททางแพ่งทุกกรณี เช่น เรื่องผิดสัญญาหรือละเมิด เป็นต้น โดยไม่จำกัดจำนวนทุนทรัพย์

ข้อบังคับดังกล่าวมีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะระงับข้อพิพาทต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมโดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านหรือผู้ดำเนินการซึ่งแม้จะได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ ไว้แล้ว แต่การปฏิบัติจะสำเร็จผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลผู้ปฏิบัติ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งควรจะวางตัวเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม หมั่นศึกษาข้อกฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาในความผิดอันยอมความได้ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประนีประนอมยอมความ ดังนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรศึกษาแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้เข้าใจเพื่อจะสามารถให้คำแนะนำคณะกรรมการหมู่บ้าน หากมีข้อสงสัยประการใดให้รับผิดชอบที่ทำการปกครองอำเภอหรือกิ่งอำเภอ

3.2.3 หน้าที่ที่มีได้กำหนดไว้ในกฎหมาย

เนื่องจากนักปกครองท้องถิ่นเป็นบุคคลสำคัญในสังคมชนบท มีหน้าที่รับผิดชอบมากมาย เมื่อประชาชนตามตำบลหมู่บ้านมีความทุกข์ร้อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กเรื่องใหญ่ เรื่องส่วนตัวหรือส่วนรวมก็ตาม ผู้ที่พวกเขาคิดว่าจะเป็นที่พึ่งพาอาศัยได้เป็นคนแรก ก็คือนักปกครองท้องถิ่นที่ ประชาชนไม่รู้ว่าสิ่งที่เขาจะไปขอพึ่งนั้นจะเป็นหน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่นหรือไม่ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็ต้องเรียกร้องให้ช่วยทันที ในขณะที่เดียวกันทางฝ่ายนักปกครองท้องถิ่นก็ไม่เคยปฏิเสธที่รับปรึกษาให้ความช่วยเหลือความทุกข์ร้อนนั้น ตามความสามารถของตน บางอย่างได้กระทำครั้งแล้วครั้งเล่าจนเคยชินและยอมรับกันโดยทั่วไปว่านั่นเป็นหน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่น ทั้งๆ ที่ไม่มีกฎหมายใด ๆ กำหนดไว้ ซึ่งจะยกมากล่าวเป็นข้อๆ เพื่อจะได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2534 : 34-37)

1. นายทะเบียนตำบล ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2499 มิได้กำหนดว่านายทะเบียนตำบลจะต้องเป็นกำนัน กล่าวคือนายทะเบียนตำบลจะแต่งตั้งจากข้าราชการใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร เช่น ครูประชาบาล พัฒนาการ ออานามัยประจำตำบล เป็นต้น แต่เนื่องจากตั้งแต่ได้ประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้เป็นต้นมา ได้แต่งตั้งให้กำนันเป็นนายทะเบียนตำบลมาโดยตลอด ถึงแม้จะมีการทดลองแต่งตั้งพัฒนาการประจำตำบลดูบ้าง ในจังหวัดหนองคายและอุบลราชธานีอยู่ระยะหนึ่ง หลังจากนั้นก็หายเจียบไปเข้าใจว่าคงไม่ได้ผลเท่าไรเป็นหน้าที่ของกำนัน

การแต่งตั้งกำนันเป็นนายทะเบียนตำบลนี้จึงเป็นไปตามความเคยชินที่กระทำสืบต่อกันมา หรือที่เรียกว่าตามประเพณี ผู้ใดได้รับตำแหน่งกำนันก็จะได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียนตำบลด้วยเสมอ ทั้งๆ ที่กฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องเป็นกำนัน

2. การชำระคดีความ ในชนบทที่อยู่ห่างไกลนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างแท้จริง ร่วมอยู่ร่วมกิน ร่วมคิดร่วมงาน ก็คือนักปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็นที่เคารพเชื่อถือของประชาชนในเขตการปกครองของตน

อย่างสูง เมื่อมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นความแค้นหรือความอาญา เช่นวิวาทกันเรื่องมรดก ก็นำความมาให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านชำระความให้ ทะเลาะกันเกี่ยวกับหลักเขตที่นา ก็นำมาให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านตัดสิน เป็นอันว่ากรณีพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านไม่ว่าเรื่องเล็กเรื่องใหญ่จะต้องนำไปให้นักปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่ชำระคดีที่เกิดขึ้นนั้นแทบทุกเรื่องไป การไกล่เกลี่ยชำระคดีความนี้ไม่มีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่เอาไว้แต่ก็ทำกันมาจนเป็นประเพณี

อนึ่งการไกล่เกลี่ยหรือชำระความที่นักปกครองท้องถิ่นทำไปนี้มิได้มีการบังคับว่าคู่กรณีจะต้องปฏิบัติตาม ถ้าเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายก็จะเลิกแล้วกันไป ถ้ายังไม่เป็นที่พอใจก็ให้ไปฟ้องร้องกันเองยังโรงศาล ซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนก็ไม่นิยมที่ไปฟ้องร้องกัน เพราะไม่มีความสะดวกหลายอย่าง ทั้งด้านภาษาและเงินทอง ประชาชนจึงมักจะยอมรับการตัดสินของกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านด้วยความพอใจ

3. การพัฒนา การพัฒนามีได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น

การพัฒนาทางด้านวัตถุ เช่น ปรับปรุงถนนหนทาง ก่อสร้างศาลาการเปรียญ ขุดบ่อน้ำ เป็นต้น หรือการพัฒนาทางด้านนามธรรม คือ การพัฒนาในสิ่งที่มองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ แต่มีความสำคัญยิ่ง บางทีก็เรียกว่าพัฒนาด้านจิตใจ เช่น ความสามัคคี การเสียสละเพื่อส่วนรวม การปกครองในระบบประชาธิปไตย เป็นต้น

การพัฒนาด้านต่าง ๆ ดังที่ยกตัวอย่างมานี้ นักปกครองท้องถิ่นเป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องอย่างมากมาย เป็นประธานกรรมการบ้าง เป็นกรรมการบ้าง ในคณะกรรมการต่าง ๆ หลายคณะ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาตำบลและหมู่บ้าน ทั้ง ๆ ที่ไม่มีกฎหมายใด ๆ บังคับ แต่ถ้าขาดนักปกครองท้องถิ่นไปเสียแล้วจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ไม่ค่อยจะมีผลเท่าที่ควร จนเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่าผู้ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาทำงานเพียงคนเดียวไม่สู้กับพัฒนากรก็คือ นักปกครองท้องถิ่นทุกตำแหน่ง

4. การศาสนกุศล การศาสนกุศล คือการทำบุญตามลัทธิประเพณีทางศาสนา ต่างจากคำว่า สาธารณกุศล ซึ่งหมายถึง การทำประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่ค่อยจะเกี่ยวกับวิธีการทางศาสนานัก คือ จะเกี่ยวก็ได้ไม่เกี่ยวก็ได้ เช่นการก่อสร้างที่พักผู้โดยสารรถประจำทาง การสร้างโรงพยาบาล เป็นต้น

ศาสนกุศล เป็นเรื่องของศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ เพราะประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ในสังคมไทยมีสิ่งที่คุณ์นอยู่อย่างหนึ่ง ก็คือศาสนาพุทธ เมื่อมีการก่อตั้งหมู่บ้านใหม่ตามชนบท ประชาชนจะพากันแบ่งสถานที่เอาไว้สร้างวัดคู่ไปกับการตั้งหมู่บ้านเสมอ พอมีประชาชนเพิ่มมากขึ้น ก็จะพากันก่อสร้างวัดต่อไป ผู้ที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงหรือรับหน้าที่สำคัญก็คือผู้ใหญ่บ้าน ในกรณีหมู่บ้านเก่าแก่ตั้งมานาน มีวัดประจำหมู่บ้านแล้ว ก็จะต้องจัดให้มีการบำเพ็ญกุศลตามเทศกาลต่าง ๆ เช่นทำบุญออกพรรษา บุญบั้งไฟของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บุญชักพระของภาคใต้ บุญปอยหลวงของภาคเหนือ เป็นต้น หรือการบำเพ็ญกุศลประจำปีของแต่ละวัดแต่ละหมู่บ้าน งานการศาสนกุศลทั้งหลายเหล่านี้

เป็นหน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่นที่จะต้องเป็นตัวตั้งตัวตีจัดให้มีขึ้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่นที่ประการหนึ่งที่ชุมชนมอบให้ ไม่มีบังคับไว้ในกฎหมายแต่ประการใด

อนึ่งสำหรับคนไทยที่นับถือศาสนาอื่น เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ นักปกครองท้องถิ่นที่เป็นศาสนิกชนของศาสนานั้น ๆ ก็ย่อมได้รับหน้าที่ให้เป็นผู้มีความสำคัญในการบำเพ็ญศาสนกุศลตามประเพณีของศาสนานั้น ๆ เหมือนกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุปนักปกครองท้องถิ่น มีหน้าที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายอีกมากมาย เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนทุกด้านตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น งานสังคมสงเคราะห์ แต่งงาน หย่าร้าง ทะเลาะวิวาท งานศาสนา ล้วนแล้วแต่ตกเป็นหน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่นที่ทั้งนั้น

3.3 บทบาทในการประสานการดำเนินงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการประสานการดำเนินงานกับอบต. ดังนี้ (กรมการปกครอง, 2550 : 71-72)

1. การวางแผนพัฒนาตำบล ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546

ให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยกำนันในพื้นที่และผู้ใหญ่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คัดเลือกกันเองจำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่สามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ได้ครอบคลุมทุกด้าน โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่

1.1 กำหนดแนวทางการพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมือง ปัญหาของท้องถิ่น และให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

1.2 ร่วมจัดทำแผนพัฒนาเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา

1.3 พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนปฏิบัติการ

1.4 ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานแล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

1.5 พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

1.6 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

1.7 ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ประสานงานกับประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวม วิเคราะห์ ปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมเพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

2. เป็นกลไกสำคัญของราชการส่วนภูมิภาค ในการประสานและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและเจตนารมณ์ของราษฎรในท้องถิ่นและท้องถิ่นนั้นๆ

3. บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดประชาคมในเขตพื้นที่และเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะผู้ปกครองท้องที่ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตตำบล หมู่บ้าน จึงมีศักยภาพสูงในการระดมความร่วมมือ ร่วมใจจากประชาชนกลุ่มองค์กรต่างๆ หน่วยราชการ และอบต. ในการพัฒนาเขตพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ในรูปของประชาคมตำบล/หมู่บ้าน

4. บทบาทในฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ในการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่ อบต.

5. บทบาทในฐานะตัวแทนอำนาจรัฐ ที่จะต้องดูแลงานของทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่จะต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ซึ่งมีบทบาทหลายด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการสาธารณสุข ด้านอาญา ดังนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องประสานการปฏิบัติงานของ อบต. ในด้านต่างๆ ดังกล่าวอย่างใกล้ชิด

6. บทบาทในฐานะประชาชน

- ขอรับรู้ข้อมูลข่าวสารการบริหารและการปฏิบัติงานของอบต.

ในเขตพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน

- เสนอให้ อบต. ออกข้อบังคับตำบลต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตตำบล หมู่บ้าน

- เข้าชื่อกันเพื่อถอดถอนกรรมการบริหารฯ เฉพาะตัวคณะกรรมการบริหารฯ ทั้งคณะและสมาชิกสภาอบต. ออกจากตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

- เข้าร่วมประชุมสภาอบต. ได้และให้อบต. ปิดประกาศรายงานการประชุมสภาอบต.ให้ประชาชนทราบ

- ตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารฯ ว่าได้ดำเนินการตามประกาศมติของคณะกรรมการบริหารฯ ที่แจ้งให้ประชาชนในตำบล หมู่บ้านทราบแล้ว

- ร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษา อบต. ตามที่ อบต. แต่งตั้ง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

สุวัฒน์ ตันประวัติ (2541 : 32-33) กล่าวว่า มีความเปลี่ยนแปลงในการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่ มาเป็นระยะๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา ครั้งแรกเปลี่ยนแปลงจากการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิตมาเหลือไม่เกินอายุ 60 ปี

ครั้งที่สอง ตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2535 เปลี่ยนจากการดำรงตำแหน่งไม่เกินอายุ 60 ปี เหลือให้ดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี เหมือนกับตำแหน่งทางการเมืองทั่วไป

และครั้งสำคัญที่กำลังเป็นอยู่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

กำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตำแหน่งและไม่สามารถเป็นคณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไปได้ เนื่องจากไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

4.1 การแต่งตั้งและการออกจากตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

การแต่งตั้งและการออกจากตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง พ.ศ. 2551) ได้กำหนดไว้ดังนี้ (กรมการปกครอง, 2550 : 165-170,176-177 179 ; ราชกิจจานุเบกษา, 2551 : 97-98,102)

4.1.1 การแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน

การแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ในหมู่บ้านหนึ่งมีผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง และมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายปกครอง หมู่บ้านละสองคน เว้นแต่หมู่บ้านใดมีความจำเป็นต้องมีมากกว่าสองคนให้ขอ อนุมัติกระทรวงมหาดไทย ในหมู่บ้านใดผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายรักษาความสงบ ก็ให้มีได้ตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยจะเห็นสมควร ผู้ใหญ่บ้านจะได้รับ เงินเดือน แต่มิใช่จากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือน ส่วนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง จะได้รับเงินตอบแทนตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (มาตรา 9)

2. ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกของราษฎร โดยราษฎรผู้มีสิทธิ เลือกต้องมีคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (มาตรา 11)

(1) มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือก

(2) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช

(3) ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(4) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อ

ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสามเดือนจนถึงวันเลือก

3. คุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (มาตรา 12)

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันรับเลือก

(3) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำและมีชื่อ

ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้ว ไม่น้อยกว่า สองปีจนถึงวันเลือกและเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน

(4) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญ

ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(5) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(6) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติ

หน้าที่ได้ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(7) ไม่เป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจ หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือลูกจ้างของเอกชนซึ่งมีหน้าที่ทำงานประจำ

(8) ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลหรือเสียชื่อในทางพาลหรือทางทุจริต หรือเลื่อมเสียในทางศีลธรรม

(9) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะทุจริตต่อหน้าที่ และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

(10) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันพ้นโทษ

(11) ไม่เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน ในฐานความผิด

เกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่นายทะเบียนไม่อาจออกใบอนุญาตให้ได้ กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ในฐานะความผิดเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ กฎหมายว่าด้วยยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง และกฎหมายว่าด้วยการพนัน ในฐานะความผิดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก

(12) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากตำแหน่งตามมาตรา 14 (6) หรือ (7) และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันถูกให้ออก

(13) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

(14) มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับหรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ เว้นแต่ในท้องที่ใดไม่อาจเลือกผู้มีพื้นความรู้ดังกล่าวได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยกเว้นหรือผ่อนผันได้

(15) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างเสียสิทธิในกรณีที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

4. วิธีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านนั้นมีสาเหตุที่มา 2 ประการ คือ มีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ และผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านว่างลง ซึ่งจะต้องมีการเลือกผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ว่างลงนั้น (มาตรา 19)

การเลือกผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้กระทำโดยวิธีลับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสามคน และราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของราษฎรในหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่าสี่คนแต่ไม่เกินเจ็ดคน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อราษฎรส่วนใหญ่เลือกผู้ใดเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้วให้นายอำเภอออกคำสั่งเพื่อแต่งตั้งและให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ใหญ่บ้านนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ในกรณีมีคะแนนเสียงเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก ทั้งนี้เมื่อนายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้งแล้วให้รายงานผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน (มาตรา 13)

4.1.2 การออกจากตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้าน

1. ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (มาตรา 14)

(1) มีอายุครบหกสิบปี

- (2) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12
เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด

ให้ลาอุปสมบทหรือบรรพชาตามประเพณี มิให้ถือว่ามิได้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 (5)

- (3) ตาย
(4) ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก
(5) หมู่บ้านที่ปกครองถูกยุบ
(6) เมื่อราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม

ตามมาตรา 11 ในหมู่บ้านนั้นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 11 ทั้งหมดเข้าชื่อกันขอให้ออกจากตำแหน่ง ในกรณีเช่นนั้นให้นายอำเภอสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง

(7) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนของนายอำเภอว่าบกพร่องในหน้าที่ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง

(8) ไปเสียจากหมู่บ้านที่ตนปกครองติดต่อกันเกินสามเดือน เว้นแต่เมื่อมีเหตุอันสมควรและได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ

(9) ขาดการประชุมประจำเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่นายอำเภอเรียกประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันควร

(10) ถูกปลดออกหรือไล่ออกจากตำแหน่ง เนื่องจากกระทำ ความผิดวินัยร้ายแรง

(11) ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องทำ อย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทย กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่งตาม (8) ให้นายอำเภอ รายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบโดยเร็ว

หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ตาม (11) ต้องกำหนดให้ราษฎรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้ใหญ่บ้านด้วย

2. การรักษาการแทน ถ้าผู้ใหญ่บ้านคนใดจะทำการในหน้าที่ ไม่ได้ในครั้งหนึ่งคราวหนึ่ง ให้มอบหน้าที่ให้แก่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้รักษาการแทนจนกว่าผู้ใหญ่บ้านนั้นจะทำการในหน้าที่ได้ และรายงานให้กำนันทราบ ถ้าการมอบหน้าที่นั้นเกินกว่าสิบห้าวัน ให้กำนันรายงานให้นายอำเภอทราบด้วย (มาตรา 21)

4.1.3 การตั้งกำนัน

การเลือกกำนันนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 30 ซึ่งมีวิธีการคือให้นายอำเภอเป็นประธานประชุมผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น เพื่อปรึกษาหารือคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งในตำบลนั้นขึ้นเป็นกำนัน ซึ่งต้องมีผู้ใหญ่บ้านมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ใหญ่บ้านทั้งหมดที่มีอยู่ในตำบล หากมีผู้สมควรได้รับการคัดเลือกเป็นกำนันมากกว่าหนึ่งคนให้นายอำเภอจัดให้มีการออกเสียงลงคะแนน เมื่อผู้ใหญ่บ้านคนใดได้รับคะแนนสูงสุดให้นายอำเภอคัดเลือกผู้นั้นเป็นกำนัน การลงคะแนนให้กระทำโดยลับ กรณีได้รับคะแนนเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก และเมื่อคัดเลือกผู้ใดเป็นกำนันแล้วให้นายอำเภอรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน

4.1.4 การออกจากตำแหน่ง

1. กำนันต้องออกจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(มาตรา 31)

- (1) เมื่อต้องออกจากผู้ใหญ่บ้าน
- (2) ได้รับอนุญาตให้ลาออก
- (3) ยุบตำบลที่ปกครอง
- (4) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง

เพราะพิจารณาเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่พอแก่ตำแหน่ง

- (5) ต้องถูกปลดหรือไล่ออกจากตำแหน่ง

การออกจากตำแหน่งกำนันนั้นให้ออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านด้วย เว้นแต่การออกตาม (2) (3) และ (4) ไม่ต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

2. ถ้าตำแหน่งกำนันว่างลง ให้เลือกกำนันขึ้นใหม่ภายในกำหนดเวลาสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่นายอำเภอได้ทราบการว่างนั้น (มาตรา 32)

3. การทำการแทนกำนัน ถ้ากำนันทำการในหน้าที่ไม่ได้ในชั่วคราวเวลาใด เช่นไปทางไกล เป็นต้น ให้มอบอำนาจและหน้าที่ไว้แก่ผู้ใหญ่บ้านคนใดคนหนึ่ง ซึ่งอยู่ในตำบลเดียวกันให้ทำการแทน และให้ผู้แทนนี้มีอำนาจเต็มที่ในตำแหน่งกำนัน แต่การที่กำนันจะมอบหมายหน้าที่ให้แก่ผู้ใหญ่บ้านทำการแทนเช่นนี้ ให้บอกผู้ใหญ่บ้านทั้งหลายในตำบลเดียวกันและบอกกรรมการอำเภอให้ทราบไว้ด้วย (มาตรา 33)

4.2 การสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

พระศักดิ์ หินเมือง (2547 : 29) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แทนการเลือก (ตั้ง) เช่นในปัจจุบัน มิได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2486 ขณะที่ประเทศไทยอยู่ในภาวะสงคราม จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้มี

การแก้ไข พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ เรียกว่า พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2486 กำหนดให้ตั้งกรรมการไม่น้อยกว่า 3 นาย โดยนายอำเภอ เป็นประธาน มีหน้าที่คัดเลือกราษฎร เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาได้มีพ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2489 ยกเลิกวิธีการดังกล่าวไป และในระยะต่อมาก็ได้มีแนวคิดดังกล่าวขึ้นมาอีก โดยสำนักบริหารการปกครองท้องที่ (2547 : 16-17) ได้กล่าวถึงมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2546 มีผลสรุปคือ ขอให้เปลี่ยนวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากการเลือกโดยราษฎรในท้องที่เป็นระบบการสรรหา โดยคณะกรรมการ 3 ฝ่าย ประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการที่นายอำเภอแต่งตั้ง จำนวน 3 คน และกรรมการสรรหาภาคประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิ ฝ่ายละ 3 คน (โดยให้นายอำเภอประชุมราษฎรในตำบล หมู่บ้าน เลือกกรรมการดังกล่าว) แล้วให้กรรมการ 3 ฝ่ายๆ ละ 3 คน รวม 9 คน มาประชุมกัน เพื่อตรวจสอบความประพฤติ คุณสมบัติส่วนตัว แล้วลงคะแนนเลือกผู้สมควรเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (พิจารณาจากผู้สมัครเข้ามาหรือที่ราษฎรเห็นสมควรเชิญเข้ามาเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) เสนอผ่านนายอำเภอส่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งต่อไป

ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2547 และวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2547 ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบบางส่วนของข้อเสนอ เช่น การเข้าสู่ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ใช้วิธีการสรรหาตามที่คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอ

ประเด็นดังกล่าว จึงเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่าการเข้าสู่ตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรใช้วิธีเลือกโดยราษฎรดั่งเช่นปัจจุบัน หรือใช้วิธีการสรรหาซึ่งเป็นข้อเสนอใหม่ ซึ่งมีข้อดี ข้อเสีย ดังนี้

วิธีการเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ข้อดี

1. ให้โอกาสประชาชนเลือกคนที่ตัวเองไว้วางใจมาเป็นผู้นำ
2. ทำให้เกิดการแข่งขันทำความดี เพื่อจะได้รับเลือกใหม่อีก
3. กระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวและมีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อเสีย

1. ต้องเสียเงินหาเสียงและคอยเอาใจราษฎรมากกว่า
2. การขจัดทุกข์ของราษฎรอันเกิดจากผู้มีอิทธิพลทำได้ยากขึ้น
3. ต้องคอยหาเสียงสนับสนุน บางครั้งเป็นไปในทางที่ผิด
4. ผิดหลักการที่ว่าตัวแทนภาครัฐควรมาจากการแต่งตั้งไม่ใช่มาจากการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง

วิธีการสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ผลดี

1. ราษฎรจะได้รับประโยชน์สุขจากการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อย่างเต็มที่ไม่ต้องคำนึงถึงคะแนนเสียง

2. ได้คนดี มีความรู้ ความสามารถมาเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

3. ราษฎรในหมู่บ้านไม่แตกแยกเป็นกลุ่มย่อย ๆ

4. แยกงานปกครองท้องถิ่น และปกครองท้องที่ออกจากกันโดยชัดเจน

ผลเสีย

1. ประชาชนไม่มีโอกาสเลือกผู้นำโดยตรง

2. อาจเกิดการเล่นพรรคเล่นพวก

3. ประชาชนไม่ยอมรับ เพราะไม่มีส่วนร่วมในการสรรหาและ

ขาดความใกล้ชิดกับประชาชน

5. แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจชุมชน

โครงสร้างอำนาจชุมชนเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและชาวบ้าน ในชุมชนที่มีช่วงชั้นและการใช้อำนาจและอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการพัฒนา (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2546 : 352) การศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน มีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดแรก แนวคิดเรื่องชนชั้นนำ (Elite Concept) ซึ่งมีแนวคิดเชื่อว่าในทุกชุมชนมีชนชั้นนำกลุ่มหนึ่งรวมตัวกันเหนียวแน่นผูกขาดอำนาจ และการตัดสินใจของชุมชนทุกเรื่อง โดยอธิบายโครงสร้างอำนาจจากสายตาของคนอื่น ๆ ในชุมชนนั้น เป็นการมองจากชื่อเสียงของบุคคล ส่วนแนวคิดที่สอง แนวคิดพหุนิยม (Pluralist School) ไม่เชื่อว่าในชุมชนต่าง ๆ มีกลุ่มชนชั้นนำที่รวมตัวกันเหนียวแน่นผูกขาดการตัดสินใจในทุก ๆ เรื่อง แต่เชื่อว่าการเมืองเป็นเรื่องของการแข่งขันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ อำนาจและโครงสร้างอำนาจจึงไม่ตายตัว แต่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สิ้นสุดแล้วแต่ว่านโยบายหรือการตัดสินใจปัญหาเรื่องใดจะกระทบกลุ่มผลประโยชน์ใดกลุ่มนั้นก็ส่งตัวแทนเข้ามาต่อรองแข่งขัน ดังนั้น อำนาจคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชนและผู้ที่ได้ครอบงำและได้ประโยชน์มากที่สุด คน ๆ นั้นก็จะมีอำนาจมากที่สุด (ระดม วงษ์น้อม, 2527 : 19-20)

ในการศึกษาเรื่องโครงสร้างอำนาจชุมชนในที่นี้จะกล่าวถึงเรื่องอำนาจ ทรัพยากรทางอำนาจและวิธีการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน ดังนี้

5.1 อำนาจ

อำนาจ เป็นความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของผู้อื่น หรือความสามารถในการป้องกันมิให้ผู้อื่นมา มีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของตน ซึ่งลักษณะของการมีอำนาจ ได้แก่ (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, 2515 : 28-30)

1. บุคคลจะมีอำนาจ หากว่าเขาได้ใช้อิทธิพลของเขาต่อผู้อื่น ในกรณีเรื่องสำคัญของชุมชน กล่าวคือ การตัดสินใจหรือการกระทำขั้นสุดท้ายนั้นเป็นไปตามที่เขาต้องการ
2. บุคคลจะมีอำนาจ หากว่าเขาผู้นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างโครงการสำคัญโครงการนั้นให้สำเร็จขึ้นมา ในกรณีนี้เขาอาจจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจให้เกิดขึ้นในที่สุดหรือไม่ก็ตาม แต่ในสายตาของบุคคลอื่นถือว่า เขาเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญมาก
3. บุคคลจะมีอำนาจ หากว่าบุคคลสำคัญอื่น ๆ หรือประชาชนทั่วไปปรับปรุงหรือทำตามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของเขาซึ่งมีอยู่หลายประการ อาทิ การได้รับความยอมรับนับถือ ความเป็นผู้ใกล้ชิดกับเรื่องราวที่ผู้อื่นต้องการทราบ หรือการที่ผู้อื่นสำนึกในบุญคุณ
4. บุคคลจะมีอำนาจ หากว่าเขามีชื่อเสียงในการที่สามารถเป็นผู้รวบรวมกลุ่มคนขึ้นมา หรือเป็นหัวหน้างานของชุมชนโดยเฉพาะงานกุศล และด้วยเหตุนี้จึงถือว่าเขามีความสามารถในการจูงใจบุคคลชั้นนำและบุคคลอื่นให้เข้ามาทำงานกับเขา ในงานที่เขากำลังกระทำอยู่ อำนาจในข้อนี้ต่างกับในข้อ 3 เพราะว่าอำนาจในข้อนี้มักจะจางหายไปได้ง่าย อีกทั้งบุคคลที่อยู่ห่างไกลและไม่ค่อยสนิทสนมมักจะไม่มีโอกาสได้ทราบ
5. บุคคลจะมีอำนาจ หากว่าการบริจาคเงินของเขาทำให้การริเริ่มทำงานใด ๆ ในชุมชนได้รับผลสำเร็จ
6. บุคคลจะมีอำนาจ หากว่าผู้นั้นได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลางอย่างแข็งแรง ไม่ว่าจะจากทางราชการหรือนอกสายงานก็ตาม ทำให้อำนาจที่บุคคลเหล่านั้นมีอยู่เดิมมีน้ำหนักมากขึ้น
7. บุคคลจะมีอำนาจ หากว่าเขาได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่ง หรือเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงว่าเป็นหัวคะแนนคนสำคัญทางการเมือง
8. บุคคลจะมีอำนาจ หากว่าเขาดำรงตำแหน่งสำคัญ

5.2 ทรัพยากรทางอำนาจ

แม้บุคคลจะมีตำแหน่งเดียวกัน แต่ในหลายกรณีมักมีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่น่าสนใจเพื่อให้เกิดอำนาจ ซึ่งได้แก่ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2532 : 21-24)

1. โครงสร้างทางสังคมที่สังกัด เพื่อพิจารณาให้ทราบว่าอยู่ตำแหน่งใดในโครงสร้าง ซึ่งจะเป็นทางระบุมามีอำนาจมากน้อยเพียงใด

2. บุคลิกภาพ เป็นทรัพยากรอำนาจที่สำคัญอย่างหนึ่ง ผู้ที่มีบุคลิกภาพดี จะทำให้มีอำนาจมาก ผู้ที่มีบุคลิกภาพมีดีจะมีอำนาจน้อย บุคลิกภาพในที่นี้หมายถึงรูปร่าง หน้าตา นิสัยใจคอ อายุชัย ความขยันขันแข็ง สติปัญญา เชาว์ ไหวพริบ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ อุทิศการณ์ ประสพการณ์ ซึ่งอาจรวมเรียกว่าคุณสมบัติ

3. ประวัติความเป็นมา ทำให้เกิดความสำคัญขึ้นหลายอย่าง เช่น เกิดความรู้ ประสพการณ์ ความชำนาญ เกิดความภาคภูมิใจ เป็นต้น ประวัติความเป็นมาที่รวมถึง ของบุคคลและขององค์การที่เขาสังกัดอยู่ด้วย

4. ความเป็นเจ้าของ เช่น ทรัพย์สินเงินทอง เจ้าขององค์การ ความรู้ ความชำนาญ เจ้าของสิ่งของมีค่าอื่น ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีทั้งปริมาณและคุณภาพ คือใครมีสิ่งเหล่านี้ มากก็จะช่วยให้มีอำนาจมากและถ้าหากสิ่งที่เป็นเจ้าของนั้นมีคุณภาพสูงด้วยก็จะยิ่งทำให้มีอำนาจ มากยิ่งขึ้น

5. ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นจะเป็นทางให้เขา ยินดีช่วยเหลือ ทำให้มีพลัง มีความสนับสนุนมาก ซึ่งจะเป็นทางทำให้มีอำนาจมาก ความสัมพันธ์ อันดีขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง ทรัพย์สินและศิลปะการพูดโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น ดังนั้น ผู้ใดมีความสามารถจะเข้ากับผู้อื่นได้ พูดให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตามได้มากก็ย่อมจะมีอำนาจ มาก

6. สมัครงรคพวก ผู้มีพวกมากก็ย่อมจะทำให้มีอำนาจมาก

7. สถานการณ์ ไม่ว่าใครจะมีบุคลิกภาพดีอย่างไร มีทรัพย์สินหรือความรู้ ความชำนาญดีอย่างไร สมัครงรคพวกมากน้อยแค่ไหน บางครั้งอาจไม่มีอำนาจก็ได้ เพราะสถานการณ์บางอย่างต้องการบุคคลเฉพาะ เช่น บางสถานการณ์ต้องการคนดี มีความรู้ บางสถานการณ์ต้องการคนที่เข้มแข็งห้าวหาญ ในสถานการณ์เหล่านั้นบุคคลที่จะมีอำนาจถูกเลือก ให้เป็นผู้นำได้จะต้องมีลักษณะเฉพาะเช่นนั้นเท่านั้น สถานการณ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญ อีกประการหนึ่งในการตัดสินใจการมีอำนาจของคน

5.3 วิธีการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน

ระดม วงษ์น้อม (2527 : 27-34) ได้สรุปวิธีการศึกษาโครงสร้างอำนาจ ชุมชน 3 วิธี

1. การระบุตัวชนชั้นนำโดยพิจารณาจากตำแหน่ง โดยถือว่าบุคคลที่มี ตำแหน่งสำคัญ ๆ ในองค์กรต่าง ๆ คือ ชนชั้นนำ

2. การระบุตัวชนชั้นนำโดยพิจารณาจากชื่อเสียง โดยเป็นการระบุ ชนชั้นนำในสายตาของคนอื่น วิธีนี้ถือว่าคนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน โดยการมอบความไว้วางใจในการตัดสินใจปัญหาของชุมชนคือคนมีอำนาจในชุมชนนั้น

3. วิธีการระบุชนชั้นนำ โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยให้พิจารณาปัญหาที่ต้องมีการตัดสินใจเป็นเรื่อง ๆ ไปว่าแต่ละเรื่องใครมีส่วนร่วมตัดสินใจ ผลที่ออกมาใครได้ใครเสีย และในที่สุดใครได้มากที่สุดและครอบงำการตัดสินใจ

จากแนวคิดทั้งสามแนวนั้น ผู้วิจัยได้นำเอาวิธีการที่ 1 และ 2 มาเป็นหลักในการศึกษา เพื่อหาโครงสร้างอำนาจชุมชนในจังหวัดสงขลา

จากวิธีการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชนนั้น ได้ทำการศึกษาโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นนำเป็นหลัก ผู้วิจัยจึงขออธิบายเกี่ยวกับแนวคิดของชนชั้นนำโดยสังเขป ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นนำถือกำเนิดมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม ซึ่งเป็นแนวความคิดหนึ่งทางสังคมวิทยาที่อธิบายว่าคนในแต่ละสังคม มีความไม่เท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ความไม่เท่าเทียมกันนี้เป็นเรื่องที่คนในสังคมเป็นผู้กำหนด กฎเกณฑ์ และการประเมินคุณค่าขึ้นเอง ไม่ใช่เป็นเรื่องของธรรมชาติ ซึ่งในสังคมคนที่อยู่ในชนชั้นสูงย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจ มีอำนาจ มีชื่อเสียงมากกว่าคนในชนชั้นต่ำ หรืออีกนัยหนึ่งได้เปรียบในผลประโยชน์ต่าง ๆ ของสังคมมากกว่านั่นเอง ความแตกต่างระหว่างชนชั้นต่าง ๆ เป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ในสังคม จะมีเพียงคนจำนวนน้อยซึ่งอาจเรียกว่าเป็นคนกลุ่มน้อยของสังคมที่ถูกจัดว่าเป็นชนชั้นสูงสุดของสังคม เรียกว่า ชนชั้นนำ (Elite) ของสังคม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542 : 153)

สำหรับการศึกษาชนชั้นนำจะแบ่งการศึกษาออกเป็นสองแบบ ได้แก่ การศึกษาชนชั้นนำแบบคลาสสิก (Classical Elite Theory) และการศึกษาชนชั้นนำแบบประจักษ์ (Empirical Elite Theory)

1. การศึกษาชนชั้นนำแบบคลาสสิก มุ่งพิจารณาถึงคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นชนชั้นนำที่มีอำนาจครอบงำกิจกรรมสำคัญ ๆ ของสังคมแต่ละแห่ง สาธารณคดีของแนวความคิดนี้ คือ ในสังคมใดก็ตามจะมีคนเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ทำการตัดสินใจ กำหนดทิศทางและสาระของเรื่องที่สำคัญ ๆ ของสังคม จุดอ่อนที่สำคัญของทฤษฎีนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยมองว่าสังคมจำเป็นต้องมีชนชั้นนำตลอดไปทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542 : 159,163)

2. การศึกษาชนชั้นนำแบบเชิงประจักษ์ เป็นการศึกษาโดยพยายามพิสูจน์ในเชิงประจักษ์ถึงลักษณะความเป็นเอกภาพ การรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นของชนชั้นนำทัศนคติในด้านต่าง ๆ และลักษณะพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมของชนชั้นนำ การศึกษาเหล่านี้เป็นการค้นหาหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อทดสอบข้อเสนอและสมมุติฐานต่าง ๆ ที่นักทฤษฎีชนชั้นนำแบบคลาสสิกได้เสนอไว้ ซึ่งมีแนวทางการศึกษาอยู่ 4 แนวทาง ได้แก่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542 : 164-168)

2.1 การศึกษาฐานะตำแหน่งของชนชั้นนำ การศึกษาในแนวนี้ ยอมรับว่าบุคคลที่มีตำแหน่งสำคัญๆ ในองค์กรต่างๆ คือชนชั้นนำ ซึ่งอาจจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งสำคัญในองค์กรทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ธุรกิจ ศาสนา หรือระบบราชการ ทั้งนี้เพราะมีสมมุติฐานว่าคนที่มีความสำคัญดังกล่าวจะเป็นผู้ที่ควบคุมทรัพยากรและการตัดสินใจขององค์กรของชุมชนและของสังคม วิธีการศึกษาในแนวนี้ก็คือ การสำรวจตำแหน่งสำคัญต่างๆ ในองค์กรดังกล่าว และคัดเลือกบุคคลในตำแหน่งมารวมกันเป็นชนชั้นนำ จากนั้นก็ใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือรวบรวมข้อมูลเอกสารต่างๆ จากชนชั้นนำดังกล่าวเพื่อหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับชนชั้นนำ อีกวิธีหนึ่งนั้นผู้ศึกษาเอารายชื่อผู้นำที่รวบรวมได้ไปให้สมาชิกของชุมชนจัดลำดับของอำนาจแล้วนำตัวเลขที่ได้มาคำนวณเป็นน้ำหนักของแต่ละคนก็สามารถจัดลำดับอำนาจของแต่ละคนได้

2.2 การศึกษาชื่อเสียงเกียรติภูมิของชนชั้นนำ การศึกษาในแนวนี้มีฐานคิดว่าคนที่มีความสำคัญเกียรติภูมิซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมและได้รับความไว้วางใจจากคนในสังคมในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ที่สำคัญคือชนชั้นนำที่มีอำนาจของสังคม วิธีการศึกษาแนวนี้จึงเป็นการระบุชนชั้นนำในสายตาของประชาชนมากกว่าการพิจารณาลักษณะตัวบุคคลที่เป็นชนชั้นนำโดยตรง ซึ่งแบ่งย่อยออกได้ 2 วิธี คือ

2.2.1 แบบขั้นเดียว (One-Step Method) ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์ประชาชนว่าใครคือชนชั้นนำ โดยขอให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนเสนอรายชื่อของบุคคลที่เขาเห็นว่าเป็นชนชั้นนำมาจำนวนหนึ่ง เช่น 4 คน 6 คน ฯลฯ แล้วแต่ความเหมาะสม และให้ผู้ถูกสัมภาษณ์จัดลำดับน้ำหนักอำนาจของชนชั้นนำแต่ละคนที่ตนเสนอ

2.2.2 แบบสองขั้น (Two-Step Method) ในวิธีนี้ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการบางอย่างทำการรวบรวมรายชื่อของบุคคลที่เชื่อว่าเป็นชนชั้นนำมาเสียก่อน ส่วนมากมักเป็นบุคคลที่เด่นๆ ในองค์กรทางการเมือง การปกครอง ธุรกิจ สังคม ศาสนา แจ้งผู้ทำการศึกษานำรายชื่อดังกล่าวไปให้คนที่รู้เรื่องต่างๆ ของชุมชนดีที่สุดทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกบุคคลที่เป็นชนชั้นนำจากรายชื่อดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง และให้ผู้ตัดสินใจทำการเรียงลำดับความสำคัญของคนที่เป็ชนชั้นนำ

2.3 การศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชนชั้นนำ เป็นการศึกษาว่าในการตัดสินใจปัญหาแต่ละเรื่องนั้น มีใครบ้างที่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลของการตัดสินใจนั้นใครบ้างที่ได้รับผลประโยชน์ ใครบ้างที่เสียผลประโยชน์ และในที่สุดใครได้มากที่สุดและครอบงำการตัดสินใจ

2.4 การศึกษาพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมของชนชั้นนำ ฐานคติหนึ่งในสังคมวิทยาการเมืองคือ พื้นฐานทางสังคมและลักษณะการได้รับการอบรมเลี้ยงดูในวัยเยาว์ของบุคคลแต่ละคนมีอิทธิพลต่อแนวทางชีวิต ความสำเร็จในชีวิตตลอดจนทัศนคติและบทบาทพฤติกรรมของเขา ฐานคตินี้ตรงกับความเชื่อทั่วไปของประชาชนที่ว่าคนที่มาจากครอบครัว

ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็มักจะประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่าคนที่มาจากครอบครัวที่ยากจน ในทำนองเดียวกันนักวิชาการก็มีความเชื่อทั่วไปว่าคนที่สามารถขึ้นไปเป็นชนชั้นนำได้ก็มักจะมี พื้นฐานทางครอบครัว ทางการศึกษา อาชีพ ฯลฯ ที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่โดยทั่วไป ปัจจัย ด้านนี้มีอยู่มากมายหลายปัจจัย แต่ที่สำคัญและได้รับการศึกษามากจากนักวิชาการ ได้แก่ ภูมิหลัง ทางครอบครัว ภูมิฐานะเดิม อายุ และการศึกษา

6. วัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นระบบย่อยของระบบวัฒนธรรม ทั้งหมด ซึ่งมีสาระพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนของการดำเนินชีวิตทางการเมืองของสมาชิก ในสังคม ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีทางการเมืองของ มวลสมาชิกในสังคม และเป็นตัวการที่ทำให้รูปแบบและลักษณะของระบบการเมืองในแต่ละสังคม แตกต่างกันไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548 : 151)

6.1 ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

นักรัฐศาสตร์และนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” ไว้หลายท่าน ดังนี้

พาย (Pye, 1968 : 218, อ้างถึงใน อานนท์ อาภาภิรม, 2529 : 71) กล่าวว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ซึ่งก่อให้เกิดระเบียบ และความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นรูปแบบของมิติทางจิตวิทยาและอัตวิสัยของการเมือง อันเป็นผลผลิตของประวัติศาสตร์ โดยส่วนร่วมของระบบการเมือง และอัตชีวประวัติของบุคคลในระบบการเมืองนั้น”

เวอร์บ้า (Verba, 1965 : 513, อ้างถึงใน วิชัย ต้นศิริ, 2539 : 22) กล่าวว่า วัฒนธรรมการเมืองของสังคม ประกอบด้วย ระบบความเชื่อ สัญลักษณ์ที่แสดงออก และค่านิยมซึ่งให้กรอบความหมายต่อสถานการณ์ทางการเมือง

อัลมอนต์ (Almond, 1980 : 42) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ลักษณะเฉพาะทางการเมืองในการก่อให้เกิดแบบแผนของทัศนคติ ค่านิยม ความรู้สึก ทักษะทางการเมืองของบุคคล ดังเช่นทัศนคติของประชาชนจะส่งผลต่อการกระทำของบุคคล วัฒนธรรมทางการเมืองของชาติมีอิทธิพลในการนำประชาชนตลอดถึงผู้นำระบบการเมือง

ลิขิต ธีระเวคิน (2529 : 116) อธิบายถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ คือ

1. วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบในการคิดเรื่องการเมืองหรืออำนาจของคนในสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยมการเมือง
  2. เป็นแบบในการกระทำหรือดำเนินการทางการเมือง
  3. เป็นส่วนที่เป็นวัฒนธรรมทางสัญลักษณ์
- และได้สรุปถึงวัฒนธรรมทางการเมืองว่า “คือ ความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยม บรรทัดฐานและสัญลักษณ์ รวมทั้งวัตถุประสงค์ทางการเมืองของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง”

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นแบบแผนทางทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก อุดมการณ์ ค่านิยมของบุคคล รวมทั้งวัตถุประสงค์ทางการเมืองของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งที่มีต่อระบบการเมืองและต่อส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง

6.2 ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมือง

พาย (Pye, 1968 : 219, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548 : 151-152) ได้อธิบายถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ 4 ประการ คือ

ประการแรก เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น ๆ ในระบบการเมืองทั้งที่มีต่อสถาบันการเมืองต่างๆ ในระบบการเมือง เช่น การที่บุคคล/กลุ่มบุคคลให้ความไว้วางใจหรือความศรัทธาต่อนักการเมืองหรือสถาบันรัฐสภา เป็นต้น

ประการที่สอง เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ภาพซึ่งอำนาจระหว่างประชาชนในฐานะชนชั้นผู้ถูกปกครองกับผู้นำทางการเมืองในฐานะชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับหรือการต่อต้านการมีอำนาจและการใช้อำนาจของผู้ปกครอง

ประการที่สาม เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นในหลักอิสรภาพและสิทธิเสรีภาพทางการเมือง หรือยึดมั่นในหลักความสัมพันธ์แบบอำนาจอธิปไตยหรือความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

ประการที่สี่ เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีความสอดคล้องต้องกันอันนำไปสู่การสร้างสรรคความเป็นเอกภาพทางการเมืองและการให้ความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองโดยรวม

ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นแบบแผนของความคิด ความรู้สึก และการสร้างคุณค่าเป็นมาตรฐานทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงและโดยทางอ้อมต่อเสถียรภาพของระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากการอบรมหล่อหลอมทางการเมืองในระดับต่างๆ ซึ่งทำให้บุคคล/กลุ่มบุคคลสั่งสมวัฒนธรรมทางการเมือง

โดยผ่านการเรียนรู้และประสบการณ์ของตน การที่บุคคล/กลุ่มบุคคลมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดก็ย่อมนำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป

โรเซนบอม (Rosenbaum, 1975 : 4, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมาธิราช, 2548 : 152) ได้จำแนกมิติของวัฒนธรรมทางการเมืองหรือสถาบันทางการเมือง
 ต่าง ๆ เช่น ความคิดหรือความรู้สึกของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อรัฐบาล หรือนโยบายของรัฐบาล
 เป็นต้น

มิติแรก เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อ
 โครงสร้างทางการเมือง หรือสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เช่น ความคิดหรือความรู้สึกของบุคคล/
 กลุ่มบุคคลที่มีต่อรัฐบาล หรือนโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

มิติที่สอง เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคล
 อื่น/กลุ่มบุคคลอื่น ๆ ในระบบการเมือง เช่น ความคิดหรือความรู้สึกของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อ
 นักการเมืองคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มอนุรักษ์ที่ต่อต้านโครงการสร้างเขื่อน เป็นต้น มิติของ
 วัฒนธรรมทางการเมืองในส่วนนี้จะเป็มิติที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเอกภาพหรือความร่วมมือ
 ของบุคคลต่าง ๆ ในระบบการเมืองอันจะนำไปสู่ความมีเสถียรภาพทางการเมือง

มิติที่สาม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อ
 บุคคลอื่น/กลุ่มบุคคลนั้น ๆ ในแง่ของการประเมินความสามารถ (Capacity) ทางการเมืองหรือ
 ศักยภาพทางการเมืองของตนเอง เช่น การที่บุคคล/กลุ่มบุคคลมีความคิดหรือความรู้สึกว่าตน
 เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมือง จึงมีความสำนึกทางการเมือง มีความรู้ความเข้าใจการเมือง
 จึงเห็นว่าการกระทำทางการเมืองหรือพฤติกรรมทางการเมืองของตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญหรือ
 เป็นหน้าที่ของตน

จะเห็นได้ว่า มิติทั้งสามประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง
 มีความแตกต่างกันในเชิงของสาระเนื้อหา ดังนั้นหากบุคคลใด/กลุ่มบุคคลใดมีวัฒนธรรม
 ทางการเมืองที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งสามมิติ ก็ย่อมส่งผลให้บุคคล/กลุ่มบุคคลนั้นมีวัฒนธรรม
 ทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

อัลมอนด์ (Almond, 1956 : 398, อ้างถึงใน สมบัติ อารังธัญวงศ์,
 2543 : 258-259) ชี้ให้เห็นว่า แบบแผนของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง พิจารณา
 ได้จากความโน้มเอียง 3 ลักษณะ คือ

1. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้ (Cognitive Orientation)
 เป็นความรู้ ความเข้าใจและความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบ
 การเมือง

2. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Orientation)
 เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง

ถ้าบุคคลมีความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าต่อระบบการเมืองดังรายละเอียดที่กล่าวมาอย่างไรมันก็คือ แบบแผนทัศนคติทางการเมืองบุคคลนั้น

นอกจากนี้ Almond และ Verba ยังได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มคนในสังคมต่าง ๆ และพบว่ามีความแตกต่างกัน 3 ลักษณะคือ (Almond and Verba, 1965 : 17-20, อ้างถึงใน สมบัติ อรรถธัญวงศ์, 2543 : 260-261)

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (The Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเลย ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความเห็น และไม่ใส่ใจต่อระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็น ต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง

ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบจะพบได้ในกลุ่มคนที่ยากจนและไร้การศึกษา เป็นกลุ่มคนที่ขาดโอกาสในการรับรู้และเข้าใจบทบาทของตนต่อระบบการเมือง

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (The Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมายหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้จะยอมรับอำนาจของรัฐ เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐโดยุษณี

ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจะพบได้ในกลุ่มคนชั้นกลาง เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่มีความเชื่อว่าอำนาจรัฐเป็นของผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไปควรมีหน้าที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The Participant Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อควบคุม กำกับ และตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการปกครองเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน

ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะพบเห็นได้ในชนชั้นกลางส่วนใหญ่ของประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง

อย่างไรก็ตาม Almond และ Verba ชี้ให้เห็นว่าเป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นว่าในสังคมต่าง ๆ ประชาชนทั้งประเทศมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบหนึ่งแบบใดโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะประชาชนในสังคมต่าง ๆ มักมีความแตกต่างกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นด้วย Almond และ Verba สรุปว่า ในสังคมต่าง ๆ ประชาชนจะมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสาน (Mixed Political

Culture) ได้แก่ (Almond and Verba, 1965 : 23-29, อ้างถึงใน สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2543 : 262-263)

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบไพร่ฟ้า (The Parochial Subject Culture) เป็นแบบที่ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับอำนาจของผู้นำ (เผ่า หมู่บ้าน เจ้าของที่ดิน) แต่ประชาชนได้พัฒนาความจงรักภักดีไปสู่ระบบการเมืองที่มีขอบเขตกว้างขวางกว่าเผ่า หมู่บ้าน และเจ้าของที่ดิน โดยยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลางให้อยู่เหนือกว่า แต่ประชาชนก็ยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมือง หรือแม้ได้รับสิทธิก็ยังไม่สนใจ รวมถึงไม่คิดว่าตนจะมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง กล่าวคือ ประชาชนยังคงความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม แต่ไม่ยอมรับอำนาจเด็ดขาดของหัวหน้าเผ่าอย่างเคร่งครัด แต่หันมายอมรับระเบียบกฎหมายของรัฐบาลกลาง

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (The Subject Participant Culture) เป็นแบบที่ประชาชนบางส่วนเริ่มมีความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยคิดว่าตนมีบทบาทและมีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ จึงเกิดการเรียกร้องสิทธิทางการเมืองขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีประชาชนอีกบางส่วนยังคงเมินเฉยและไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ในรูปแบบนี้ในระยะแรกอาจทำให้ระบบการเมืองไม่มั่นคง แต่หากดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องจะมีอิทธิพลให้กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าหรือแบบอำนาจนิยมเปลี่ยนท่าทีและทัศนคติหันมาสนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม (The Parochial Participant Culture) เป็นรูปแบบที่เกิดอยู่ในประเทศเกิดใหม่ และเป็นปัญหาในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนในประเทศเหล่านี้ส่วนมากจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ แต่จะถูกปลุกเร้าในเรื่องผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อคุ้มครองประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตน การพยายามเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาประโยชน์ของกลุ่มตนเองนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง โดยกลุ่มชนหนึ่งอาจมีแนวคิดเอนเอียงไปทางอำนาจนิยม ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งอาจเอนเอียงไปทางประชาธิปไตย ลักษณะความขัดแย้งนี้ทำให้โครงสร้างทางการเมืองไม่อิงอยู่กับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

6.3 ปัจจัยที่กำหนดลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมือง

จากความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองทำให้สามารถกล่าวได้ว่าการที่บุคคล/กลุ่มบุคคลจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะอย่างใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อยสองประการคือ ปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยที่เกี่ยวกับการอบรมหล่อหลอมเกลารวมถึงการเมืองในระดับต่างๆ ของสังคมนั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548 : 153-154)

ปัจจัยทางจิตวิทยา โดยรวม ปัจจัยทางจิตวิทยาที่กำหนดวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลอาจจำแนกได้ ดังนี้คือ

1. การรับรู้ (Perception) หมายถึง ทัศนคติของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของการเมือง เช่น การชอบ/ไม่ชอบนักการเมือง/พรรคการเมือง ฯลฯ การรับรู้ดังกล่าวนี้มีที่มาจากประสบการณ์ของบุคคล/กลุ่มบุคคลเองหรืออาจมาจากผู้อื่นหรือสถาบันทางสังคมต่างๆ ก็ได้

2. ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง ท่าทีหรือแนวโน้มของความรู้สึกของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของการเมือง ทั้งนี้ ท่าทีหรือแนวโน้มในการตอบสนองของบุคคล/กลุ่มบุคคลมีที่มาจากความรู้สึก อารมณ์และความรู้ เช่น คนกรุงเทพฯ ๖ มักมีทัศนคติทางการเมืองตามกระแสหรือสถานการณ์ หรือคนภาคใต้มักมีท่าทีในทางบวกต่อพรรคประชาธิปัตย์

3. ความเชื่อ (Belief) หมายถึง ความคิดหรือความเข้าใจของบุคคล/กลุ่มบุคคลต่อสิ่งต่างๆ ของการเมือง ซึ่งนำไปสู่การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมือง เช่น กลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เชื่อหรือเข้าใจว่าการสร้างเขื่อนมีผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย จึงมีพฤติกรรมต่อต้านการสร้างเขื่อนต่างๆ แม้ว่าประเทศต้องเผชิญกับภาวะอุทกภัยอย่างรุนแรงก็ตาม เป็นต้น

4. ค่านิยม (Values) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในเชิงประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของการเมือง ทั้งนี้เป็นผลมาจากประสบการณ์ของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่จะสร้างมาตรฐานหรือเกณฑ์ในการตัดสินเพื่อแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง ค่านิยมอาจจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ค่านิยมส่วนบุคคล เช่น ๖พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีค่านิยมที่จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้งและค่านิยมของสังคม เช่น คนไทยโดยรวมมีค่านิยมแบบบริโภคนิยมและวัตถุนิยม เป็นต้น

5. การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการในการได้รับซึ่งประสบการณ์ทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่ส่งผลให้การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น นายแดงไม่สนใจการเมืองและไม่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทน แต่หลังจากที่เขาได้รับข้อมูลและความรู้ทางการเมืองจากเพื่อนร่วมงานและไปฟังการปราศรัยหาเสียง มีผลให้นายแดงได้ตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น อนึ่งนักจิตวิทยาสำนักพฤติกรรมนิยมเชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้

6. การจูงใจ (Motivation) หมายถึง กระบวนการกระตุ้นหรือเร่งเร้าผลักดันให้บุคคล/กลุ่มบุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมือง ทั้งนี้แรงจูงใจอาจแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ แรงจูงใจภายใน ซึ่งหมายถึงความพึงพอใจของบุคคล/กลุ่มบุคคลในการแสดงออก

ซึ่งพฤติกรรมการเมือง และแรงจูงใจภายนอก ซึ่งหมายถึงการได้รับผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนจากบุคคล/กลุ่มบุคคลอื่น ๆ เช่น นายดำไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากนิยมระบอบประชาธิปไตย ส่วนนายขาวไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเนื่องจากต้องการได้รับรางวัลจากห้วคะแนน

7. ความต้องการ (Wants) หมายถึง แรงผลักดันที่ทำให้บุคคล/กลุ่มบุคคลแสดงออกซึ่งบทบาทหรือพฤติกรรมทางการเมือง เช่น นายเขียวต้องการให้มีการปฏิรูปการเมือง จึงสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้น

8. บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ผลรวมของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม นิสัย และทัศนคติที่บุคคล/กลุ่มบุคคลสั่งสมมาจากการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้บุคลิกภาพมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล

จึงอาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลและกลุ่มบุคคลเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ทางจิตวิทยาเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยต่างๆ ทางจิตวิทยา จะเป็นอย่างไรนั้นย่อมเป็นไปตามการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

ปัจจัยเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล ในทางที่เป็นจริงกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มเพื่อนเรียน กลุ่มเพื่อนร่วมงาน สื่อสารมวลชน และปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละวันล้วนมีส่วนกำหนดรูปแบบและประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล ทั้งในส่วนจุลภาคอันเป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองทั้งหมด คือ การรับรู้ ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม การเรียนรู้ การจูงใจ ความต้องการ และบุคลิกภาพ และในส่วนมหภาคคือ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลโดยรวม

โดยสรุป วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลในแต่ละสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของสังคม ขนบธรรมเนียมและประเพณีและศาสนา โดยผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ซึ่งกลไกทางสังคมที่ทำหน้าที่อบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจะทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามพลวัตของการเปลี่ยนแปลงแห่งสภาพแวดล้อมทางการเมืองอยู่เสมอ

6.4 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

(สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2543 : 269) โดยมีผู้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนี้

ลิขิต อีร์เวคิน (2539 : 157-159) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยนั้นมีตัวแสดงที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ความเชื่อในหลักสิทธิความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพของประชาธิปไตย กล่าวคือ เชื่อในหลักการภราดรภาพที่ว่ามนุษย์ทุกคนล้วนเป็นพี่น้องกัน การมองคนในแง่ดี มีศรัทธาต่อมนุษย์ด้วยกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกันในสังคม เชื่อในหลักเสรีภาพที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น ให้ความสำคัญแก่การเชื่อมั่นในหลักเกณฑ์และวิธีหาเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์และความเชื่อในหลักความเสมอภาค คือ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันโดยพื้นฐานทางกฎหมายและการเมือง

2. ความเชื่อในระบบกลไก กติกา และแนวปฏิบัติต่างๆ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2543 : 269-270) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยประกอบด้วย

ประการแรก บุคคลต้องมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ จะต้องได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้และความเข้าใจในคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการคือ หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักกฎหมาย และหลักเสียงข้างมาก หลักการสำคัญดังกล่าวนี้จะส่งเสริมให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีและมีความสุข เป็นหลักการที่สะท้อนถึงการปกครองเพื่อสนองตอบเจตจำนงทั่วไปของประชาชนอย่างแท้จริง

ประการที่สอง บุคคลจะต้องมีใจกว้าง ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ จนไม่รับฟังความคิดเห็นหรือเหตุผลของผู้อื่น เพราะบุคคลโดยธรรมชาติแล้วมีความคิดเห็นที่หลากหลายแตกต่างกัน การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันจะนำไปสู่การสร้างสรรคความคิดใหม่ที่มีความรอบคอบรัดกุม และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

ประการที่สาม บุคคลจะต้องมีความไว้วางใจและยอมรับความสามารถของบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้ระบอบประชาธิปไตยจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเอง ดังนั้น แม้บุคคลจะมีความสามารถแตกต่างกัน แต่โอกาสที่เท่าเทียมกันจะทำให้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะเพื่อบรรลุความสำเร็จในการมีชีวิตที่ดีได้อย่างเสมอภาคกัน ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีใครด้อยกว่ากันจนไม่อาจไว้วางใจได้ แต่ทุกคนจะมีความสามารถเฉพาะหรือความถนัดของตนที่นำไปสู่ความสำเร็จได้ทั้งสิ้น ดังนั้น การยอมรับความสามารถของผู้อื่น จะก่อให้เกิดพลังแห่งการสร้างสรรค์ที่สำคัญของสังคม

ประการที่สี่ บุคคลจะต้องเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ เพื่อแสดงว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจะต้องแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การแสดงอำนาจของประชาชนในการกำหนดผู้ปกครอง ตลอดจนการควบคุม กำกับและตรวจสอบผู้ปกครอง ให้มุ่งมั่นในการบริหารเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างมั่นคง

ประการที่ห้า บุคคลจะต้องเคารพในกติกาและกฎระเบียบที่เป็นประชาธิปไตย การมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง เคารพกติกาของสังคม โดยเคร่งครัด และเป็นการแสดงออกถึงการไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และกติกาของสังคมจะส่งเสริมให้สังคมดำรงอยู่อย่างมีระเบียบวินัย

ประการที่หก บุคคลจะต้องให้ความสนใจและติดตามกิจกรรมทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อมิให้นักการเมืองฉวยโอกาสใช้อำนาจไปในทางมิชอบ และจะต้องมีความพร้อมในการแสดงออก ซึ่งความต้องการและการสนับสนุน หรือการคัดค้านของตนต่อรัฐบาลเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

ประการที่เจ็ด บุคคลจะต้องมีความกล้าหาญในการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองด้วยความคิดที่สร้างสรรค์ เพื่อแสดงให้ผู้ปกครองตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และผู้ปกครองมีเพียงหน้าที่ที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ผู้ปกครองไม่มีสิทธิที่จะละเมิดอำนาจอธิปไตยของปวงชน

การปลูกฝังให้มีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติดังกล่าวจะก่อให้เกิดแบบแผนของวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพมั่นคง

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2546 : 197-204) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญๆ ของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. คนส่วนใหญ่ในสังคม จะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจสนับสนุนหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีหลักการที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เพราะยึดมั่นในความสำคัญ ความเสมอภาค และเสรีภาพของบุคคล มีวิธีการให้ประชาชนได้ใช้อำนาจดังกล่าว โดยมีข้อกำหนดต่างๆ ให้เกิดการใช้อำนาจนั้น เช่น รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง รวมทั้งมีวัตถุประสงค์ในการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน

2. ผู้นำและประชาชน จะต้องมีการยึดมั่นในความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล มีความเชื่อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล รวมทั้งรู้จักการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ในการพูด การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออก ถึงแม้ว่าสิ่งนั้นจะขัดแย้งหรือคัดค้านกับความคิดเห็นหรือรสนิยมของตนเองก็ตาม คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องยอมรับหรือ

มีความอดกลั้นในเรื่องความแตกต่าง ในการประพฤติปฏิบัติของผู้อื่น トラบไตที่บุคคลผู้นั้น ไม่ละเมิดศีลธรรมหรือสิทธิเสรีภาพของผู้ใด

3. คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย คือต้องเคารพในกติกาของการปกครองแบบนั้น คือ ใช้วิธีในการตัดสินปัญหาด้วยเสียงข้างมาก โดยมีข้อผูกพันที่จะต้องมีการปฏิบัติตามจากทุก ๆ ฝ่าย ขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองสิทธิของฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประกันว่า การแก้ปัญหา นั้นเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนรวมและให้เป็นไปตามหลักการที่ว่าแต่ละคนมีสิทธิมีเสียงเท่ากัน ส่วนบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับเสียงข้างมากจะถือว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามหรือจะขจัดออกนอกสังคมไม่ได้ เช่น จะห้ามการวิพากษ์วิจารณ์ของฝ่ายนั้นไม่ได้ ยิ่งกว่านั้นกติกาของการปกครองแบบนี้ ยังรวมถึงการปฏิบัติต่อกันอย่างยุติธรรม การยึดถือในระเบียบวิธีการตามกฎหมาย และการเคารพในสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยยุติธรรมอีกด้วย

4. มีความสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง โดยติดตามข่าวสารของบ้านเมือง พูดคุยถึงปัญหาของบ้านเมืองกับผู้อื่น ในทางสร้างสรรค์ และพยายามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือในการกำหนดนโยบายของทางราชการ เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

5. มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง หน้าที่พลเมืองเหล่านั้น ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยที่ดี การปฏิบัติตามกฎหมาย การเสียภาษี การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ยิ่งกว่านั้นจะต้องมีความเชื่อว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของตนจะได้ผล

6. เป็นผู้มองโลกในแง่ดี เพราะสิ่งนี้นับว่ามีความจำเป็นต่อความสำเร็จของการปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ไม่น้อย เพราะตามธรรมชาติการเมืองเป็นเรื่องของความร่วมมือร่วมใจกัน ถึงแม้ว่าจะมีความขัดแย้งกันอยู่ด้วยก็ตามแต่ความสำเร็จในการดำเนินงานของสถาบันทางการเมืองต่างๆ ส่วนหนึ่งย่อมต้องอาศัยการมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องมีความเชื่อมั่นว่าการปกครองแบบประชาธิปไตย จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นของสังคมดีกว่าการปกครองแบบอื่น ทั้งฝ่ายผู้นำและประชาชนต้องเชื่อว่าคนเราจะปกครองตัวเองได้ การมองโลกในแง่ดีย่อมช่วยให้มนุษย์มีความหวังได้ว่าเรามีความสามารถที่จะเอาชนะสิ่งแวดล้อมและฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายไปได้ด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมักจะเป็นอย่างเชื่องช้า แต่มีความมั่นใจได้

7. การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและในทางสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการใช้อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติงานของทางราชการ เพราะถ้าปล่อยให้ฝ่ายหลังนี้ทำอะไรได้ไม่มีการคัดค้าน ไม่มีการควบคุม ตรวจสอบหรือเหนียวรั้งเสียแล้ว อาจทำให้ฝ่ายนั้นหลงอำนาจ ปฏิบัติตามอำเภอใจ และเกิดการผิดพลาดขึ้นได้โดยง่าย ภายในประเทศเผด็จการ

คนส่วนมากมักจะมอบความไว้วางใจให้แก่ผู้มีอำนาจและปราศจากการโต้แย้งหรือการวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ

8. จะต้องไม่มีจิตใจเป็นแบบอำนาจนิยม หากคนส่วนใหญ่มีจิตใจดังกล่าว ย่อมเป็นการยากที่การปกครองแบบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ การมีจิตใจแบบอำนาจนิยม ได้แก่สิ่งต่อไปนี้ คือ การมอบความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ การชอบอำนาจเด็ดขาด การอ่อนน้อมจำนนต่อผู้มีอำนาจ การนิยมระบบเจ้าขุนมูลนาย การไม่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคล ไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นในการใช้สิทธิเสรีภาพของเขาและการยึดมั่นในค่านิยมแบบดั้งเดิม รวมทั้งการมีความคิดอ่านที่ตรงข้ามกับจิตใจแบบประชาธิปไตยที่กล่าวมาแล้ว

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นาทศิริ กาญจนบุรณ์ (2531 : 152-156) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำสหภาพแรงงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีของสหภาพแรงงานเอกชนในเขตจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทั้งในด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและความสนใจทางการเมืองนั้น มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองแต่ไม่ได้มีผลมากนัก ซึ่งผู้นำสหภาพแรงงานมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนี้มิได้เกิดจากระดับการศึกษา กล่าวคือ การศึกษาที่สูงขึ้นไม่ได้ทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น แต่ปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้เกิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองและการเรียนรู้ทางสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าสหภาพแรงงานเอกชนในเขตจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่เป็นสหภาพที่ไม่เข้มแข็ง ซึ่งสถานการณ์ทางการเมืองเป็นตัวแปรที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สหภาพมีความเข้มแข็งในการดำเนินงานเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองในด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของผู้นำเพียงปัจจัยเดียวไม่ได้ทำให้สหภาพมีความเข้มแข็งขึ้นมาได้

วุฒิพงศ์ จัตูรัตน์ (2538 : 71-75) ได้ศึกษาทัศนคติของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอำเภอบ้านโสัง จังหวัดลำพูน ต่อวาระในตำแหน่ง 5 ปี พบว่า การดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามวาระ 5 ปี ทำให้ความร่วมมือของประชาชน ที่มีต่อตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะลดลง ความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามวาระ 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับตามกฎหมายเดิมพบว่า มีน้อยกว่าเดิม การปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมุ่งเอาใจฐานคะแนนเสียงและพรรคพวกของตนมากกว่าผลประโยชน์ของทางราชการและดูแลผลประโยชน์ของประชาชนโดยทั่วไป เมื่อมีการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านบ่อยครั้งจะทำให้ราษฎรในตำบล หมู่บ้าน มีการแตกแยกความสามัคคีมากขึ้น

และจะทำให้พรรคการเมืองต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการส่งคนของตนเข้าสมัครรับเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น

นอกจากนี้จากการที่มีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2535 โดยการแก้ไขให้กำหนดวาระดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ออกเป็นวาระๆ ละ 5 ปี กำนัน ผู้ใหญ่บ้านย่อมรู้สึกว่าเป็นผู้แทนของประชาชน เพราะมาจากประชาชน และต้องคอยเตรียมเลือกตั้งทุก 5 ปี การทำงานตามกฎหมายต่างๆ ที่กำหนดไว้ย่อมเกิดการเลือกปฏิบัติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ย่อมไม่กล้าเสี่ยงที่จะปฏิบัติ เพราะหากพลาดขึ้นมาย่อมมีผลต่อชีวิตตนเองและย่อมมีผลกระทบต่อว่าจะได้รับเลือกเข้ามาในสมัยหน้าต่อไปหรือไม่ สำหรับผลต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หลักการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินไทยที่มีมานานโดยถือว่าการปกครองท้องที่โดยมีระบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคย่อมเปลี่ยนไป โดยระบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ย่อมเบี่ยงเบนไปสู่การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของตนเองเพื่อให้สามารถนำเอานโยบายของรัฐลงไปปฏิบัติในระดับ ตำบล หมู่บ้านให้เกิดผลต่อประชาชนอย่างแท้จริง จะอาศัยระบบ “กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน” ให้เป็นผู้ปฏิบัติให้ตั้งแต่ก่อนยอมเป็นไปได้อยาก ในแง่ของผลกระทบต่อระบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเอง ต้องมีการปรับปรุงโครงสร้าง รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรที่รองรับการปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อสามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นการเปลี่ยนความเชื่อที่ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นรากฐานการบริหารราชการแผ่นดินมาเป็นแนวความคิดที่ต้องเน้นให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบการบริหารภูมิภาคควบคู่ไปกับการพัฒนาการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2540 : 69-71) ได้ศึกษาบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เหมาะสมในอนาคต พบว่า อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป มีภารกิจตามกฎหมายหลายประการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมิได้ปฏิบัติอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่ทราบว่ามีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น ๆ อยู่ หรือเกินกว่ากำลังความสามารถที่จะปฏิบัติได้ หรือมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว เป็นต้น นอกจากนี้บทบาทหน้าที่บางประการจำเป็นต้องเน้นหนักให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจากผลการวิจัยบทบาทที่เป็นอยู่ตามกฎหมาย (พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และกฎหมายอื่นๆ) จำแนกได้เป็น 6 บทบาท คือ 1. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4. ด้านการทะเบียนต่างๆ 5. ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และ 6. ด้านอื่นๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติจริงหรือสามารถปฏิบัติได้อยู่ในเกณฑ์

ปานกลางทุกด้าน สำหรับบทบาทที่ควรจะเป็นในอนาคต จัดลำดับความสำคัญ ดังนี้ ลำดับแรก คือ บทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการทะเบียนต่าง ๆ ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และด้านอื่น ๆ

กังวาลย์ บัวจีบ (2544 : 69) ได้ศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลลำโพ อำเภอ บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในรูปแบบลักษณะการปกครอง ท้องที่มีอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 72.29)

สุรเชษฐ์ วงษ์มี (2544 : 103-106) ได้ศึกษาบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในบริบทของการกระจายอำนาจ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เมื่อมีการกระจายอำนาจการปกครองทำให้เกิดหน่วยงานใหม่ ๆ ขึ้น เช่น องค์การบริหาร ส่วนตำบลและเทศบาลตำบลในการเข้าไปรับผิดชอบ ทำให้เกิดการซ้ำซ้อนในการดำเนินการ แม้จะมีการแบ่งงานกันทำก็ตาม กล่าวคือ ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ฝ่ายปกครอง ส่วนของ องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบลทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและการพัฒนาโครงการต่าง ๆ แต่จะเห็นว่าการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่เท่าเดิมทุกประการไม่มีการเปลี่ยนแปลง ออกจากอดีตมากนัก และผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจะกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของ กำนันและผู้ใหญ่บ้านให้เกิดความเหมาะสมกับสภาวะปัจจุบันให้มากที่สุด โดยการแก้ไข พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ 2457 เพื่อจะได้ลดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นการช่วยไม่ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ต้องเกิดความสับสนในการแสดงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตนเอง ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาส่วนท้องถิ่นได้ โดยการทำหน้าที่สองตำแหน่ง ในเวลาเดียวกัน จะได้พัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพในการปกครองในระดับตำบลและ หมู่บ้าน เมื่อมีการกระจายอำนาจออกไปในเขตชนบทมากขึ้น หากพื้นที่ระดับตำบลที่มีการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ ควรประกาศยกเลิกการปกครองท้องที่และให้มีเฉพาะในพื้นที่ ที่จำเป็นจริง ๆ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและประหยัดงบประมาณ

สุธีร์ บริรักษ์ (2544 : 101-102) ได้ศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บทบาทในการปกครองท้องที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้านการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ และด้านการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐและกระทรวงมหาดไทย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

กนิศากร วัฒนาจิต (2545 : 118) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม ซึ่งปัจจัยเกี่ยวกับเพศรายได้ พื้นที่ที่แตกต่างกันระดับการศึกษาและระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จะส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและทัศนคติต่อประเด็นต่างๆ ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในด้านปัจจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นผู้นำในเมืองนั้นจะสูงกว่าในเขตชนบท แต่โดยภาพรวมแล้วผู้นำทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมีวัฒนธรรมทางการเมืองคล้ายคลึงกัน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากพื้นฐานการกล่อมเกลาริเรียนรู้ทางการเมืองในชั้นปฐมภูมิ

ยศพล อินทฤทธิ์ (2545 : 52-54) ได้ศึกษาบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ควรจะเป็นในอนาคต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีภารกิจตามกฎหมายหลายประการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมิได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ภารกิจที่ได้รับมอบหมายมีปริมาณมาก ไม่สอดคล้องกับค่าตอบแทนที่ได้รับ ความสับสนในบทบาท อำนาจหน้าที่ว่าจะไปซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น หรือขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตนเองตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ เป็นต้น ด้านบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้ปฏิบัติจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และตามกฎหมายอื่นๆ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และระเบียบสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เป็นต้น ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 4 บทบาท ดังนี้ (1) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย (2) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ (3) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (4) ด้านการทะเบียนต่างๆ ซึ่งจากการศึกษา พบว่า บทบาทที่เป็นอยู่ตามกฎหมายที่กำนันผู้ใหญ่บ้านได้ปฏิบัติจริงหรือสามารถปฏิบัติได้อยู่ในเกณฑ์ปานกลางในทุกด้าน สำหรับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน ค่าตอบแทนน้อยไม่สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานมากที่สุด (ร้อยละ 23.58) รองลงมาได้แก่ มีความสับสนในบทบาทอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายต่างๆ (ร้อยละ 19.08) ขาดความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหลายฉบับที่ต้องยึดถือปฏิบัติทำให้การปฏิบัติงานล่าช้าไม่คล่องตัว (ร้อยละ 18.25) ระยะเวลาดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งแต่ก่อนอยู่ในตำแหน่งได้จนเกษียณ (60 ปี) แต่ปัจจุบันอยู่ในตำแหน่งได้ 5 ปี (ร้อยละ 17.67) ขาดความเป็นอิสระในการปกครองดูแลหมู่บ้านเนื่องจากถูกแทรกแซงจากข้าราชการ/นักการเมือง/ผู้มีอิทธิพล

(ร้อยละ 12.25) และอื่น ๆ (ร้อยละ 9.17) ส่วนบทบาทที่ควรจะเป็นในอนาคต กลุ่มตัวอย่าง ได้จัดลำดับความสำคัญ ดังนี้ บทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย รองลงมา ตามลำดับ ได้แก่ บทบาทด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ บทบาทด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และบทบาทด้านการทะเบียนต่าง ๆ

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2546 : 202-203) ได้ศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่ พบว่า หากพิจารณาโดยภาพรวมกำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี รวมถึงเป็นที่ยอมรับนับถือและสามารถช่วยเหลือลูกบ้านได้ดี แต่เนื่องจากมีกฎหมายที่ให้อำนาจหรือกำหนดภารกิจไว้หลายฉบับ ทำให้บางครั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และในการทำงานในหลาย ๆ พื้นที่จะมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในแง่ของการทำงาน และบทบาททางการบริหารปกครองภายในชุมชนของตน ซึ่งบางแห่งมีการทำงานอย่างหนัก ขณะที่บางแห่งกลับไม่มีผลงานปรากฏแน่ชัด จึงทำให้การใช้อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีลักษณะเฉพาะตัวและเฉพาะบุคคลสูง และจากการที่สภาพทางชุมชนของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก จึงเป็นปัจจัยที่กระทบต่อการแสดงบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัวครั้งใหญ่ทั้งในเชิงโครงสร้าง บทบาท และอำนาจหน้าที่

ปัญญา ศรีเพชรสุพรรณ (2547 : 69-74) ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถจำแนกแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการบริการประชาชน อยู่ในระดับสูง ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน อยู่ในระดับสูง ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด อยู่ในระดับสูง ด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล อยู่ในระดับสูง

เพ่ง บัวหอม (2548 : 56-59) ได้ศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชนกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสีตหีบ อำเภอสีตหีบ จังหวัดชลบุรี พบว่า โครงสร้างอำนาจชุมชนมีผลต่อบทบาทของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยโครงสร้างอำนาจชุมชนแต่เดิมนั้นจะเป็นกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านและมีความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ที่เป็นผลมาจากระบบการผลิตด้านเกษตรกรรม ส่วนกลุ่มอำนาจใหม่ จะเป็นกลุ่มนายทุน นักธุรกิจเ็นชุมชน โดยมีฐานมาจากเงินทุน และได้ใช้เงินในการอุปถัมภ์ชาวบ้าน เป็นที่พึ่งพาของชาวบ้านแทนการพึ่งพาในระบบเครือญาติ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจในชุมชนเริ่มมีอำนาจจากการได้รับการยอมรับของชาวบ้าน จึงได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล แม้กระทั่งการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ระบบทุนนิยมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของอำนาจในชุมชนระบบอุปถัมภ์ที่มีมาแต่เดิม

บุหงา สุวรรณชัยรบ (2549 : 71-74,79-82) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อการปรับปรุงวิธีสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ประชาชนมีความเห็นต่อการปรับปรุงวิธีสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (คณะกรรมการสรรหาโดยมีนายอำเภอเป็นประธาน ประชุมราษฎรแต่งตั้งกรรมการสรรหาภาคประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิ ฝ่ายละ 3 คน นายอำเภอแต่งตั้งภาคประชา 3 คน เป็นกรรมการ เมื่อได้ผู้ผ่านการคัดเลือกแล้วให้เสนอชื่อผู้ผ่านการสรรหาแล้วให้ผู้ว่าราชการแต่งตั้งเป็นกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านต่อไป) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ผ่านมาก็ไม่สุจริตและเที่ยงธรรม มีการซื้อเสียง คนที่มีความตั้งใจที่จะเข้ามารับใช้สังคมก็ไม่มีโอกาสเข้าสู่ตำแหน่ง ขณะเดียวกัน การที่จะเปลี่ยนจากการเลือกของประชาชนมาเป็นการสรรหาจากคณะกรรมการตามแนวคิดของกระทรวงมหาดไทย ประชาชนไม่มั่นใจในความเที่ยงตรงและเป็นกลางของคณะกรรมการผู้สรรหากล่าวคือจะเลือกโดยตรงหรือใช้วิธีสรรหาก็กไม่แน่ใจในความเที่ยงตรงของทั้งสองระบบ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีข้อเสนอแนะ คือ ระบบการคัดเลือกแบบใหม่ จะก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์เฉพาะคนของทางราชการรวมทั้งปัญหาการใช้เงินแลกกับตำแหน่ง วิธีการคัดเลือกดังกล่าวจึงมีความหมายไม่ต่างกับการแต่งตั้ง ด้านบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บางอย่างไปซ้ำซ้อนกับหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติ กรมการปกครอง จึงควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ชัดเจนเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีสถานะเสมือนเป็นตัวกลางเป็นทั้งตัวแทนของราชการและตัวแทนของราษฎรไปพร้อมๆ กัน และเท่ากับรัฐมีกลไกระดับรากหญ้า จะทำให้การพัฒนาสังคมความมั่นคงของมนุษย์ด้านต่างๆ ตามนโยบายของรัฐบาล ประสบผลสำเร็จได้ สำหรับบทบาทที่ต้องปรับเปลี่ยน เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว เช่น การปรับปรุงระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับ ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานการอำนวยความสะดวกในหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง ตลอดจนฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ ส่งเสริมบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการระดมข้อพิพาทและให้องค์กรประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขข้อพิพาทร่วมกัน เพื่อให้ได้รับการแก้ไขและยุติโดยเร็ว และควรมีบทบาทร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฝ่ายพลเรือนให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงกระตุ้นให้ประชาชนจากกลุ่มต่างๆ ได้ร่วมกันในรูปการทำประชาคม และนำปัญหาที่แสดงออกไปขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

สมชาย หงส์รัมย์ (2549 : 105-106) ได้ศึกษาบทบาทของกำนันในการพัฒนาชนบท : ศึกษากรณีกำนันที่ได้รับรางวัลประจำปีของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า บทบาทของกำนัน

ในการพัฒนาชนบทตามความคิดเห็นของกำนัน สารวัตรกำนัน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมบทบาทของกำนันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กำนันมีบทบาทในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับตามระดับการปฏิบัติจากมากไปน้อย ได้แก่ การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง บทบาทในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจในพื้นที่ การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐและกระทรวงมหาดไทย และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยกระบวนการประชาคม

ณรงค์เดช จงหนาน (2550 : 114) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา ด้านการทะเบียนต่างๆ และด้านที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ ทั้งในรายด้านและโดยรวมมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และข้าราชการ

จากแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่ากฎหมายได้กำหนดอำนาจ หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้ในหลายด้าน แม้ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง พ.ร.บ.ดังกล่าวมาหลายครั้งแต่บทบาทก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก ซึ่งจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาทสำคัญในการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย รองลงมา เป็นบทบาทด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการทะเบียน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งบทบาทในด้านต่างๆ นั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงกลุ่มน้อยที่พบว่าบทบาทมาก ทั้งนี้มีภารกิจตามกฎหมายหลายประการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมิได้ปฏิบัติอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่ทราบว่ามีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้นๆ อยู่ หรือเกินกว่ากำลังความสามารถที่จะปฏิบัติได้ ภารกิจที่ได้รับมอบหมายมีปริมาณมาก ไม่สอดคล้องกับค่าตอบแทนที่ได้รับ มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วและสับสนว่าจะไปซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และหน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล และความสัมพันธ์กับระบบราชการกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และหน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล และความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง หน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล และความสัมพันธ์กับระบบราชการกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง
3. ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาการบริหารงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามอำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงพ.ศ. 2551) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนในพื้นที่จังหวัดสงขลา และกลุ่มตัวอย่างเฉพาะตำบลที่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล

ข้อตกลงเบื้องต้น

ขณะที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา เป็นช่วงที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 และในช่วงเวลาเก็บข้อมูลพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ประกาศใช้เป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ผู้วิจัยจึงขอศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นจริงตามกฎหมาย

จากกรอบแนวคิดข้างต้นอธิบายได้ ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

- ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และหน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่

- ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างอำนาจชุมชน ซึ่งจากงานวิจัยของเพ่งบัวหอม (2548 : 56-59) ศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชนกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ได้กล่าวว่า โครงสร้างอำนาจชุมชนนั้นมีผลต่อบทบาทของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำแนวคิดโครงสร้างอำนาจชุมชนมาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างอำนาจชุมชนกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยใช้แนวคิดของระดม วงษ์น้อย (2527 : 27-34) ในการหาโครงสร้างอำนาจชุมชน

- ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้ตัดแปลงจากผลงานวิจัยของกณิศากร วัฒนากิจิต (2545 : 118) ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับสถานภาพของบุคคลนั้นจะส่งผลต่อวัฒนธรรมการเมือง และนาทศิริ กาญจนบุรณ์ (2531 : 152-156) ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำสหภาพแรงงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีของสหภาพแรงงานเอกชนในเขตจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองมีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและบทบาทความเข้มแข็งของสหภาพแรงงานจากการที่วัฒนธรรมทางการเมืองมีบทบาทต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น ผู้วิจัยจึงนำวัฒนธรรมทางการเมืองมาศึกษาถึงความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยพิจารณาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคคล และนำแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของทินพันธุ์ นาคะตะ (2546 : 197-204) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไว้ 8 ประการ ประกอบด้วย ความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย การยึดมั่นในความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล การเคารพในกติกากของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่น ในตนเอง การมองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและในทางสร้างสรรค์ การไม่มีจิตใจเป็นแบบอำนาจนิยม ส่วนความสัมพันธ์กับระบบราชการ ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะตัวแทนของราชการมาใช้ในการวัดความสัมพันธ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534 : 18-25)

2. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่ได้กระทำตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ในฐานะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสงขลา ภายในขอบเขตของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้และการกระทำนอกเหนือจากอำนาจตามกฎหมาย

บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง พฤติกรรมที่ได้กระทำตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงพ.ศ. 2551) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องรวมถึงพฤติกรรมที่ได้กระทำนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในการปกครอง ดูแลราษฎรในหมู่บ้านรวมถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับความอาญา

ด้านการทะเบียน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การทะเบียนราษฎร บัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนครอบครัว พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ทะเบียนสัตว์พาหนะ และทะเบียนอาวุธปืน

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติสงวนการคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กฎหมายว่าด้วยชลประทานราษฎร และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พ.ศ. 2525 พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่ และวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านการป้องกันภัย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะเป็นเจ้าพนักงานป้องกันภัยตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522

บทบาทนอกกฎหมาย หมายถึง การพัฒนาราชกรทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ การตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับต่าง ๆ และการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม

บทบาทที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย หมายถึง พฤติกรรมที่ได้กระทำตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงพ.ศ. 2551) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องที่ควรคงไว้หรือยกเลิกและอำนาจนอกเหนือจากกฎหมายที่ควรเพิ่มเติมให้เป็นบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอนาคต

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ตำแหน่งผู้ปกครองท้องถิ่นในเขตตำบลหรือหมู่บ้าน ในจังหวัดสงขลาที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนหรือเลือกโดยวิธีอื่นตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องถิ่น ทำหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน

หน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล ตำบลในจังหวัดสงขลา ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบรวมถึงในพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่

โครงสร้างอำนาจชุมชน หมายถึง ความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของผู้อื่นหรือความสามารถในการป้องกันมิให้ผู้อื่นมาอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของตน ซึ่งเป็นอำนาจของบุคคลในชุมชน ในการตัดสินใจและชี้นำบุคคลอื่นของชุมชนในจังหวัดสงขลา โดยมีทรัพยากรอำนาจประกอบด้วย บุคลิกภาพ (รูปร่างหน้าตา นิสัยใจคอ) ความรู้ ประสบการณ์ ฐานะ และพรรคพวกและญาติพี่น้อง

วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล หมายถึง แบบแผนทัศนคติ ความรู้ ความเชื่อ และการให้คุณค่าของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชนในจังหวัดสงขลาที่มีต่อระบบการเมือง โดยสนับสนุนและเอื้อต่อระบอบประชาธิปไตย นำไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างระบบราชการกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสงขลา โดยมีโครงสร้างของระบบราชการที่มีลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) จากเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคมาสู่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยมีการติดต่อประสานงานระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร การช่วยเหลือเจ้าพนักงานหรือการทำตามคำสั่งบังคับบัญชา

บทที่ 2 วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาถึงบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการศึกษา ดังนี้

การเลือกพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ ตำบลและหมู่บ้านในจังหวัดสงขลา โดยมีขั้นตอนในการเลือกพื้นที่ศึกษา คือ

1. ทำการเลือกพื้นที่ศึกษาโดยแบ่งอำเภอในจังหวัดสงขลาเป็น 5 ชั้นอำเภอตามเกณฑ์ของกรมการปกครอง เพื่อให้เกิดการกระจายของกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 1

ตาราง 1 ชื่ออำเภอ จำแนกตามชั้นอำเภอ

ชั้นอำเภอ	ชื่ออำเภอ
พิเศษ	หาดใหญ่
1	เมืองสงขลา ระโนด สะเตา
2	เทพา สิงหนคร สทิงพระ นาทวี รัตภูมิ
3	จะนะ สะบ้าย้อย นาหม่อม คลองหอยโข่ง
4	บางกล่ำ กระแสสินธุ์ ควนเนียง

2. ทำการเลือกตัวอย่างของระดับอำเภอด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ในอัตรา 3 : 1 ในแต่ละชั้นอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 2

ตาราง 2 ชื่ออำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นอำเภอ

ชั้นอำเภอ	ชื่ออำเภอ
พิเศษ	หาดใหญ่
1	สะเตา
2	สิงหนคร รัตภูมิ
3	นาหม่อม
4	ควนเนียง

3. เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างอำเภอแล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ร้อยละ 50 เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตำบลในแต่ละอำเภอ ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของตำบลที่ใช้ในการศึกษา

อำเภอ	จำนวนตำบลทั้งหมด	จำนวนตำบลตัวอย่าง
หาดใหญ่	12	6
สะเตา	8	4
สิงหนคร	11	6
รัตภูมิ	5	3
นาหม่อม	4	2
ควนเนียง	4	2
รวม	44	23

4. ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) จับสลากตำบลให้ได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้สุ่มไว้ ดังตาราง 4

ตาราง 4 รายชื่อตำบลที่ใช้ในการศึกษา

อำเภอ	ตำบล
หาดใหญ่	น้ำน้อย
	คูเต่า
	พะตง
	ฉลุง
	ท่าข้าม
	ทุ่งใหญ่
	ปะริก
สะเดา	พังลา
	ทุ่งหมอ
	ท่าโพธิ์
	รำแดง
สิงหนคร	บางเขียด
	ชะแล้
	ปากร่อ
	ทำนบ
	วัดขนุน
	ท่าชะมวง
รัตภูมิ	กำแพงเพชร
	คูหาใต้
นาหม่อม	นาหม่อม
	พิจิตร
ควนเนียง	รัตภูมิ
	ห้วยลึก
รวม	23

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสงขลาจำนวน 6 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 418 คน (ที่ทำการปกครองจังหวัดสงขลา ณ วันที่ 14 พฤศจิกายน 2550) และประชาชน รวมทั้งสิ้น 47,431 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลที่สุ่มได้ จำนวนทั้งหมด 200 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน ผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้สูตรของ Yamane คือ

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนกำหนดให้มีค่า 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทน } n &= \frac{47,431}{1+47,431(0.05)^2} \\ &= 396.65 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ 397 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน (Proportional Stratified Sampling) เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกหน่วยประชากรมีโอกาสถูกเลือกอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนที่มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสงขลาครัวเรือนละ 1 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

อำเภอ	ตำบล	จำนวนประชากร (ครัวเรือน)	จำนวนตัวอย่าง (ครัวเรือน)
หาดใหญ่	น่าน้อย	4,034	34
	คูเต่า	2,464	21
	พะตง	1,713	14
	ฉลุง	1,824	15
	ท่าข้าม	2,471	21
	ทุ่งใหญ่	1,867	16
	สะเตา	ปรีก	2,887
พังลา		1,451	12
ทุ่งหมอ		2,110	18
ท่าโพธิ์		1,582	13
สิงหนคร		รำแดง	649
	บางเขียด	897	8
	ชะแล้	654	6
	ปากรอ	646	5
	ทำนบ	1,085	9
	วัดขนุน	1,881	16
	รัตภูมิ	ท่าชะมวง	4,363
กำแพงเพชร		3,739	31
คูหาใต้		3,382	28
นาหม่อม	นาหม่อม	2,919	24
	พิจิตร	1,184	10
ควนเนียง	รัตภูมิ	2,512	21
	ห้วยลึก	1,117	9
รวม	23	47,431	397

ที่มา : สำนักทะเบียนจังหวัดสงขลา (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มีนาคม 2551)

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนเอกสารจากหนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัยและระเบียบกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาสร้างแบบสอบถามและทดสอบเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์สรุปผลการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แบ่งเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจชุมชน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับระบบราชการ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ชุดที่ 2 สำหรับประชาชน แบ่งเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาศัยอยู่

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจชุมชน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การวัดค่าตัวแปร

ข้อมูลที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา มีการวัดค่าตัวแปร ดังนี้

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจชุมชน คิดคะแนนโดยนำบุคคลที่ถูกเสนอชื่อในลำดับที่ 1-5 มาจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่มตามตำแหน่ง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย ข้าราชการในพื้นที่ และผู้นำชุมชน จากนั้นนำมาคิดคะแนนตามลำดับความสำคัญคูณกับจำนวนครั้งที่ถูกเสนอชื่อ ดังนี้ (พิชาย รัตนดิถ ฦ กุเกีต, 2533 : 45)

ผู้ที่ถูกเสนอชื่อลำดับที่ 1	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
ผู้ที่ถูกเสนอชื่อลำดับที่ 2	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
ผู้ที่ถูกเสนอชื่อลำดับที่ 3	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ผู้ที่ถูกเสนอชื่อลำดับที่ 4	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ผู้ที่ถูกเสนอชื่อลำดับที่ 5	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

จากนั้นนำคะแนนมารวมกันเป็นคะแนนการยอมรับเป็นชนชั้นนำ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล ประกอบด้วย คำถามเชิงบวกและเชิงลบ คำถามเชิงบวก ได้แก่ ข้อ 4,5,6,8,9 และคำถามเชิงลบ ได้แก่ ข้อ 1,2,3,7,10 ให้ค่าคำตอบดังนี้ (นภาพรณั จันทรศัพท์ และคณะ, 2545 : 152)

	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ 5	มีค่าเท่ากับ 1
เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ 4	มีค่าเท่ากับ 2
ไม่แน่ใจ	มีค่าเท่ากับ 3	มีค่าเท่ากับ 3
ไม่เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ 2	มีค่าเท่ากับ 4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ 1	มีค่าเท่ากับ 5

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล โดยการคำนวณและหาค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

ช่วงค่าเฉลี่ย	3.67-5.00	หมายถึง	มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูง
ช่วงค่าเฉลี่ย	2.34-3.66	หมายถึง	มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยปานกลาง
ช่วงค่าเฉลี่ย	1.00-2.33	หมายถึง	มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่ำ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับระบบราชการ (แบบสอบถามกำนันผู้ใหญ่บ้าน) ให้ค่าคำตอบดังนี้ (นภภรณ์ จันทรศัพท์ และคณะ, 2545 : 152)

	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5	มีค่าเท่ากับ 1
มาก	มีค่าเท่ากับ 4	มีค่าเท่ากับ 2
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3	มีค่าเท่ากับ 3
น้อย	มีค่าเท่ากับ 2	มีค่าเท่ากับ 4
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1	มีค่าเท่ากับ 5

เกณฑ์การให้คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับระบบราชการ
มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด
ช่วงค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับมาก
ช่วงค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ช่วงค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย
ช่วงค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง
แบบสอบถามสำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ โดยให้
ค่าคำตอบ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	4
มาก	มีค่าเท่ากับ	3
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2
น้อย	มีค่าเท่ากับ	1
ไม่ได้ปฏิบัติ	มีค่าเท่ากับ	0

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนวัดระดับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง
โดยการคำนวณและหาค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{4-0}{5} = 0.80$$

ช่วงค่าเฉลี่ย	3.21-4.00	หมายถึง	มีบทบาทในระดับมากที่สุด
ช่วงค่าเฉลี่ย	2.41-3.20	หมายถึง	มีบทบาทในระดับมาก
ช่วงค่าเฉลี่ย	1.61-2.40	หมายถึง	มีบทบาทในระดับปานกลาง

ช่วงค่าเฉลี่ย	0.81-1.60	หมายถึง	มีบทบาทในระดับน้อย
ช่วงค่าเฉลี่ย	0.00-0.80	หมายถึง	ไม่มีบทบาท

สำหรับแบบสอบถามประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 6 ระดับ โดยให้ค่าคำตอบ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5
มาก	มีค่าเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2
ไม่ได้ปฏิบัติ	มีค่าเท่ากับ	1
ไม่ทราบ	มีค่าเท่ากับ	0

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนวัดระดับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง โดยการคำนวณและหาค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-0}{6} = 0.83$$

ช่วงค่าเฉลี่ย	4.16-5.00	หมายถึง	มีบทบาทในระดับมากที่สุด
ช่วงค่าเฉลี่ย	3.33-4.15	หมายถึง	มีบทบาทในระดับมาก
ช่วงค่าเฉลี่ย	2.50-3.32	หมายถึง	มีบทบาทในระดับปานกลาง
ช่วงค่าเฉลี่ย	1.67-2.49	หมายถึง	มีบทบาทในระดับน้อย
ช่วงค่าเฉลี่ย	0.84-1.66	หมายถึง	ไม่มีบทบาท
ช่วงค่าเฉลี่ย	0.00-0.83	หมายถึง	ไม่ทราบ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้ากรอบแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร หนังสือ บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ร่างแบบสอบถามเพื่อศึกษา บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมด้านโครงสร้างและเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ในการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดสอบก่อนการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง (Pre-test) กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 25 คน และประชาชน จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ในแบบสอบถามของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตอนที่ 3 วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .7112 ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .8258 ตอนที่ 5 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .8839 ส่วนแบบสอบถามของประชาชน ตอนที่ 3 วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .6985 ตอนที่ 4 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง ส่วนของกำนัน มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .8949 ส่วนของผู้ใหญ่บ้าน มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .8930

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านในวันประชุมประจำเดือน และกลุ่มประชาชนโดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง
2. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows เพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1. แจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โครงสร้างอำนาจชุมชนและบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลและความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับระบบราชการ

3. ทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชน ต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงจำแนกตามตำแหน่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลโดยใช้ t-test จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง โครงสร้างอำนาจชุมชน ความสัมพันธ์กับระบบราชการ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA)

4. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในส่วนข้อเสนอแนะต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

บทที่ 3 ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ผู้วิจัยทำการศึกษาแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม ทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 200 คน และ ประชาชน จำนวน 397 คน สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาวิเคราะห์ได้จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 88 ประชาชน 397 คน คิดเป็นร้อยละ 100 การนำเสนอข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาในส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาในส่วนของประชาชน

1. ผลการศึกษาในส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่ บ้าน

การศึกษาในส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แบ่งการนำเสนอออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

1.2 โครงสร้างอำนาจชุมชน

1.3 ระดับความคิดเห็นของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

1.4 ระดับความคิดเห็นของความสัมพันธ์กับระบบราชการ

1.5 ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

1.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

1.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ผลการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ปี จัยส่วนบุคคล

ปีจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และหน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ที่รับผิดชอบ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 176 คน มีรายละเอียด ดังตาราง 6

ตาราง 6 ปีจัยส่วนบุคคลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

n = 176

ปี จัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	170	96.6
หญิง	6	3.4
อายุ		
30-40 ปี	32	18.2
41-50 ปี	68	38.6
51-60 ปี	70	39.8
61 ปีขึ้นไป	6	3.4
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	70	39.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	26.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	21.0
อนุปริญญา/ปวส.	8	4.5
ปริญญาตรี	11	6.3
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.7
อาชีพ		
ธุรกิจส่วนตัว	55	31.3
รับจ้าง	19	10.8
เกษตรกร	99	56.3
อื่นๆ ¹	3	1.7
ตำแหน่ง		
กำนัน	19	10.8
ผู้ใหญ่บ้าน	157	89.2

ตาราง 6 (ต่อ)

ปี จจ่ายส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง		
ต่ำกว่า 1 ปี	7	4.0
1-10 ปี	136	77.3
11-20 ปี	22	12.5
21-30 ปี	10	5.7
31 ปีขึ้นไป	1	.6
หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ที่รับผิดชอบ		
องค์การบริหารส่วนตำบล	144	81.8
เทศบาลตำบล	32	18.2

หมายเหตุ : ¹ ประมง,ไม่ระบุ

จากตาราง 6 สามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

เพศ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 96.6 รองลงมาเพศหญิง ร้อยละ 3.4

อายุ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 51-60 ปี และระหว่าง 41-50 ปี ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ร้อยละ 39.8 และ 38.6 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-40 ปี ร้อยละ 18.2 และอายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 3.4 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 39.8 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 26.7 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 21.0 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 6.3 ระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 4.5 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 56.3 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 31.3 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 10.8 และอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

ตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 89.2 กำนัน ร้อยละ 10.8

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี ร้อยละ 77.3 รองลงมาคือ 11-20 ปี ร้อยละ 12.5 21-30 ปี ร้อยละ 5.7 ต่ำกว่า 1 ปี ร้อยละ 4.0 และ 31 ปีขึ้นไป ร้อยละ .6 ตามลำดับ

หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 81.8 เทศบาลตำบล ร้อยละ 18.2

1.2 โครงสร้างอำนาจชุมชน

ผลการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน ดังรายละเอียดในตาราง 7

ตาราง 7 โครงสร้างอำนาจชุมชน

ลำดับ	ชนชั้นนำ	คะแนน	องค์ประกอบ				รวม องค์ประกอบ
			บุคลิกภาพ	ความรู้ / ประสบการณ์	ฐานะ	พรรคพวก และญาติ พี่น้อง	
1.	ผู้นำขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ¹	238 (16.0)	39 (27.7)	46 (32.6)	23 (16.3)	33 (23.4)	141 (100.0)
2.	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วย	240 (16.2)	43 (34.1)	43 (34.1)	15 (11.9)	25 (19.8)	126 (100.0)
3.	ข้าราชการในพื้นที่ ²	61 (4.1)	10 (22.2)	18 (40.0)	9 (20.0)	8 (17.7)	45 (100.0)
4.	ผู้นำชุมชน ³	947 (63.9)	187 (29.9)	218 (34.8)	98 (15.7)	123 (19.6)	626 (100.0)
รวมคะแนนชนชั้นนำ		1,486 (100.0)					

หมายเหตุ : ¹ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศมนตรี/องค์การบริหารส่วนจังหวัด
รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล/
เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนจังหวัด

² นายอำเภอ ตำรวจ อาจารย์ ข้าราชการบำนาญ หัวหน้าสถานีอนามัย

³ คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อาวุโส ผู้นำศาสนา ประธาน/รองประธาน
กลุ่มต่างๆ (กลุ่มออมทรัพย์, SML, กองทุนฟื้นฟู, กลุ่มเยาวชน, กลุ่มแม่บ้าน,
กลุ่มทำปุ๋ยหมัก, กลุ่มเลี้ยงโค และกลุ่มเลี้ยงปลา) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน
(ชรบ.) สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

จากตาราง 7 พบว่า ชนชั้นนำที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือ ผู้นำชุมชน ร้อยละ 63.9
องค์ประกอบที่ทำให้เลือกผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มาจาก เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ร้อยละ

34.8 รองลงมาคือ เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี ร้อยละ 29.9 มีพรรคพวกและญาติพี่น้อง ร้อยละ 19.6 และเป็นผู้มีฐานะดี ร้อยละ 15.7 ตามลำดับ รองลงมาคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยและผู้เฒ่าของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ร้อยละ 16.2 และ ร้อยละ 16.0 ตามลำดับ องค์ประกอบที่ทำให้เลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย ส่วนใหญ่มาจากเป็นผู้มีบุคลิกภาพดีและ มีความรู้ ประสบการณ์ในจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 34.1 รองลงมาคือ มีพรรคพวกและญาติพี่น้อง ร้อยละ 19.8 และเป็นผู้มีฐานะดี ร้อยละ 11.9 ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบที่ทำให้เลือกองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มาจากเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ ร้อยละ 32.6 รองลงมาคือ เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี ร้อยละ 27.7 มีพรรคพวกและญาติพี่น้อง ร้อยละ 23.4 และเป็นผู้มีฐานะดี ร้อยละ 16.3 ตามลำดับ และชนชั้นนำที่ได้รับคะแนนต่ำสุด คือ ข้าราชการในพื้นที่ ร้อยละ 4.1 องค์ประกอบที่ทำให้เลือกส่วนใหญ่มาจาก คือ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ร้อยละ 40.0 รองลงมาคือ มีบุคลิกภาพดี ร้อยละ 22.2 เป็นผู้มีฐานะดี ร้อยละ 20.0 และมีพรรคพวกและ ญาติพี่น้อง ร้อยละ 17.7 ตามลำดับ

1.3 ระดับความคิ ดเห็น ของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

ผลการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล ดังรายละเอียดในตาราง 8

ตาราง 8 ระดับความคิดเห็นของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นการเสียเวลา โดยเปล่าประโยชน์ เพราะเลือกตั้งไปก็ครั้ง ๆ ก็ไม่เห็นมีอะไรดีขึ้น	3.84	1.208	สูง
2. คนรวย มีอำนาจมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าบุคคลอื่น	3.57	1.127	ปานกลาง
3. สิทธิของผู้หญิงและผู้ชายควรแตกต่างกัน	3.57	1.142	ปานกลาง
4. ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยความเห็นของเสียงส่วนใหญ่มีความสำคัญที่สุดแต่ก็ไม่ควรละทิ้งเสียงส่วนน้อย	4.15	.776	สูง
5. การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน จึงจำเป็นที่เราต้องสนใจ	4.38	.825	สูง
6. การชุมนุมทางการเมืองหากไม่ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายแล้วก็สามารถทำได้	4.02	.749	สูง

ตาราง 8 (ต่อ)

วิ ฒนธรรมทางการเมื องของบุ คคล	ค้ าเฉลี่ย	ค้ าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
7. ไม่สมควรที่จะให้ประชาชนมีเสรีภาพในการวิพากษ์ วิจารณ์รัฐบาล	3.53	1.151	ปานกลาง
8. เมื่อเราไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมเราควร ร้องเรียนตามกฎหมาย	4.17	.798	สูง
9. ประชาชนจะเป็นผู้เลือกวิธีการไปสู่จุดหมายของ สังคมมิใช่ยอมรับตามที่ถูกกำหนด	3.83	.863	สูง
10. ทหารเป็นผู้รักษาความมั่นคงของชาติตั้งนั้นหากผู้ใด วิจารณ์สถาบันทหารแสดงว่าผู้นั้นไม่รักชาติ	3.01	1.226	ปานกลาง
ภาพรวมวิ ฒนธรรมทางการเมื อง	3.80	.435	สูง

จากตาราง 8 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีวิ ฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนจึงจำเป็นที่เราต้องสนใจให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.38) รองลงมาคือ เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมควรร้องเรียนตามกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.17) และการวิจารณ์สถาบันทหารแสดงว่าไม่รักชาติให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.01)

1.4 ระดับความคิด เห็นของความสัมพันธ์กับระบบราชการ

ผลการศึกษาวิ ฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล ดังรายละเอียดในตาราง 9

ตาราง 9 ระดับความคิด เห็นของความสัมพันธ์กับระบบราชการ

ความสั มพั นธ์กับ ระบบราชการ	ค้ าเฉลี่ย	ค้ าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1. ท่านเป็นตัวแทนในการแจ้งข่าวสารจากหน่วยงาน ราชการให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบอย่างสม่ำเสมอ	4.21	.673	มาก
2. ท่านเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ในการติดต่อกับราชการ	4.23	.674	มาก
3. ท่านปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ทุกครั้งที่ขอความร่วมมือให้ช่วยจับกุมผู้กระทำความผิด	3.64	.898	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

ความสัมพันธกับระบบราชการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
4. หน่วยงานราชการมักขอความช่วยเหลือจากท่าน ในงานที่จะต้องปฏิบัติในท้องที่ (เช่น การสำรวจที่ดิน ก่อสร้างแหล่งเก็บน้ำ)	3.96	.940	มาก
5. เมื่อทรัพย์สินของส่วนรวม เช่น สะพาน ถนนเสียหาย ท่านมักจะป้องกันอย่างเต็มความสามารถและแจ้งให้ ราชการทราบโดยเร็ว	4.07	.748	มาก
6. เมื่อมีเหตุการณ์ผิดปกติในหมู่บ้านท่านจะรีบแจ้ง ให้อำเภอทราบ	4.09	.789	มาก
7. ท่านสามารถขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่และผู้ ใกล้ชิดเพื่อช่วยทำงานได้เป็นอย่างดี	3.97	.763	มาก
8. ข้าราชการในพื้นที่มักแวะมาเยี่ยมพบปะพูดคุย กับท่าน	3.49	.940	ปานกลาง
9. ทางราชการมักจะให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน ตามโครงการพัฒนาต่างๆ ของรัฐ	3.83	.858	มาก
10. ทางราชการมักเข้ามาช่วยตรวจสอบและประเมิน ผลงานของท่าน	3.30	.860	ปานกลาง
ภาพรวมความสัมพันธ์กับระบบราชการ	3.88	.504	มาก

จากตาราง 9 พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์กับระบบราชการโดยภาพรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนติดต่อกับราชการให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) รองลงมาคือ การเป็นตัวแทนในการแจ้งข่าวสาร จากหน่วยงานราชการให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบ (ค่าเฉลี่ย 4.21) และการเข้ามาช่วยตรวจสอบและประเมินผลงานให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.30)

1.5 ระดับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
ผลการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ดังรายละเอียดในตาราง 10 และตาราง 11

ตาราง 10 ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ	
บทบาทตามกฎหมาย			
1. การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย			
1.1 รักษาความสงบและป้องกันทุกภัยของราษฎร	3.16	.700	มาก
1.2 สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.21	.722	มากที่สุด
1.3 อบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎร	2.94	.794	มาก
1.4 อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ	3.18	.648	มาก
1.5 รับฟังปัญหาและความต้องการของราษฎรแจ้งต่อราชการ	2.99	.737	มาก
1.6 ควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย	2.93	.751	มาก
1.7 สนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือให้บริการของส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.99	.689	มาก
1.8 จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้าน	2.90	.817	มาก
1.9 แจ้งให้ทางราชการทราบเพื่อดำเนินการป้องกันในกรณีมีโรคติดต่อเกิดขึ้น	2.32	1.291	ปานกลาง
1.10 ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของราษฎร	2.63	1.030	มาก
1.11 แจ้งความเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น	2.35	.977	ปานกลาง
1.12 จับกุมผู้กระทำความผิดหรือสงสัยว่ากระทำความผิดส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่	1.97	1.022	ปานกลาง
1.13 จัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่	1.67	1.058	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย	2.71	.565	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติภารกิจเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ	
2. ด้านการทะเบียน			
2.1 เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่	2.85	1.012	มาก
2.2 แจ้งให้ผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไปคำขอมิบัตรประจำตัวประชาชน	2.81	1.042	มาก
2.3 เป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่จะขอจดทะเบียนครอบครัวหรือรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส	1.94	1.157	ปานกลาง
2.4 นำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทยเข้ารับราชการทหาร	3.03	.837	มาก
2.5 สำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ	2.05	1.077	ปานกลาง
2.6 เป็นผู้กำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบการมีและใช้อาวุธปืนภายในตำบล หมู่บ้าน	2.12	1.151	ปานกลาง
ภาพรวมด้าน การทะเบียน	2.47	.772	มาก
3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
3.1 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบเมื่อมีการบุกรุกทำลายป่า	2.24	1.247	ปานกลาง
3.2 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	1.98	1.293	ปานกลาง
3.3 ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า	1.91	1.246	ปานกลาง
ภาพรวมด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.05	1.187	ปานกลาง

ตาราง 10 (ต่อ)

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติภารกิจเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต		
4.1 พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเช่าที่ดินหรือช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนที่ได้รับ ความเดือดร้อนหรือเสียหาย	2.00	1.158 ปานกลาง
4.2 เสนอแรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานในเวลาฉุกเฉิน แบ่งปันน้ำในเขตชลประทาน ส่วนราษฎรเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก	1.61	1.187 ปานกลาง
4.3 ประสานงานและเสนอให้ส่วนราชการจัดให้มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก เช่น อ่างเก็บน้ำ ก่อสร้างฝาย บ่อบาดาล เป็นต้น เพื่อการอุปโภคบริโภค	2.47	1.095 มาก
4.4 เป็นเจ้าพนักงานสำรวจตามแบบแสดงรายการที่ดินและเร่งรัดจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่	2.38	1.152 ปานกลาง
4.5 ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่	2.96	.812 มาก
4.6 การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.98	.816 มาก
ภาพรวมด้าน การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต	2.40	.742 ปานกลาง
5. ด้านการป้องกันภัย		
5.1 เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใดๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อขจัดภัยพิบัติต่างๆ	2.65	.888 มาก
5.2 ร่วมกับทางอำเภอรวบรวมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	2.67	.880 มาก
ภาพรวมด้าน การป้องกันภัย	2.66	.790 มาก
บทบาทนอกกฎหมาย		
1. การพัฒนารัฐธรรมนูญในด้านวัตถุ (เช่น การปรับปรุงถนน ก่อสร้างศาลาการเปรียญ การสังคมนาฬิกา) และด้านจิตใจ (เช่น เสริมสร้างสามัคคี การส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตยและปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น)	2.92	.746 มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติ จริตงานเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
2. การตรวจสอบการปฏิบัติงานของอบต.หรือองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในพื้นที่	2.11	ปานกลาง
3. เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกข้อบังคับต่างๆ	1.77	ปานกลาง
4. การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม	2.71	มาก
ภาพรวมบทบาทนอกกฎหมาย	2.39	ปานกลาง
ภาพรวมทุกด้าน	2.51	มาก

จากตาราง 10 ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.51) ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.71) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.21) รองลงมาคือ อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ (ค่าเฉลี่ย 3.18) และจัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 1.67)

ด้านการทะเบียน พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.47) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชาวไทยเข้ารับราชการทหารให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.03) รองลงมาคือ เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่ (ค่าเฉลี่ย 2.85) และเป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่จะขอจดทะเบียนครอบครัวหรือรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 1.94)

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.05) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบเมื่อมีการบุกรุกทำลายป่าให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.24) รองลงมาคือ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ค่าเฉลี่ย 1.98) และป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 1.91)

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.40) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับ

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ควรมี	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ใจ	รวม
1.4 อำนาจความสะดวกแก่ราษฎรในการ ติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ	174 (98.9)	-	2 (1.1)	176 (100.0)
1.5 รับฟังปัญหาและความต้องการของราษฎร แจ้งต่อราชการ	174 (98.9)	1 (.6)	1 (.6)	176 (100.0)
1.6 ควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมาย	170 (97.1)	1 (.6)	4 (2.3)	175 (100.0)
1.7 สนับสนุน ส่งเสริม อำนาจความสะดวก ในการปฏิบัติหน้าที่หรือให้บริการของ ส่วนราชการหรือองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	173 (98.3)	-	3 (1.7)	176 (100.0)
1.8 จัดให้มีการประชุมราษฎรและ คณะกรรมการหมู่บ้าน	174 (98.9)	2 (1.1)	-	176 (100.0)
1.9 แจ้งให้ทางราชการทราบเพื่อดำเนินการ ป้องกันในกรณีมีโรคติดต่อเกิดขึ้น	172 (99.4)	-	1 (.6)	173 (100.0)
1.10 ไกล่เกลี่ยประนีประนอม ข้อพิพาทของราษฎร	172 (97.7)	2 (1.1)	2 (1.1)	176 (100.0)
1.11 แจ้งความเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย เกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น	167 (94.9)	4 (2.3)	5 (2.8)	176 (100.0)
1.12 จับกุมผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่ากระทำผิด ส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่	168 (95.5)	2 (1.1)	6 (3.4)	176 (100.0)
1.13 จัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้า พนักงานผู้มีหน้าที่	144 (82.3)	21 (12.0)	10 (5.7)	175 (100.0)
ภาพรวมด้าน การปกครองและรักษา ความสงบเรียบร้อย	2203 (96.2)	36 (1.7)	44 (2.1)	2283 (100.0)
2. ด้านการทะเบียน				
2.1 เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่	171 (97.2)	4 (2.3)	1 (.6)	176 (100.0)

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ควรมี	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ใจ	รวม
2.2 แจ้งให้ผู้มีอายุ 15 ปีไปยื่นคำขอ มีบัตรประจำตัวประชาชน	171 (97.2)	5 (2.8)	-	176 (100.0)
2.3 เป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่จะขอ จดทะเบียนครอบครัวหรือรับคำร้อง ขอจดทะเบียนสมรส	138 (78.4)	24 (13.6)	14 (8.0)	176 (100.0)
2.4 นำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทย เข้ารับราชการทหาร	174 (98.9)	2 (1.1)	-	176 (100.0)
2.5 สำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ ทำตัวรูปพรรณ	157 (89.2)	10 (5.7)	9 (5.1)	176 (100.0)
2.6 เป็นผู้กำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบการมี และใช้อาวุธปืนภายในตำบล หมู่บ้าน	164 (94.3)	9 (5.2)	1 (.6)	174 (100.0)
ภาพรวมด้ านการทะเบียน	975 (92.5)	54 (5.1)	25 (2.4)	1054 (100.0)
3. ด้ านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม				
3.1 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบ เมื่อมีการบุกรุกทำลายป่า	168 (95.5)	4 (2.3)	4 (2.3)	176 (100.0)
3.2 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	166 (94.3)	4 (2.3)	6 (3.4)	176 (100.0)
3.3 ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด ตามกฎหมายว่าด้ วยการสงวนและ คุ้มครองสัตว์ป่า	163 (92.6)	5 (2.8)	8 (4.5)	176 (100.0)
ภาพรวมด้ านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	497 (94.1)	13 (2.5)	18 (3.4)	528 (100.0)

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ควรมี	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ใจ	รวม
4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต				
4.1 พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเช่า ที่ดิน หรือช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย	169 (96.0)	1 (.6)	6 (3.4)	176 (100.0)
4.2 เกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์ การชลประทานในเวลาฉุกเฉิน แบ่งปันน้ำ ในเขตชลประทานส่วนราษฎร เพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก	157 (89.7)	2 (1.1)	16 (9.1)	175 (100.0)
4.3 ประสานงานและเสนอให้ส่วนราชการ จัดให้มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก เช่น อ่างเก็บน้ำ ก่อสร้างฝาย บ่อบาดาล เป็นต้น เพื่อการอุปโภคบริโภค	170 (96.6)	1 (.6)	5 (2.8)	176 (100.0)
1.6 เป็นเจ้าพนักงานสำรวจตามแบบแสดง รายการที่ดินและแรงรัดจัดเก็บภาษี บำรุงท้องที่	150 (85.2)	20 (11.4)	6 (3.4)	176 (100.0)
4.5 ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่	172 (98.3)	2 (1.1)	1 (.6)	175 (100.0)
4.6 การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	174 (98.9)	1 (.6)	1 (.6)	176 (100.0)
ภาพรวมด้าน การพัฒนาและส่งเสริม คุณภาพชีวิต	992 (94.1)	27 (2.6)	35 (3.3)	1054 (100.0)
5. ด้านการป้องกันภัย				
5.1 เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใดๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อจัดภัยพิบัติต่างๆ	170 (96.6)	1 (.6)	5 (2.8)	176 (100.0)
5.2 ร่วมกับทางอำเภอรวบรวมอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	173 (98.3)	1 (.6)	2 (1.1)	176 (100.0)
ภาพรวมด้าน การป้องกันภัย	343 (97.4)	2 (.6)	7 (2.0)	352 (100.0)

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ควรมี	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ใจ	รวม
บทบาทนอกกฎหมาย				
1. การพัฒนาราชภัฏทั้งในด้านวัตถุ (เช่น การปรับปรุงถนน ก่อสร้างศาลา การเปรียญ การสังคมนาคราะห์) และ ด้านจิตใจ (เช่น เสริมสร้างความสามัคคี การส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย และปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น)	170 (96.6)	2 (1.1)	4 (2.3)	176 (100.0)
2. การตรวจสอบการปฏิบัติงานของอบต.หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในพื้นที่	165 (93.8)	1 (5.1)	9 (.6)	175 (100.0)
3. เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกข้อบังคับต่าง ๆ	150 (85.7)	15 (8.6)	10 (5.7)	175 (100.0)
4. การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม	175 (99.4)	1 (.6)	-	176 (100.0)
	660	19	23	702
ภาพรวมบทบาทนอกกฎหมาย	(94.0)	(2.7)	(3.3)	(100.0)
ภาพรวมทุกด้าน	5,670 (95.0)	151 (2.5)	152 (2.5)	5,973 (100.0)

จากตาราง 11 ผลการศึกษา พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านต่าง ๆ บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไปในทุกด้าน ร้อยละ 95.0 รองลงมาคือ ไม่ควรมีและไม่แน่ใจในจำนวนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 2.5 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 96.2 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.1 และไม่ควรมี ร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

ด้านการทะเบียน พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 92.5 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 5.1 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 94.1 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.4 และไม่ควรมี ร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 94.1 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.3 และไม่ควรมี ร้อยละ 2.6 ตามลำดับ

ด้านการป้องกันภัย พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 97.4 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.0 และไม่ควรมี ร้อยละ .6 ตามลำดับ

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 94.0 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 3.3 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

แสดงว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าควรมีบทบาทในด้านต่างๆ บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ถึงแม้ว่าบางด้านจะไม่ค่อยได้ปฏิบัติแต่ก็สมควรคงไว้ ซึ่งจากตารางมีบทบาทบางด้านที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าไม่ควรมีค่อนข้างสูง เช่น จัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่งของพนักงานผู้มีหน้าที่ เป็นพยานบุคคลรับรองการจดทะเบียนครอบครัวหรือรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส และการเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในด้านเหล่านี้ค่อนข้างต่ำ

1.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็น ต่อ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง ตามปี จั ยส์ วนบุ คคลปี จั ยทางสัง คมและปี จั ยทางการเมือ ง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงในภาพรวมและรายด้านตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรมทางการเมืองและความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีรายละเอียด ดังนี้

1.6.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 12

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครองและ
รักษาความสงบเรียบร้อยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				2.784	.042	41-50 ปี กับ
30-40 ปี	32	2.65	.447			51-60 และ
41-50 ปี	68	2.64	.580			51-60 ปี กับ
51-60 ปี	70	2.84	.579			61ขึ้นไป
61 ปีขึ้นไป	6	2.33	.534			
ระดับการศึกษา				.801	.551	
ประถมศึกษา	70	2.72	.608			
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	2.73	.508			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	2.78	.557			
อนุปริญญา/ปวส.	8	2.60	.714			
ปริญญาตรี	11	2.53	.470			
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.26	.395			
อาชีพ				1.793	.150	
ธุรกิจส่วนตัว	55	2.77	.649			
รับจ้าง	19	2.49	.548			
เกษตรกรกรรม	99	2.74	.512			
อื่นๆ	2	2.19	.381			
ตำแหน่ง				2.356	.020	
กำนัน	19	3.00	.549			
ผู้ใหญ่บ้าน	157	2.68	.559			
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง				5.712	.001	1-10 ปีกับ
ต่ำกว่า 1 ปี	7	2.68	.354			11-20 ปี,
1-10 ปี	136	2.63	.534			21 ปีขึ้นไป
11-20 ปี	22	3.07	.634			
21 ปีขึ้นไป	11	3.05	.558			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ				-.587	.561	
องค์การบริหารส่วนตำบล	144	2.70	.532			
เทศบาลตำบล	32	2.77	.701			

ตาราง 12 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
โครงสร้างอำนาจชุมชน						
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	15	2.58	.671			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	17	2.60	.586			
ข้าราชการในพื้นที่	5	2.45	.440			
ผู้นำชุมชน	71	2.66	.508			
วัฒนธรรมทางการเมือง						
ปานกลาง	60	2.66	.543			
สูง	116	2.74	.577			
ความสัมพันธ์กับระบบราชการ						
ปานกลาง	41	2.32	.486	30.840	.000	ปานกลางกับมาก,
มาก	116	2.74	.478			มากที่สุดและ
มากที่สุด	19	3.38	.552			มากกับมากที่สุด

จากตาราง 12 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 41-50 ปีกับอายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุระหว่าง 51-60 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม และอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทการัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งการัน มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทการัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20 ปี มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ 21 ปีขึ้นไป และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี กับ 11-20 ปี และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทการัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาล ตำบลมีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทการัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของการัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทการัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงจะมีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทการัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุดจะมีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ

ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางมีความคิดเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากกับระดับมากที่สุด

1.6.2 ด้านการทะเบียน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการทะเบียนตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 13

ตาราง 13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการทะเบียนตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				1.075	.361	
30-40 ปี	32	2.41	.804			
41-50 ปี	68	2.45	.758			
51-60 ปี	69	2.56	.767			
61 ปีขึ้นไป	6	2.03	.806			
ระดับการศึกษา				1.850	.106	
ประถมศึกษา	70	2.50	.816			
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	2.51	.730			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	36	2.58	.772			
อนุปริญญา/ปวส.	8	2.06	.584			
ปริญญาตรี	11	2.32	.669			
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.43	.328			
อาชีพ				.917	.434	
ธุรกิจส่วนตัว	55	2.52	.839			
รับจ้าง	19	2.22	.709			
เกษตรกรรวม	98	2.50	.750			
อื่น ๆ	2	2.15	.495			

ตาราง 13 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
ตำแหน่ง				1.411	.160	
กำนัน	18	2.71	.641			
ผู้ใหญ่บ้าน	157	2.44	.783			
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง				2.013	.114	
ต่ำกว่า 1 ปี	7	2.49	.789			
1-10 ปี	135	2.43	.789			
11-20 ปี	22	2.83	.604			
21 ปีขึ้นไป	11	2.29	.731			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ				.604	.547	
องค์การบริหารส่วนตำบล	143	2.49	.752			
เทศบาลตำบล	32	2.40	.865			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				.363	.780	
ผู้นำขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	15	2.26	.729			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	17	2.46	.747			
ข้าราชการในพื้นที่	5	2.45	.656			
ผู้นำชุมชน	70	2.47	.720			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-.287	.774	
ปานกลาง	59	2.45	.740			
สูง	116	2.48	.791			
ความสัมพันธ์กับระบบราชการ				21.138	.000	ปานกลางกับมาก, มากที่สุด และ มากกับมากที่สุด
ปานกลาง	40	1.93	.704			
มาก	116	2.55	.664			
มากที่สุด	19	3.12	.856			

จากตาราง 13 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม และอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20 ปี มีความเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ต่ำกว่า 1 ปี และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 21 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีความคิดเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง จะมีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากกับระดับมากที่สุด

1.6.3 ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 14

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				.655	.581	
30-40 ปี	32	2.08	1.244			
41-50 ปี	68	1.92	1.175			
51-60 ปี	69	2.18	1.145			
61 ปีขึ้นไป	6	1.78	1.601			

ตาราง 14 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
ระดับการศึกษา				1.750	.126	
ประถมศึกษา	70	2.14	1.248			
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	2.09	1.211			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	36	2.22	1.121			
อนุปริญญา/ปวส.	8	1.54	.958			
ปริญญาตรี	11	1.48	.874			
สูงกว่าปริญญาตรี	3	.78	.385			
อาชีพ				4.081	.008	ธุรกิจส่วนตัวกับ รับจ้าง,เกษตรกรรม
ธุรกิจส่วนตัว	55	2.34	1.216			
รับจ้าง	19	1.26	.865			
เกษตรกรรม	98	2.04	1.175			
อื่นๆ	2	1.83	1.179			
ตำแหน่ง				.026	.979	
กำนัน	18	2.06	1.254			
ผู้ใหญ่บ้าน	157	2.05	1.184			
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง				1.854	.139	
ต่ำกว่า 1 ปี	7	1.43	.995			
1-10 ปี	135	2.01	1.198			
11-20 ปี	22	2.52	1.043			
21 ปีขึ้นไป	11	1.98	1.279			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ				-.841	.401	
องค์การบริหารส่วนตำบล	143	2.01	1.192			
เทศบาลตำบล	32	2.21	1.172			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				.103	.958	
ผู้นำขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	15	1.98	1.042			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	17	1.78	1.086			
ข้าราชการในพื้นที่	5	1.73	1.278			
ผู้นำชุมชน	70	1.83	1.165			

ตาราง 14 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
วัฒนธรรมทางการเมือง				- .475	.636	
ปานกลาง	59	1.99	1.070			
สูง	116	2.08	1.246			
ความสัมพันธ์กับระบบราชการ				13.722	.000	ปานกลางกับมาก, มากที่สุด
ปานกลาง	40	1.28	1.166			
มาก	116	2.21	1.071			
มากที่สุด	19	2.67	1.217			

จากตาราง 14 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพรับจ้างมีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อาชีพธุรกิจส่วนตัวกับรับจ้าง และอาชีพรับจ้างกับเกษตรกรรม

ตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20 ปี มีความเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ 1-10 ปี และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา ต่ำกว่า 1 ปี มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบล จะมีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงจะมีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด

1.6.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 15

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				2.065	.107	
30-40 ปี	32	2.31	.673			
41-50 ปี	68	2.32	.798			
51-60 ปี	70	2.55	.700			
61 ปีขึ้นไป	6	1.94	.697			
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	70	2.43	.746	2.049	.074	
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	2.53	.740			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	2.40	.809			
อนุปริญญา/ปวส.	8	1.82	.421			
ปริญญาตรี	11	2.22	.481			
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.67	.289			
อาชีพ				5.954	.001	ธุรกิจส่วนตัวกับ
ธุรกิจส่วนตัว	55	2.47	.785			รับจ้างและ
รับจ้าง	19	1.77	.453			รับจ้างกับ
เกษตรกร	99	2.49	.713			เกษตรกร
อื่นๆ	2	1.92	.589			
ตำแหน่ง				.367	.714	
กำนัน	19	2.46	.650			
ผู้ใหญ่บ้าน	157	2.39	.754			

ตาราง 15 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง				2.297	.079	
ต่ำกว่า 1 ปี	7	2.30	.674			
1-10 ปี	136	2.35	.787			
11-20 ปี	22	2.78	.472			
21 ปีขึ้นไป	11	2.33	.392			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ				-.982	.328	
องค์การบริหารส่วนตำบล	144	2.37	.748			
เทศบาลตำบล	32	2.51	.712			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				.559	.643	
ผู้นำขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	15	2.11	.617			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	17	2.40	.556			
ข้าราชการในพื้นที่	5	2.29	1.005			
ผู้นำชุมชน	71	2.34	.721			
วัฒนธรรมทางการเมือง				.305	.761	
ปานกลาง	60	2.42	.717			
สูง	116	2.38	.757			
ความสัมพันธ์กับระบบราชการ				16.198	.000	ปานกลางกับมาก, มากที่สุด และ
ปานกลาง	41	1.96	.744			มากกับมากที่สุด
มาก	116	2.45	.673			
มากที่สุด	19	3.00	.619			

จากตาราง 15 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและอาชีพรับจ้างมีความคิดเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพธุรกิจส่วนตัวกับรับจ้าง และอาชีพรับจ้างกับเกษตรกร

ตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน มีความคิดเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20 ปี มีความเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ 1-10 ปี และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลาต่ำกว่า 1 ปี มีความคิดเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบล จะมีความคิดเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนันผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นว่าการำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางจะมีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากกับระดับมากที่สุด

1.6.5 ด้านการป้องกันภัย

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันภัยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 16

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันภัยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				2.941	.035	41-50 ปี กับ
30-40 ปี	32	2.64	.625			51-60 ปี
41-50 ปี	68	2.51	.775			
51-60 ปี	70	2.86	.839			
61 ปีขึ้นไป	6	2.25	.758			

ตาราง 16 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู
ระดับการศึกษา				.798	.553	
ประถมศึกษา	70	2.68	.856			
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	2.68	.769			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	2.73	.813			
อนุปริญญา/ปวส.	8	2.31	.594			
ปริญญาตรี	11	2.68	.462			
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.00	.500			
อาชีพ				2.049	.109	
ธุรกิจส่วนตัว	55	2.69	.825			
รับจ้าง	19	2.26	.823			
เกษตรกรกรรม	99	2.72	.747			
อื่นๆ	2	2.25	1.061			
ตำแหน่ง				1.053	.294	
กำนัน	19	2.84	.668			
ผู้ใหญ่บ้าน	157	2.64	.802			
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง				3.088	.029	1-10 ปี กับ
ต่ำกว่า 1 ปี	7	2.71	.567			11-20 ปี
1-10 ปี	136	2.57	.781			
11-20 ปี	22	3.09	.868			
21 ปีขึ้นไป	11	2.86	.595			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				.045	.964	
ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ						
องค์การบริหารส่วนตำบล	144	2.66	.791			
เทศบาลตำบล	32	2.65	.798			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				.345	.793	
ผู้นำขององค์กรปกครอง						
ส่วนท้องถิ่น	15	2.43	.651			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	17	2.50	.791			
ข้าราชการในพื้นที่	5	2.70	.570			
ผู้นำชุมชน	71	2.61	.762			

ตาราง 16 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
วัฒนธรรมทางการเมือง				-1.869	.063	
ปานกลาง	60	2.51	.866			
สูง	116	2.74	.739			
ความสัมพันธ์กับระบบราชการ				8.064	.000	ปานกลางกับมาก, มากที่สุด และ
ปานกลาง	41	2.39	.738			มากกับมากที่สุด
มาก	116	2.66	.757			
มากที่สุด	19	3.24	.823			

จากตาราง 16 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 41-50 ปีกับอายุระหว่าง 51-60 ปี

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และปริญญาตรี ให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน มีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20 ปี มีความเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ 21 ปีขึ้นไป และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี กับ 11-20 ปี

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบล จะมีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงจะมีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากกับระดับมากที่สุด

1.6.6 บทบาทนอกกฎหมาย

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านบทบาทนอกกฎหมายตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 17

ตาราง 17 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านบทบาทนอกกฎหมายตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จ ฉ ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				1.553	.203	
30-40 ปี	32	2.35	.557			
41-50 ปี	68	2.29	.741			
51-60 ปี	70	2.53	.717			
61 ปีขึ้นไป	6	2.17	1.137			
ระดับการศึกษา				1.095	.365	
ประถมศึกษา	70	2.50	.726			
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	2.37	.742			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	2.31	.758			
อนุปริญญา/ปวส.	8	2.13	.551			
ปริญญาตรี	11	2.43	.549			
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.75	.433			
อาชีพ				2.871	.038	ธุรกิจส่วนตัวกับ รับจ้าง
ธุรกิจส่วนตัว	55	2.39	.629			
รับจ้าง	19	1.97	.650			รับจ้างกับ
เกษตรกรกรรม	99	2.48	.762			เกษตรกรกรรม
อื่นๆ	2	2.00	.707			
ตำแหน่ง				.591	.556	
กำนัน	19	2.48	.758			
ผู้ใหญ่บ้าน	157	2.38	.717			

ตาราง 17 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง				1.913	.129	
ต่ำกว่า 1 ปี	7	2.29	.529			
1-10 ปี	136	2.34	.741			
11-20 ปี	22	2.73	.650			
21 ปีขึ้นไป	11	2.41	.562			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ				-.523	.601	
องค์การบริหารส่วนตำบล	144	2.38	.705			
เทศบาลตำบล	32	2.45	.795			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				.393	.759	
ผู้นำขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	15	2.18	.691			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	17	2.41	.618			
ข้าราชการในพื้นที่	5	2.50	.848			
ผู้นำชุมชน	71	2.30	.740			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-.770	.442	
ปานกลาง	60	2.33	.726			
สูง	116	2.42	.718			
ความสัมพันธ์กับระบบราชการ				12.683	.000	ปานกลางกับมาก, มากที่สุด และ
ปานกลาง	41	2.04	.732			มากกับมากที่สุด
มาก	116	2.42	.665			
มากที่สุด	19	2.97	.618			

จากตาราง 17 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีความคิดเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อาชีพธุรกิจส่วนตัวกับรับจ้าง และอาชีพรับจ้างกับเกษตรกร

ตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน มีความคิดเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20 ปีมีความเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ 21 ปีขึ้นไป และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลาต่ำกว่า 1 ปี มีความคิดเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบล จะมีความคิดเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนันผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นว่าการันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง จะมีความคิดเห็นว่าการกำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่าการกำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่าการกำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุดกับระดับมากที่สุด

16.7 ภาพรวมทุกด้าน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 18

ตาราง 18 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				2.500	.061	
30-40 ปี	32	2.46	.495			
41-50 ปี	68	2.44	.615			
51-60 ปี	70	2.64	.573			
61 ปีขึ้นไป	6	2.14	.717			
ระดับการศึกษา				1.700	.137	
ประถมศึกษา	70	2.55	.642			
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	2.55	.555			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	2.57	.586			
อนุปริญญา/ปวส.	8	2.20	.364			

ตาราง 18 (ต่อ)

ปี จ ฉั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
ระดับการศึกษา (ต่อ)						
ปริญญาตรี	11	2.35	.444			
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.80	.124			
อาชีพ				3.584	.015	ธุรกิจส่วนตัวกับ รับจ้าง
ธุรกิจส่วนตัว	55	2.58	.636			
รับจ้าง	19	2.13	.469			รับจ้างกับ
เกษตรกรรม	99	2.56	.562			เกษตรกรรม
อื่นๆ	2	2.08	.589			
ตำแหน่ง				1.434	.153	
กำนัน	19	2.70	.476			
ผู้ใหญ่บ้าน	157	2.49	.599			
ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง				3.808	.011	1-10 ปี กับ 11-20 ปี
ต่ำกว่า 1 ปี	7	2.43	.426			
1-10 ปี	136	2.45	.597			
11-20 ปี	22	2.89	.537			
21 ปีขึ้นไป	11	2.60	.411			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ				-.562	.575	
องค์การบริหารส่วนตำบล	144	2.50	.571			
เทศบาลตำบล	32	2.57	.674			
โครงสร้างอำนาจชุมชน						
ผู้นำขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	15	2.33	.524	.206	.892	
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	17	2.44	.553			
ข้าราชการในพื้นที่	5	2.38	.645			
ผู้นำชุมชน	71	2.45	.549			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-.676	.500	
ปานกลาง	60	2.47	.570			
สูง	116	2.54	.600			

ตาราง 18 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
ความสัมพันธ์กับระบบราชการ				30.667	.000	ปานกลางกับมาก,
ปานกลาง	41	2.07	.569			มากที่สุด และ
มาก	116	2.57	.473			มากกับมากที่สุด
มากที่สุด	19	3.15	.586			

จากตาราง 18 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมและอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพธุรกิจส่วนตัวกับรับจ้าง และอาชีพรับจ้างกับเกษตรกรกรรม

ตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20ปี มีความเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ 21 ปีขึ้นไป และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลาต่ำกว่า 1 ปี มีความคิดเห็นว่าการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี กับ 11-20 ปี

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบล จะมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชนและกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุดให้ค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง จะมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุดกับระดับมากที่สุด

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จะพบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง และความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจะส่งผลให้มีบทบาทแตกต่างกัน โดยผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและเกษตรกรรม จะมีบทบาทมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น อาจเนื่องมาจากว่า ผู้ที่มีอาชีพเหล่านี้มีเวลาทำงานเฉพาะบางช่วงเวลา ทำให้มีเวลาว่างจากการทำงานในการปฏิบัติหน้าที่ได้มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ซึ่งต้องทำงานตลอดวันหรือบางอาชีพซึ่งมีรายได้ต่ำทำให้มีความกังวลในการหารายได้

จึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ส่วนระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งมาเป็นเวลานานย่อมมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าจึงมีบทบาทมากกว่าผู้ที่เพิ่งเข้ามาดำรงตำแหน่ง และในส่วนของความสัมพันธ์กับระบบราชการนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประสานงานในการติดต่อระหว่างราชการและประชาชน รวมถึงเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมการทำงานของหน่วยงานราชการต่างๆ ซึ่งหากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับระบบราชการมากเพียงใด ก็ย่อมทำให้บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีมากตามไปด้วย

1.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาติทิพย์ ปฏิบัติ จ และที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมจากคำถามปลายเปิด ซึ่งสามารถพิจารณารายละเอียด ดังนี้

ตาราง 19 บทบาทในด้านอื่นๆ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

บทบาท	จำนวน	ร้อยละ
1. ช่วยเหลือสังคมและราษฎรในหมู่บ้านทุกเรื่องที่ราษฎรขอความช่วยเหลือ	14	41.3
2. เป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนในหมู่บ้าน	2	5.9
3. ช่วยแก้ปัญหาคนในหมู่บ้านให้มีรายได้เสริม	1	2.9
4. ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชน	2	5.9
5. เป็นคณะกรรมการต่างๆ ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เช่น คณะกรรมการโรงเรียน วัด คณะกรรมการแก้ปัญหายาเสพติดของภาครัฐ	2	5.9
6. ปฏิบัติหน้าที่ทุกกระทรวงตามที่รัฐบาลกำหนด	6	17.7
7. เป็นวิทยากรด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจพอเพียง ยาเสพติด	2	5.9
8. การมีส่วนร่วมพิจารณาโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล	1	2.9
9. สร้างป่าชุมชน	1	2.9
10. ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน	1	2.9
11. ติดตามของสูญหายจากนอกพื้นที่	1	2.9
12. การประกันตัวผู้ต้องหา	1	2.9
รวม	34	100.0

จากตาราง 19 บทบาทในด้านอื่นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมและราษฎรในหมู่บ้านทุกเรื่องที่ราษฎรขอความช่วยเหลือมากที่สุด ร้อยละ 41.3 รองลงมาคือปฏิบัติหน้าที่ทุกกระทรวงตามที่รัฐบาลกำหนด ร้อยละ 17.7 เป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนในหมู่บ้าน ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชน เป็นคณะกรรมการต่างๆ ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน และเป็นวิทยากรด้านต่างๆ ซึ่งมีจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 5.9 และช่วยแก้ปัญหาคนในหมู่บ้านให้มีรายได้เสริม การมีส่วนร่วมพิจารณาโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล สร้างป่าชุมชน ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และการประกันตัวผู้ต้องหาในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 2.9 ตามลำดับ

ตาราง 20 เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่อยู่ในเขตที่ต้องปฏิบัติ (เรื่องชลประทานและป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า)	12	40.0
2. ไม่ได้รับทราบในเรื่องการตัดไม้ในเขตป่าสงวน	1	3.3
3. มีหลายเรื่องที่ไม่มีเหตุให้ปฏิบัติ ได้แก่ ไม่มีความผิเกิดขึ้น ไม่มีอาวุธปืนในพื้นที่ ไม่มีโรคติดต่อและสัตว์เลี้ยงในหมู่บ้าน	7	23.3
4. เจ้าหน้าที่งานปฏิบัติงานกันดีอยู่แล้ว (การกำกับดูแล การมีและใช้อาวุธปืน)	1	3.3
5. การจัดเก็บภาษีไม่ได้ปฏิบัติเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง	3	10.0
6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เปิดโอกาส แนะนำหรือเชิญชวนให้เข้าร่วมรวมถึงไม่มีกฎข้อบังคับให้ปฏิบัติ (การตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเสนอให้ออกข้อบังคับต่างๆ)	5	16.7
7. ส่วนมากชาวบ้านจะดำเนินการกันเอง (การแจ้งเกิด แจ้งตาย ย้ายที่อยู่และจดทะเบียนสมรส)	1	3.3
รวม	30	100.0

จากตาราง 20 เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ พบว่า เนื่องจากไม่อยู่ในเขตที่ต้องปฏิบัติมากที่สุด ร้อยละ 40 รองลงมาคือ มีหลายเรื่องที่ไม่มีเหตุให้ปฏิบัติ ร้อยละ 23.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เปิดโอกาส แนะนำหรือเชิญชวนรวมถึงไม่มีกฎข้อบังคับให้ปฏิบัติ ร้อยละ 16.7

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง ร้อยละ 10.0 และไม่ได้รับทราบเรื่องการตัดไม้ในเขตป่าสงวน เจ้าพนักงานปฏิบัติงานกันดีอยู่แล้ว ส่วนมากชาวบ้านจะดำเนินการกันเองน้อยที่สุดในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 3.3 ตามลำดับ

ตาราง 21 ความคิดเห็นต่อการยกเลิกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

การยกเลิก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่ควรยกเลิก	85	95.5
2. ควรยกเลิก	2	2.2
3. ไม่แน่ใจ ถ้าทำงานดีและท้องถิ่นเข้มแข็งไม่ควรมีการยกเลิก ถ้าไม่ทำงานก็ควรยกเลิก	2	2.2
รวม	89	100.0

จากตาราง 21 ความคิดเห็นต่อการยกเลิกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าไม่ควรยกเลิกมากที่สุด ร้อยละ 95.5 รองลงมาคือ ควรยกเลิกและไม่แน่ใจ (โดยให้เหตุผลว่าถ้ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงานดีและท้องถิ่นเข้มแข็งไม่ควรมีการยกเลิก แต่ถ้าไม่ปฏิบัติงานก็ควรยกเลิก) มีจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

ตาราง 22 ความคิดเห็นต่อวาระดำรงตำแหน่ง

วาระดำรงตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
1. 60 ปี	60	75.0
2. 5 ปี	8	10.0
3. 8 ปี	4	5.0
4. 10 ปี	4	5.0
5. ไม่ควรเกิน 15 ปี	1	1.3
6. 60 ปี แต่ต้องประเมินผลทุก ๆ 5 ปี	2	2.5
7. ดูจากการทำงาน	1	1.3
รวม	80	100.0

จากตาราง 22 ความคิดเห็นต่อวาระดำรงตำแหน่ง พบว่า ควรให้ดำรงตำแหน่งวาระ 60 ปี มากที่สุด ร้อยละ 75.0 รองลงมาคือ 5 ปี ร้อยละ 10.0 8 ปี และ 10 ปี ในจำนวนที่เท่ากัน

ร้อยละ 5.0 60 ปี แต่ต้องประเมินผลทุก ๆ 5 ปี ร้อยละ 2.5 และไม่ควรงเกิน 15 ปี และดูจากการทำงานน้อยที่สุดในจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

ตาราง 23 ความคิดเห็นต่อวิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง

วิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชาชนเป็นผู้เลือก	51	89.4
2. ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้เลือกกำนัน	4	7.0
3. ประชาชนเป็นผู้เลือกและจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	1	1.8
4. คัดเลือกหรือสำรวจผู้ที่มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ พร้อมด้วยการประเมินการทำงาน	1	1.8
รวม	57	100.0

จากตาราง 23 วิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง พบว่า ควรให้ประชาชนเป็นผู้เลือกมากที่สุด ร้อยละ 89.4 รองลงมาคือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้เลือกกำนัน ร้อยละ 7.0 และประชาชนเป็นผู้เลือกพร้อมด้วยสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและคัดเลือกหรือสำรวจจากผู้ที่มีความตั้งใจจะปฏิบัติหน้าที่พร้อมด้วยประเมินการทำงานน้อยที่สุดในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 1.8 ตามลำดับ

ตาราง 24 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้องการให้เพิ่มค่าตอบแทนแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	14	33.3
2. ให้มีสวัสดิการต่างๆ เช่น สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน บุตรเท่าเทียมกับข้าราชการประจำ	5	11.9
3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีสถานีงานประจำตำบลทุกตำบล มี พนักงานและงบประมาณ	1	2.4
4. ต้องการให้คนที่เข้ามาดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการสอบข้อเขียนก่อนแล้วค่อยให้ราษฎรเลือก	1	2.4
5. ให้อบรมความรู้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยมากขึ้น และส่งเสริม ให้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพราะยังขาดการศึกษา ทำให้เป็น ปัญหาในการปฏิบัติงาน	3	7.1

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
6. อยากให้แก้กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกกำนัน เพราะราษฎรไม่ได้เลือกบุคคลที่ชอบมาเป็นตัวแทนและเป็นการสร้างอิทธิพลแก่กำนัน	1	2.4
7. ต้องการให้ผู้ใหญ่บ้านเข้าไปมีบทบาทในองค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น	3	7.1
8. เมื่อมีโครงการต่างๆเข้ามาในหมู่บ้านอยากให้ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบแจ้งต่อกำนันผู้ใหญ่บ้านทราบและอนุมัติให้เป็นผู้ตรวจงานโครงการต่างๆ	3	7.1
9. ต้องการให้มีบทบาทและภารกิจมากกว่าเดิมและให้ส่วนราชการทุกกระทรวงเห็นความสำคัญของกำนันผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น เพื่อจะได้ทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์	4	9.5
10. ต้องการให้ทำรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อนายอำเภอ ปลัดอำเภอสั่งงานแล้วไม่ปฏิบัติตามเพื่อจะได้รู้ข้อมูล	2	4.8
11. ต้องการให้ปลัดอำเภอ นายอำเภอมากำกับดูแลติดตามตรวจสอบและสร้างเกณฑ์ประเมินความประพฤติกำนันผู้ใหญ่บ้าน	1	2.4
12. ขอให้ทางราชการปฏิบัติตามระเบียบในการลงโทษกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างเคร่งครัดเมื่อกระทำผิด	1	2.4
13. การแต่งตั้งและปลดกำนันผู้ใหญ่บ้านควรให้ผู้ที่แต่งตั้งและผู้ปลดเป็นบุคคลคนเดียวกัน	1	2.4
14. เจ้าหน้าที่รัฐไม่ควรมอบงานในหน้าที่ของตนให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำแทน	1	2.4
15. ควรจะเข้าไปมีบทบาทในด้านศาสนาและจริยธรรม	1	2.4
รวม	42	100.0

จากตาราง 24 ข้อเสนอแนะ พบว่า ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มค่าตอบแทนแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ ให้มีสวัสดิการต่างๆ เช่น สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตรเท่าเทียมกับข้าราชการประจำ ร้อยละ 11.9 ต้องการให้มีบทบาทและภารกิจมากกว่าเดิมและให้ส่วนราชการทุกกระทรวงเห็นความสำคัญของกำนันผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น ร้อยละ 9.5 ให้อบรมความรู้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยมากขึ้น และส่งเสริมให้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ต้องการให้ผู้ใหญ่บ้านเข้าไปมีบทบาทในองค์การบริหารส่วนตำบล

มากขึ้น เมื่อมีโครงการต่างๆเข้ามาในหมู่บ้านอยากให้ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบแจ้งต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทราบและอนุมัติให้เป็นผู้ตรวจงานในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 7.1 ต้องการให้ทำรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อนายอำเภอ ปลัดอำเภอสั่งงานแล้วไม่ปฏิบัติตาม ร้อยละ 4.8 และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีสถานักงานประจำตำบลทุกตำบล มีพนักงานและงบประมาณ ต้องการให้คนที่เข้ามาดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีการสอบข้อเขียนก่อนแล้วค่อยให้ราษฎรเลือก อยากรให้แก้กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกกำนัน ต้องการให้ปลัดอำเภอ นายอำเภอมากำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบและสร้างเกณฑ์ประเมินความประพฤติกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขอให้ทางราชการ ปฏิบัติตามระเบียบในการลงโทษกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอย่างเคร่งครัดเมื่อกระทำผิด เจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ควรมอบงานในหน้าที่ของตนให้กำนัน ผู้ใหญ่ทำแทน ควรจะเข้าไปมีบทบาทในด้านศาสนาและ จริยธรรมน้อยที่สุดในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาในสำนวนของประชาชน

การศึกษาในสำนวนของประชาชน แบ่งการนำเสนอออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และหน่วยการปกครอง ท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาศัยอยู่
  - 2.2 ด้านโครงสร้างอำนาจชุมชน
  - 2.3 ระดับความคิดเห็นของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล
  - 2.4 ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
  - 2.5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง
  - 2.6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
- ผลการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และหน่วย การปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน มีรายละเอียด ดังตาราง 25

ตาราง 25 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน

n = 397

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	181	45.6
หญิง	216	54.4
อายุ		
20-30 ปี	136	34.3
31-40 ปี	113	28.5
41-50 ปี	87	21.9
51-60 ปี	42	10.6
61 ปีขึ้นไป	15	3.8
อื่นๆ ¹	4	1.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.5
ประถมศึกษา	96	24.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	14.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	69	17.4
อนุปริญญา/ปวส.	52	13.1
ปริญญาตรี	106	26.7
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.0
อื่นๆ ²	3	0.8
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	49	12.3
พนักงานบริษัท	30	7.6
ธุรกิจส่วนตัว	112	28.2
รับจ้าง	78	19.6
เกษตรกรกรรม	86	21.7
อื่นๆ ³	42	10.6

ตาราง 25 (ต่อ)

ปี จจ่ายส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
หน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาศัย		
องค์การบริหารส่วนตำบล	275	69.3
เทศบาลตำบล	122	30.7

หมายเหตุ : ¹ ไม่ระบุ

² ไม่ได้ศึกษา ไม่ระบุ

³ ลูกจ้างส่วนราชการ นักศึกษา แม่บ้าน ไม่ได้ประกอบอาชีพ

จากตาราง 25 สามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

เพศ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.4 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 45.6

อายุ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 34.3 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 28.5 อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 21.9 อายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 10.6 อายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 3.8 และอื่นๆ ร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 26.7 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 24.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 17.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 14.4 ระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 13.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 2.5 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.0 และอื่นๆ ร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 28.2 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 21.7 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 19.6 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 12.3 อาชีพอื่นๆ ร้อยละ 10.6 และพนักงานบริษัท ร้อยละ 7.6 ตามลำดับ

หน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาศัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 69.3 เทศบาลตำบล ร้อยละ 30.7

2.2 โครงสร้างอำนาจชุมชน

ผลการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน ดังรายละเอียดในตาราง 26

ตาราง 26 โครงสร้างอำนาจชุมชน

ลำดับ	ชนชั้นนำ	คะแนน	องค์ประกอบ				รวมองค์ประกอบนี้
			บุคลิกภาพ	ความรู้ / ประสบการณ์	ฐานะ	พรรคพวกและญาติพี่น้อง	
1	ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ¹	988 (37.9)	164 (33.7)	189 (38.8)	59 (12.1)	75 (15.4)	487 (100.0)
2	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน / ผู้ช่วย	798 (30.6)	134 (31.8)	153 (36.3)	53 (12.6)	81 (19.2)	421 (100.0)
3	ข้าราชการในพื้นที่ ²	97 (3.7)	17 (34.7)	25 (51.0)	4 (8.2)	3 (6.1)	49 (100.0)
4	ผู้นำชุมชน ³	722 (27.7)	134 (32.1)	154 (36.9)	52 (12.5)	77 (18.5)	417 (100.0)
รวมคะแนนชนชั้นนำ		2605 (100.0)					

หมายเหตุ : ¹ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนจังหวัด

² อาจารย์ นายอำเภอ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่อนามัย

³ ประธานกลุ่มต่างๆ (กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

จากตาราง 26 พบว่า ชนชั้นนำที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 37.9 องค์ประกอบที่ทำให้เลือกส่วนใหญ่มาจากเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ร้อยละ 38.8 รองลงมาคือ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ร้อยละ 33.7 มีพรรคพวกและญาติพี่น้อง ร้อยละ 15.4 และเป็นผู้มีฐานะดี ร้อยละ 12.1 ตามลำดับ รองลงมาคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย ร้อยละ 30.6 องค์ประกอบที่ทำให้เลือกส่วนใหญ่มาจากเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ร้อยละ 36.3 รองลงมาคือ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ร้อยละ 31.8 มีพรรคพวกและญาติพี่น้อง ร้อยละ 19.2 และเป็นผู้มีฐานะดี ร้อยละ 12.6 ตามลำดับ ผู้นำชุมชน ร้อยละ 27.7 องค์ประกอบที่ทำให้เลือกส่วนใหญ่มาจาก เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ร้อยละ 36.9 รองลงมาคือ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ร้อยละ 32.1 มีพรรคพวกและญาติพี่น้อง ร้อยละ 18.5 และมีฐานะดี ร้อยละ 12.5 ตามลำดับ และข้าราชการในพื้นที่ได้รับคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 3.7 องค์ประกอบที่ทำให้เลือกส่วนใหญ่มาจากเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ร้อยละ 51.0

รองลงมาคือ เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี ร้อยละ 34.7 เป็นผู้ที่มีฐานะดี ร้อยละ 8.2 และมีพรรคพวกและญาติพี่น้อง ร้อยละ 6.1 ตามลำดับ

2.3 ระดับความคิดเห็นของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

ผลการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล ดังรายละเอียดในตาราง 27

ตาราง 27 ระดับความคิดเห็นของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นการเสียเวลา โดยเปล่าประโยชน์ เพราะเลือกตั้งไปก็ครั้ง ๆ ก็ไม่เห็นมีอะไรดีขึ้น	3.28	1.392	ปานกลาง
2. คนรวย มีอำนาจมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าบุคคลอื่น	3.30	1.311	ปานกลาง
3. สิทธิของผู้หญิงและผู้ชายควรแตกต่างกัน	3.44	1.228	ปานกลาง
4. ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยความเห็นของเสียงส่วนใหญ่มีความสำคัญที่สุดแต่ก็ไม่ควรละทิ้งเสียงส่วนน้อย	4.07	.836	สูง
5. การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน จึงจำเป็นที่เราต้องสนใจ	4.29	.674	สูง
6. การชุมนุมทางการเมืองหากไม่ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายแล้วก็สามารถทำได้	3.97	.839	สูง
7. ไม่สมควรที่จะให้ประชาชนมีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล	3.84	1.144	สูง
8. เมื่อเราไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมเราควรร้องเรียนตามกฎหมาย	4.13	.731	สูง
9. ประชาชนจะเป็นผู้เลือกวิธีการไปสู่จุดหมายของสังคมมิใช่ยอมรับตามที่ผู้นำกำหนด	3.87	.857	สูง
10. ทหารเป็นผู้รักษาความมั่นคงของชาติดังนั้นหากผู้ใดวิจารณ์สถาบันทหารแสดงว่าผู้นั้นไม่รักชาติ	3.46	1.255	ปานกลาง
ภาพรวมวัฒนธรรมทางการเมือง	3.77	.450	สูง

จากตาราง 27 พบว่า ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนจึงจำเป็นที่เราต้องสนใจให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) รองลงมาคือ เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมควรร้องเรียนตามกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.13) และการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นการเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.28)

2.4 ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ผลการศึกษบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการนำเสนอบทบาทของกำนัน และส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

2.4.1 ระดับบทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ผลการศึกษบทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ดังรายละเอียดในตาราง 28 และ 29

ตาราง 28 ระดับบทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริง

บทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
บทบาทตามกฎหมาย			
1. การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย			
1.1 รักษาความสงบและป้องกันทุกภัยของราษฎร	2.82	1.081	ปานกลาง
1.2 สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	2.69	1.159	ปานกลาง
1.3 อบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎร	2.94	1.094	ปานกลาง
1.4 อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ	2.88	1.118	ปานกลาง
1.5 รับฟังปัญหาและความต้องการของราษฎรแจ้งต่อราชการ	2.78	1.129	ปานกลาง
1.6 ควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย	2.77	1.149	ปานกลาง

ตาราง 28 (ต่อ)

บทบาทของก านันที่ปฏิบัติจริง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1.7 สนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติหน้าที่หรือให้บริการของส่วนราชการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.69	1.277	ปานกลาง
1.8 จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการ หมู่บ้าน	2.88	1.090	ปานกลาง
1.9 แจ้งให้ทางราชการทราบเพื่อดำเนินการป้องกัน ในกรณีมีโรคติดต่อเกิดขึ้น	2.57	1.184	ปานกลาง
1.10 ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของราษฎร	2.71	1.186	ปานกลาง
1.11 แจ้งความเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น	2.54	1.244	ปานกลาง
1.12 จับกุมผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่ากระทำผิดส่งต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่	2.37	1.270	น้อย
1.13 จัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้าพนักงาน ผู้มีหน้าที่	2.22	1.268	น้อย
ภาพรวมด้ านการปกครองและรักษาความสงบ เรียบร้อย	2.68	.879	ปานกลาง
2. ด้ านการทะเบียน			
2.1 เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือ ย้ายที่อยู่	2.57	1.310	ปานกลาง
2.2 แจ้งให้ผู้มีอายุ 15 ปีไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัว ประชาชน	2.44	1.367	น้อย
2.3 เป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่จะขอจดทะเบียน ครอบครัวหรือรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส	2.29	1.332	น้อย
2.4 นำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทย เข้ารับราชการทหาร	2.73	1.231	ปานกลาง
2.5 ส ำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ ทำตัวรูปพรรณ	2.10	1.286	น้อย

ตาราง 28 (ต่อ)

บทบาทของก านันที่ปฏิบัติจริง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
2.6 เป็นผู้กำกับดูแลควบคุมตรวจตราการมีและใช้อาวุธปืนภายในตำบล หมู่บ้าน	2.24	1.402	น้อย
ภาพรวมด้านการทะเล่ ยน	2.40	1.029	น้อย
3. ด านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
3.1 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบเมื่อมีการบุกรุกทำลายป่า	1.99	1.311	น้อย
3.2 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	1.94	1.351	น้อย
3.3 ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า	1.89	1.320	น้อย
ภาพรวมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.94	1.264	น้อย
4. ด านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต			
4.1 พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเช่าที่ดินหรือช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนที่ได้รับความสะดวกหรือเสียหาย	2.21	1.336	น้อย
4.2 เกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานในเวลาฉุกเฉิน แบ่งปันน้ำในเขตชลประทานส่วนราษฎรเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก	2.21	1.244	น้อย
4.3 ประสานงานและเสนอให้ส่วนราชการจัดให้มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก เช่น อ่างเก็บน้ำ ก่อสร้างฝายบ่อบาดาล เป็นต้น เพื่อการอุปโภคบริโภค	2.42	1.309	น้อย
4.4 เป็นเจ้าพนักงานสำรวจตามแบบแสดงรายการที่ดินและเร่งรัดจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่	2.35	1.277	น้อย
4.5 ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่	2.90	1.278	ปานกลาง

ตาราง 28 (ต่อ)

บทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
4.6 การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.63	1.394	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต	2.45	1.032	น้อย
5. ด้านการป้องกันภัย			
5.1 เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใดๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อขจัดภัยพิบัติต่างๆ	2.58	1.260	ปานกลาง
5.2 ร่วมกับทางอำเภอรวบรวมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	2.71	1.320	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการป้องกันภัย	2.64	1.199	ปานกลาง
บทบาทนอกกฎหมาย			
1. การพัฒนาราชากรทั้งในด้านวัตถุ (เช่น การปรับปรุงถนน ก่อสร้างศาลาการเปรียญ การสังคมนาฬิกา) และด้านจิตใจ (เช่น เสริมสร้างความสามัคคี การส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตยและปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น)	2.81	1.269	ปานกลาง
2. การตรวจสอบการปฏิบัติงานของอบต.หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆในพื้นที่	2.24	1.437	น้อย
3. เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับต่างๆ	2.19	1.415	น้อย
4. การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม	2.68	1.351	ปานกลาง
ภาพรวมบทบาทนอกกฎหมาย	2.48	1.158	น้อย
ภาพรวมทุกด้าน	2.50	.874	ปานกลาง

จากตาราง 28 ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.50) ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนันมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.68) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การอบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎรให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.94) รองลงมาคือ อำนาจความสะอาดแก่ราษฎร

ในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ และจัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 2.88) และจัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.22)

ด้านการทะเบียน พบว่า กำหนดมีบทบาทในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.40) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทยเข้ารับราชการทหาร ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.73) รองลงมาคือ เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่ (ค่าเฉลี่ย 2.57) และสำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.10)

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กำหนดมีบทบาทในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.94) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบ ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 1.99) รองลงมาคือ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติและการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 1.89)

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า กำหนดมีบทบาทในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.45) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่นให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.90) รองลงมาคือ การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 2.63) และพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเช่าที่ดินหรือช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนที่ได้รับความเดือดร้อน และเกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานในเวลาฉุกเฉิน แบ่งปันน้ำเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูกให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุดในจำนวนเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 2.21)

ด้านการป้องกันภัย พบว่า กำหนดมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.64) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร่วมกับทางอำเภอรอบรวมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.71) รองลงมาคือ เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใด ๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อขจัดภัยพิบัติต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.58)

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า กำหนดมีบทบาทในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.48) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนารัฐธรรมนูญในด้านวัตถุประสงค์และจิตใจให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.81) รองลงมาคือ การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม (ค่าเฉลี่ย 2.68) และเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับต่างๆ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.19)

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จะเห็นว่า กำหนดมีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพื้นที่ที่ทำการศึกษาล้วนใหญ่ไม่อยู่ในเขตป่าสงวนหรือเป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีปัญหาการลักลอบตัดไม้

ตาราง 29 จำนวน ร้อยละของบทบาทก้ำนันที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

บทบาทของก้ำนันที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ควรมี	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ใจ	รวม
บทบาทตามกฎหมาย				
1. การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย				
1.1 รักษาความสงบและป้องกันทุกข์ภัยของราษฎร	370 (93.2)	22 (5.5)	5 (1.3)	397 (100.0)
1.2 สร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	360 (90.7)	22 (5.5)	15 (3.8)	397 (100.0)
1.3 อบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎร	347 (87.8)	41 (10.4)	7 (1.8)	395 (100.0)
1.4 อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ	356 (89.9)	34 (8.6)	6 (1.5)	396 (100.0)
1.5 รับฟังปัญหาและความต้องการของราษฎรแจ้งต่อราชการ	348 (87.9)	36 (9.1)	12 (3.0)	396 (100.0)
1.6 ควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย	354 (89.4)	31 (7.8)	11 (2.8)	396 (100.0)
1.7 สนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือให้บริการของส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	355 (89.4)	33 (8.3)	9 (2.3)	397 (100.0)
1.8 จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้าน	354 (90.3)	33 (8.4)	5 (1.3)	392 (100.0)
1.9 แจ้งให้ทางราชการทราบเพื่อดำเนินการป้องกันในกรณีมีโรคติดต่อเกิดขึ้น	346 (87.4)	37 (9.3)	13 (3.3)	396 (100.0)
1.10 ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของราษฎร	355 (89.4)	33 (8.3)	9 (2.3)	397 (100.0)
1.11 แจ้งความเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น	340 (85.6)	40 (10.1)	17 (4.3)	397 (100.0)
1.12 จับกุมผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่ากระทำผิดส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่	328 (82.6)	54 (13.6)	15 (3.8)	397 (100.0)

ตาราง 29 (ต่อ)

บทบาทของก านันท์ บั ญญั ตี ไว้ในกฎหมาย ควรมี	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ ใจ	รวม	
1.13 จัดการค านหรือยึดตามหมายสั่ง ของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่	320 (80.6)	58 (14.6)	18 (4.5)	396 (100.0)
ภาพรวมด้ านการปกครองและรักษา ความสงบเรียบร้อย	4,533 (88.0)	474 (9.2)	142 (2.8)	5,149 (100.0)
2. ด้ านการทะเบียน				
2.1 เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่	317 (79.8)	59 (14.9)	21 (5.3)	397 (100.0)
2.2 แจ้งให้ผู้มีอายุ 15 ปีไปยื่นคำขอ มีบัตรประจำตัวประชาชน	308 (77.6)	69 (17.4)	20 (5.0)	397 (100.0)
2.3 เป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่จะขอ จดทะเบียนครอบครัวหรือรับคำร้อง ขอจดทะเบียนสมรส	297 (75.2)	74 (18.7)	24 (6.1)	395 (100.0)
2.4 นำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทย เข้ารับราชการทหาร	350 (88.4)	33 (8.3)	13 (3.3)	396 (100.0)
2.5 ส ารวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ ทำตัวรูปพรรณ	311 (79.1)	55 (14.0)	27 (6.9)	393 (100.0)
2.6 เป็นผู้กำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจตราการมี และใช้อาวุธปืนภายในตำบล หมู่บ้าน	334 (84.3)	45 (11.4)	17 (4.3)	396 (100.0)
ภาพรวมด้ านการทะเบียน	1,917 (80.7)	335 (14.1)	122 (5.1)	2,374 (100.0)
3. ด้ านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม				
3.1 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบเมื่อ มีการบุกรุกทำลายป่า	329 (82.9)	42 (10.6)	26 (6.5)	397 (100.0)
3.2 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	329 (82.9)	42 (10.6)	26 (6.5)	397 (100.0)

ตาราง 29 (ต่อ)

บทบาทของก ำ นั นที่บั ญญั ตี ไว้ในกฎหมาย ควรมี	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ ใจ	รวม	
3.3 ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด				
ตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและ	328	40	29	397
คุ่มครองสัตว์ป่า	(82.6)	(10.1)	(7.3)	(100.0)
ภาพรวมด้ านการอนุรักษ์ทรัพยากร				
ธรรมชาติ และสิ่ งแวดล้อม	(82.8)	(10.4)	(6.8)	(100.0)
4. ต้ านการพัฒนาและส่งเสริม คุณภาพชี วิ ต				
4.1 พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเช่า				
ที่ดินหรือช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน	333	33	31	397
ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย	(83.9)	(8.3)	(7.8)	(100.0)
4.2 เกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์				
การชลประทานในเวลาฉุกเฉิน แบ่งปันน้ำ				
ในเขตชลประทานส่วนราษฎรเพื่อประโยชน์	327	37	33	397
ในการเพาะปลูก	(82.4)	(9.3)	(8.3)	(100.0)
4.3 ประสานงานและเสนอให้ส่วนราชการ				
จัดให้มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก เช่น อ่างเก็บน้ำ				
ก่อสร้างฝาย บ่อบาดาล เป็นต้น	322	48	27	397
เพื่อการอุปโภคบริโภค	(81.1)	(12.1)	(6.8)	(100.0)
4.4 เป็นเจ้าพนักงานสำรวจตามแบบ				
แสดงรายการที่ดินและเร่งรัดจัดเก็บภาษี	331	46	20	397
บำรุงท้องที่	(83.4)	(11.6)	(5.0)	(100.0)
4.5 ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่				
	322	42	30	394
	(81.7)	(10.7)	(7.6)	(100.0)
4.6 การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับ				
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	330	45	18	393
	(84.0)	(11.5)	(4.6)	(100.0)
ภาพรวมด้ านการพัฒนาและส่งเสริม				
คุณภาพชี วิ ต	1,965	251	159	2,375
	(82.7)	(10.6)	(6.7)	(100.0)
5. ต้ านการป้องกันภัย				
5.1 เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใดๆ				
เข้าช่วยเหลือเพื่อจัดภัยพิบัติต่างๆ	341	36	20	397
	(85.9)	(9.1)	(5.0)	(100.0)

ตาราง 29 (ต่อ)

บทบาทของก านันที่บั ญญ ติ ไว้ในกฎหมาย	ควรมี	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ ใจ	รวม
5.2 ร่วมกับทางอำเภอรอบรวมอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	332 (84.3)	50 (12.7)	12 (3.0)	394 (100.0)
ภาพรวมด้ านการป้องกันภัย	673 (85.1)	86 (10.9)	32 (4.0)	791 (100.0)
บทบาทนอกกฎหมาย				
1. การพัฒนาราชฎารทั้งในด้านวัตถุ (เช่น การปรับปรุงถนน ก่อสร้างศาลา การเปรียญ การสังคมนาเคราะห ์) และด้านจิตใจ(เช่นเสริมสร้างความสามัคคี การส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย และปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น)	335 (84.4)	37 (9.3)	25 (6.3)	397 (100.0)
2. การตรวจสอบการปฏิบัติงานของอบต.หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆในพื้นที่	362 (91.4)	21 (5.3)	13 (3.3)	396 (100.0)
3. เสนอให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกข้อบ้งค้บต่าง ๆ	333 (84.3)	49 (12.4)	13 (3.3)	395 (100.0)
4. การร่วมมือกับ้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม	346 (87.4)	37 (9.3)	13 (3.3)	396 (100.0)
ภาพรวมบทบาทนอกกฎหมาย	1,376 (86.9)	144 (9.1)	64 (4.0)	1,584 (100.0)
ภาพรวมทุกด้ าน	11,450 (85.0)	1,414 (10.5)	600 (4.5)	13,464 (100.0)

จากตาราง 29 ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านต่าง ๆ ำ ญญ ติ ไว้ในกฎหมายต่อไปในทุกด้ าน ร้อยละ 85.0 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 10.5 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.5 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้ าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้ านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้ ำ ญญ ติ ไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 88.0 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 9.2 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.8 ตามลำดับ

ด้านการทะเบียน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 80.7 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 14.1 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 5.1 ตามลำดับ

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 82.8 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 10.4 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 6.8 ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 82.7 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 10.6 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 6.7 ตามลำดับ

ด้านการป้องกันภัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 85.1 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 10.9 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 86.9 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 9.1 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้กำนันมีบทบาทในด้านต่าง ๆ ต่อไป แต่ก็มีบางด้านที่มีความเห็นว่าไม่ควรมีในจำนวนที่สูงกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านการทะเบียนและบทบาทเกี่ยวกับความอาญา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างสูงและมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้บริการกระจายอยู่ในพื้นที่อย่างทั่วถึง ประชาชนจึงมักจะไปดำเนินการในเรื่องต่างๆ เอง โดยไม่ต้องพึ่งพากำนัน

2.4.2 ระดับ บทบาทของผู้ใหญ่ บ้านที่ปฏิบัติ จริ งและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ผลการศึกษารoles บทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ดังรายละเอียดในตาราง 30 และ 31

ตาราง 30 ระดับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง

บทบาทของผู้ใหญ่ บ้านที่ปฏิบัติ จริ ง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
บทบาทตามกฎหมาย			
1. การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย			
1.1 รักษาความสงบและป้องกันทุกภัยของราษฎร	2.83	1.017	ปานกลาง

ตาราง 30 (ต่อ)

บทบาทของผู้ใหญ่ บ้านที่ปฏิบัติจริง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1.2 สร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	2.80	1.101	ปานกลาง
1.3 อบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎร	2.97	1.077	ปานกลาง
1.4 อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ	2.94	1.050	ปานกลาง
1.5 รับฟังปัญหาและความต้องการของราษฎรแจ้งต่อราชการ	2.86	1.084	ปานกลาง
1.6 ควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย	2.84	1.087	ปานกลาง
1.7 สนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือให้บริการของส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.80	1.196	ปานกลาง
1.8 จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้าน	2.97	1.053	ปานกลาง
1.9 แจ้งให้ทางราชการทราบเพื่อดำเนินการป้องกันในกรณีมีโรคติดต่อเกิดขึ้น	2.63	1.150	ปานกลาง
1.10 ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของราษฎร	2.71	1.179	ปานกลาง
1.11 แจ้งความเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น	2.50	1.240	ปานกลาง
1.12 จับกุมผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่ากระทำผิดส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่	2.32	1.200	น้อย
1.13 จัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่	2.17	1.223	น้อย
ภาพรวมด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย	2.71	.812	ปานกลาง
2. ด้านการทะเบียน			
2.1 เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่	2.61	1.278	ปานกลาง
2.2 แจ้งให้ผู้มีอายุ 15 ปีไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน	2.50	1.304	ปานกลาง

ตาราง 30 (ต่อ)

บทบาทของผู้ใหญ่ บ้านที่ปฏิบัติจริง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
2.3 เป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่จะขอจดทะเบียนครอบครัวหรือรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส	2.28	1.329	น้อย
2.4 นำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทยเข้ารับราชการทหาร	2.82	1.224	ปานกลาง
2.5 สำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ	2.14	1.319	น้อย
2.6 เป็นผู้กำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบการมีและใช้อาวุธปืนในตำบล หมู่บ้าน	2.22	1.406	น้อย
ภาพรวมตำบล งานการทะเบียน	2.43	1.019	น้อย
3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
3.1 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบเมื่อมีการบุกรุกทำลายป่า	2.05	1.312	น้อย
3.2 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	2.00	1.361	น้อย
3.3 ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า	1.98	1.338	น้อย
ภาพรวมตำบล งานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.01	1.258	น้อย
4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต			
4.1 พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเช่าที่ดินหรือช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนที่ได้รับเดือดร้อนหรือเสียหาย	2.38	1.318	น้อย
4.2 เสนอแนะหรือเครื่องอุปการณ์การชลประทานในเวลาฉุกเฉิน แบ่งปันน้ำในเขตชลประทานส่วนราษฎรเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก	2.37	1.261	น้อย

ตาราง 30 (ต่อ)

บทบาทของผู้ใหญ่ บ้านที่ปฏิบัติจริง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
4.3 ประสานงานและเสนอให้ส่วนราชการจัดให้มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก เช่น อ่างเก็บน้ำ ก่อสร้างฝายบ่อบาดาล เป็นต้น เพื่อการอุปโภคบริโภค	2.56	1.318	ปานกลาง
4.4 เป็นเจ้าพนักงานสำรวจตามแบบแสดงรายการที่ดินและเร่งรัดจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่	2.51	1.265	ปานกลาง
4.5 ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่	3.00	1.257	ปานกลาง
4.6 การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.76	1.335	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต	2.60	1.014	ปานกลาง
5. ด้านการป้องกันภัย			
5.1 เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใดๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อขจัดภัยพิบัติต่างๆ	2.74	1.223	ปานกลาง
5.2 ร่วมกับทางอำเภอรวบรวมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	2.83	1.277	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการป้องกันภัย	2.78	1.146	ปานกลาง
บทบาทนอกกฎหมาย			
1. การพัฒนาราชฏากรทั้งในด้านวัตถุ (เช่น การปรับปรุงถนน ก่อสร้างศาลาการเปรียญ การสังคมนาสงเคราะห์) และด้านจิตใจ (เช่น เสริมสร้างความสามัคคี การส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตยและปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น)	2.94	1.211	ปานกลาง
2. การตรวจสอบการปฏิบัติงานของอบต.หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆในพื้นที่	2.31	1.394	น้อย
3. เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับต่างๆ	2.34	1.410	น้อย
4. การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม	2.77	1.288	ปานกลาง
ภาพรวมบทบาทนอกกฎหมาย	2.59	1.091	ปานกลาง
ภาพรวมทุกด้าน	2.57	.841	ปานกลาง

จากตาราง 30 ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.57) ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.71) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การอบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎรให้และจัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านให้ค่าเฉลี่ยสูงสุดในจำนวนเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 2.97) รองลงมาคือ อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ (ค่าเฉลี่ย 2.94) และจัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.17)

ด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.43) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทยเข้ารับราชการทหารให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.82) รองลงมาคือ เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่ (ค่าเฉลี่ย 2.61) และสำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.14)

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.01) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบ ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.05) รองลงมาคือ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.00) และการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 1.98)

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.60) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่นให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.00) รองลงมาคือ การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 2.76) และเกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานในเวลาฉุกเฉินแบ่งปันน้ำเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูกให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.37)

ด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.78) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร่วมกับทางอำเภอรวบรวมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.83) รองลงมาคือ เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใดๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อขจัดภัยพิบัติต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.74)

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.59) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนารัฐธรรมนูญในด้านวัตถุประสงค์และจิตใจให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.94) รองลงมาคือ การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม (ค่าเฉลี่ย 2.77) และการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.31)

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทเกี่ยวกับความอาญา ด้านการทะเบียน และด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อยกว่าด้านอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากในพื้นที่ไม่ค่อยมีเหตุร้ายเกิดขึ้นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการเอง ส่วนในด้านการทะเบียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างสูง รวมถึงมีหน่วยงานต่าง ๆ ครอบคลุมพื้นที่จึงมักจะไปติดต่อเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง และในพื้นที่ที่ทำการศึกษาล้วนใหญ่ ไม่อยู่ในเขตป่าสงวนจึงไม่ค่อยมีปัญหาการลักลอบตัดไม้

ตาราง 31 จำนวน ร้อยละของบทบาทผู้ใหญ่บ้านที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

บทบาทของผู้ใหญ่ บ้านที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ ใจ	รวม	
บทบาทตามกฎหมาย				
1. การปกครองและรักษาความสงบ				
เรียบริ อย				
1.1 รักษาความสงบและป้องกันทุกซกัษย์ ของราษฎร	368 (92.7)	24 (6.0)	5 (1.3)	397 (100.0)
1.2 สร้างความสมานฉันท์และความสามัคคี ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	375 (94.5)	10 (2.5)	12 (3.0)	397 (100.0)
1.3 อบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎร	368 (92.9)	22 (5.6)	6 (1.5)	396 (100.0)
1.4 อำนวยความสะดวกแก่ราษฎร ในการติดต่อหรือรับบริการ จากทางราชการ	365 (91.9)	28 (7.1)	4 (1.0)	397 (100.0)
1.5 รับฟังปัญหาและความต้องการของ ราษฎรแจ้งต่อราชการ	362 (91.2)	28 (7.1)	7 (1.8)	397 (100.0)
1.6 ควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมาย	363 (91.7)	24 (6.1)	9 (2.3)	396 (100.0)
1.7 สนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติหน้าที่หรือให้บริการของ ส่วนราชการหรือองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	370 (93.2)	21 (5.3)	6 (1.5)	397 (100.0)
1.8 จัดให้มีการประชุมราษฎรและ คณะกรรมการหมู่บ้าน	381 (97.2)	7 (1.8)	4 (1.0)	392 (100.0)

ตาราง 31 (ต่อ)

บทบาทของผู้ใหญ่ บ้านที่บ้ ญญ์ ตี ไว้ในกฎหมาย	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ ใจ	รวม	
1.9 แจ้งให้ทางราชการทราบเพื่อดำเนินการ ป้องกันในกรณีมีโรคติดต่อเกิดขึ้น	352 (88.7)	34 (8.6)	11 (2.8)	397 (100.0)
1.10 ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของ ราษฎร	360 (90.7)	31 (7.8)	6 (1.5)	397 (100.0)
1.11 แจ้งความเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย เกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น	356 (89.7)	28 (7.1)	13 (3.3)	397 (100.0)
1.12 จับกุมผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่ากระทำผิด ส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่	341 (85.9)	44 (11.1)	12 (3.0)	397 (100.0)
1.13 จัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่ง ของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่	335 (84.6)	43 (10.9)	18 (4.5)	396 (100.0)
ภาพรวมด้ านการปกครองและรักษา ความสงบเรียบร้อย	4,696 (91.1)	344 (6.7)	113 (2.2)	5,153 (100.0)
2. ด้ านการทะเบียน				
2.1 เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตาย หรือย้ายที่อยู่	326 (82.1)	54 (13.6)	17 (4.3)	397 (100.0)
2.2 แจ้งให้ผู้มีอายุ 15 ปีไปยื่นคำขอ มีบัตรประจำตัวประชาชน	323 (81.4)	53 (13.4)	21 (5.3)	397 (100.0)
2.3 เป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่จะขอ จดทะเบียนครอบครัวหรือรับคำร้อง ขอจดทะเบียนสมรส	312 (79.0)	61 (15.4)	22 (5.6)	395 (100.0)
2.4 นำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทย เข้ารับราชการทหาร	357 (90.2)	28 (7.1)	11 (2.8)	396 (100.0)
2.5 สำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ ทำตัวรูปพรรณ	341 (86.8)	27 (6.9)	25 (6.4)	393 (100.0)
2.6 เป็นผู้กำกับ ดูแล ควบคุมตรวจตรา การมีและใช้อาวุธปืนภายในตำบล หมู่บ้าน	353 (89.1)	28 (7.1)	15 (3.8)	396 (100.0)
ภาพรวมด้ านการทะเบียน	2,012 (84.8)	251 (10.6)	111 (4.7)	2,374 (100.0)

ตาราง 31 (ต่อ)

บทบาทของผู้ใหญ่ บ้านที่บ้ ญญั ตี ไว้ในกฎหมายธรรมิ	ไม่ ควรมิ	ไม่ แน่ ใจ	รวม	
3. ต้ านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่ งแวดล้อม				
3.1 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบ	340	37	20	397
เมื่อมีการบุกรุกทำลายป่า	(85.6)	(9.3)	(5.0)	(100.0)
3.2 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	342	28	27	397
	(86.1)	(7.1)	(6.8)	(100.0)
3.3 ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและ คุ้มครองสัตว์ป่า	341	30	26	397
	(85.9)	(7.6)	(6.5)	(100.0)
ภาพรวมต้ านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่ งแวดล้อม	1,023	95	73	1,191
	(85.9)	(8.0)	(6.1)	(100.0)
4. ต้ านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชี วิ ต				
4.1 พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเช่า ที่ดินหรือช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย	346	25	26	397
	(87.2)	(6.3)	(6.5)	(100.0)
4.2 เกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์ การชลประทานในเวลาฉุกเฉิน แบ่งปันน้ำ ในเขตชลประทานส่วนราษฎร เพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก	337	31	29	397
	(84.9)	(7.8)	(7.3)	(100.0)
4.3 ประสานงานและเสนอให้ส่วนราชการ จัดให้มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก เช่น อ่างเก็บน้ำ ก่อสร้างฝาย บ่อบาดาล เป็นต้น เพื่อการอุปโภคบริโภค	342	32	23	397
	(86.1)	(8.1)	(5.8)	(100.0)
4.4 เป็นเจ้าพนักงานสำรวจตามแบบ แสดงรายการที่ดินและเร่งรัดจัดเก็บภาษี บำรุงท้องที่	336	41	20	397
	(84.6)	(10.3)	(5.0)	(100.0)
4.5 ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่	343	33	20	396
	(86.6)	(8.3)	(5.1)	(100.0)

ตาราง 31 (ต่อ)

บทบาทของผู้ใหญ่ บ้านที่บ้ ญญ์ ติ ไว้ในกฎหมาย	ไม่ ควรมี	ไม่ แน่ ใจ	รวม	
4.6 การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	351 (88.9)	29 (7.3)	15 (3.8)	395 (100.0)
ภาพรวมด้ านการพัฒนาและส่งเสริม คุณภาพชี วิ ต	2,055 (86.4)	191 (8.0)	133 (5.6)	2,379 (100.0)
5. ด้ านการป้องกันภัย				
5.1 เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใดๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อขจัดภัยพิบัติต่างๆ	355 (89.4)	25 (6.3)	17 (4.3)	397 (100.0)
5.2 ร่วมกับทางอำเภอรวบรวมอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	355 (90.1)	28 (7.1)	11 (2.8)	394 (100.0)
ภาพรวมด้ านการป้องกันภัย	710 (89.8)	53 (6.7)	28 (3.5)	791 (100.0)
บทบาทนอกกฎหมาย				
1. การพัฒนาราชการทั้งในด้านวัตถุ (เช่น การปรับปรุงถนน ก่อสร้างศาลา การเปรียญ การสังคมนาคราะห์) และด้านจิตใจ(เช่นเสริมสร้างความสามัคคี การส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย และปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น)	350 (88.2)	24 (6.0)	23 (5.8)	397 (100.0)
2. การตรวจสอบการปฏิบัติงานของอบต.หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆในพื้นที่	361 (91.2)	21 (5.3)	14 (3.5)	396 (100.0)
3. เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกข้อบังคับต่างๆ	357 (90.4)	25 (6.3)	13 (3.3)	395 (100.0)
4. การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม	355 (89.6)	31 (7.8)	10 (2.5)	396 (100.0)
ภาพรวมบทบาทนอกกฎหมาย	1,423 (89.8)	101 (6.4)	60 (3.8)	1,584 (100.0)
ภาพรวมทุกด้ าน	11,919 (88.5)	1035 (7.7)	518 (3.8)	13,472 (100.0)

จากตาราง 31 ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านต่าง ๆ บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไปในทุกด้าน ร้อยละ 88.5 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 7.7 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.8 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 91.1 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 6.7 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

ด้านการทะเบียน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 84.8 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 10.6 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.7 ตามลำดับ

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 85.9 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 8.0 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 6.1 ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 86.4 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 8.0 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

ด้านการป้องกันภัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 89.8 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 6.7 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.5 ตามลำดับ

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ร้อยละ 89.8 รองลงมาคือ ไม่ควรมี ร้อยละ 6.4 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในด้านต่าง ๆ ต่อไป แต่ก็มีบางด้านที่มีความเห็นว่าไม่ควรมีในจำนวนที่สูงกว่าด้านอื่น คือ ด้านการทะเบียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพื้นที่ที่ทำการศึกษางานบางส่วนอยู่ในเขตของเทศบาลตำบลที่มีความเจริญและมีความพร้อมในการให้บริการแก่ประชาชนรวมถึงมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้บริการกระจายอยู่ในพื้นที่อย่างทั่วถึง ประชาชนจึงมักจะไปดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านการทะเบียนน้อย

2.5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงตามปี จั ย ส ์ วนบุ คคล ปี จั ย ทาง ส ัง คม และปี จั ย ทาง การ เมื อ ง

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง แบ่งการอธิบายเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของกำนัน และส่วนของผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

2.5.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันในพื้นที่ชนบท ส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันในภาพรวมและรายด้านตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง คือ วัฒนธรรมทางการเมือง มีรายละเอียด ดังนี้

2.5.1.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 32

ตาราง 32 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				2.816	.025	20-30 ปี กับ
20-30 ปี	134	2.97	.760			31-40 ปี,
31-40 ปี	112	2.68	.762			41-50 ปี
41-50 ปี	87	2.75	.695			
51-60 ปี	42	2.85	.788			
61 ปีขึ้นไป	15	2.61	.642			
ระดับการศึกษา				.773	.591	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.79	.618			
ประถมศึกษา	96	2.72	.691			
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	2.74	.763			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	67	2.80	.842			
อนุปริญญา/ปวส.	52	2.97	.795			
ปริญญาตรี	105	2.86	.761			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.78	.756			

ตาราง 32 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู
อาชีพ				2.683	.021	รับราชการ/ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับ พนักงานบริษัท, ธุรกิจส่วนตัว, รับจ้าง
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	48	2.70	.780			
พนักงานบริษัท	30	3.15	.672			
ธุรกิจส่วนตัว	110	2.80	.770			
รับจ้าง	78	2.72	.810			
เกษตรกรรม	86	2.74	.674			ธุรกิจส่วนตัว, รับจ้าง, เกษตรกรรม, รับจ้างกับอื่นๆและ เกษตรกับอื่นๆ
อื่นๆ	42	3.06	.774			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ที่อาศัย				-3.098	.002	
องค์กรบริหารส่วนตำบล	272	2.73	.701			
เทศบาลตำบล	122	3.00	.853			
โครงสร้างอำนาจชุมชน ผู้นำขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	132	2.75	.752	6.487	.000	ผู้นำของอปท.กับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับข้าราชการ ในพื้นที่,ผู้นำชุมชน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย ข้าราชการในพื้นที่	117	3.12	.769			
ผู้นำชุมชน	12	2.53	.864			
วัฒนธรรมทางการเมือง	73	2.76	.746	.905	.366	
ปานกลาง	158	2.86	.802			
สูง	236	2.79	.733			

จากตาราง 32 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่กำนัน มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปีกับอายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับพนักงานบริษัท, รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่น ๆ, พนักงานบริษัทกับธุรกิจส่วนตัว, พนักงานบริษัทกับรับจ้าง, พนักงานบริษัทกับเกษตรกร, รับจ้างกับอื่น ๆ และเกษตรกรกับอื่น ๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล มีความเห็นว่กำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชนและผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับข้าราชการในพื้นที่ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางจะมีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.1.2 ด้านการทะเบียน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการทะเบียนตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 33

ตาราง 33 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการทะเบียนตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				5.167	.000	20-30 ปีกับ
20-30 ปี	132	2.84	.853			31-40 ปี,
31-40 ปี	110	2.44	.885			41-50 ปี,
41-50 ปี	87	2.58	.924			51-60 ปี และ
51-60 ปี	42	2.50	1.051			61 ปีขึ้นไป
61 ปีขึ้นไป	15	1.97	.900			และ 41-50 ปี กับ 61 ปีขึ้นไป
ระดับการศึกษา				1.188	.312	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.04	.566			
ประถมศึกษา	96	2.48	.927			
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	2.60	.958			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	64	2.69	1.022			
อนุปริญญา/ปวส.	52	2.68	.931			
ปริญญาตรี	104	2.66	.852			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.8	.686			
อาชีพ				1.286	.269	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	48	2.45	.959			
พนักงานบริษัท	30	2.68	.703			
ธุรกิจส่วนตัว	108	2.65	.925			
รับจ้าง	77	2.55	.960			
เกษตรกรรวม	86	2.53	.936			
อื่นๆ	41	2.88	.903			

ตาราง 33 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ที่อาศัย				-.688	.492	
องค์กรบริหารส่วนตำบล	269	2.58	.836			
เทศบาลตำบล	121	2.66	1.095			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				1.917	.127	
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	131	2.61	.862			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	116	2.81	.971			
ข้าราชการในพื้นที่	11	2.25	.942			
ผู้นำชุมชน	73	2.70	.908			
วัฒนธรรมทางการเมือง				1.971	.049	
ปานกลาง	157	2.72	.936			
สูง	233	2.53	.909			

จากตาราง 33 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 51-60 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป และอายุระหว่าง 41-50 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และอนุปริญญา/ปวส.ให้ค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน และระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ

ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทการกำหนดในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่าการมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทการกำหนดในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยมีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ความคิดเห็นว่าการมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทการกำหนดในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางจะมีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.1.3 ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 34

ตาราง 34 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม
และปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				9.575	.000	20-30 ปีกับ
20-30 ปี	118	2.67	1.078			31-40 ปี,
31-40 ปี	103	2.08	1.054			41-50 ปี,
41-50 ปี	82	2.01	1.123			51-60 ปี,
51-60 ปี	40	1.78	1.129			และ 61 ปีขึ้นไป
61 ปีขึ้นไป	13	1.46	.877			และ 41-50 กับ 61 ปีขึ้นไป
ระดับการศึกษา				2.618	.017	ประถมศึกษา
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.00	1.257			กับอนุปริญญา/ ปวส.
ประถมศึกษา	88	1.88	1.009			
มัธยมศึกษาตอนต้น	53	2.25	1.243			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	57	2.25	1.122			
อนุปริญญา/ปวส.	48	2.65	1.017			
ปริญญาตรี	98	2.25	1.181			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.17	.577			
อาชีพ				2.647	.023	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจกับอื่นๆ, พนักงานบริษัทกับ เกษตรกรกรม, ธุรกิจส่วนตัวกับ อื่นๆ และ อื่นๆ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	43	2.08	1.171			
พนักงานบริษัท	27	2.62	1.069			
ธุรกิจส่วนตัว	102	2.15	1.051			
รับจ้าง	68	2.22	1.200			
เกษตรกรกรม	83	2.00	1.101			
อื่นๆ	37	2.65	1.166			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
ในพื้นที่ที่อาศัย				.529	.598	
องค์การบริหารส่วนตำบล	254	2.23	1.076			
เทศบาลตำบล	106	2.16	1.262			

ตาราง 34 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
โครงสร้างอำนาจชุมชน				2.397	.068	
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน						
ท้องถิ่น	122	2.20	1.055			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	104	2.54	1.245			
ข้าราชการในพื้นที่	11	1.91	.979			
ผู้นำชุมชน	66	2.26	1.015			
วัฒนธรรมทางการเมือง				1.612	.108	
ปานกลาง	152	2.32	1.144			
สูง	208	2.13	1.120			

จากตาราง 34 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่ากำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่ากำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 51-60 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป และอายุระหว่าง 41-50 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่ากำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และปริญญาตรีให้ค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน และระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่ากำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา กับระดับอนุปริญญา/ปวส.

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และเกษตรกร มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่นๆ, อาชีพพนักงานบริษัทกับเกษตรกร, อาชีพธุรกิจส่วนตัวกับอื่นๆ และอาชีพเกษตรกรกับอื่นๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางจะมีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.1.4 ด้านการพัฒนาระบบและส่งเสริมคุณภาพชีวิต

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการพัฒนาระบบและส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 35

ตาราง 35 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการพัฒนาและส่งเสริม
คุณภาพชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				3.170	.014	20-30 ปีกับ
20-30 ปี	132	2.84	.879			31-40 ปี
31-40 ปี	112	2.45	.901			
41-50 ปี	86	2.66	.841			
51-60 ปี	42	2.72	.962			
61 ปีขึ้นไป	15	2.50	.842			
ระดับการศึกษา				1.369	.226	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.71	.557			
ประถมศึกษา	96	2.48	.899			
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	2.66	.936			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	66	2.67	.885			
อนุปริญญา/ปวส.	51	2.91	.926			
ปริญญาตรี	104	2.70	.881			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.71	.917			
อาชีพ				1.126	.346	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	47	2.64	.933			
พนักงานบริษัท	30	2.79	.896			
ธุรกิจส่วนตัว	110	2.68	.890			
รับจ้าง	77	2.55	.964			
เกษตรกร	86	2.61	.829			
อื่นๆ	41	2.92	.901			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
ในพื้นที่ที่อาศัย				-2.559	.011	
องค์การบริหารส่วนตำบล	271	2.59	.851			
เทศบาลตำบล	120	2.84	.982			

ตาราง 35 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายค
โครงสร้างอำนาจชุมชน ผู้นำขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	130	2.65	.905	2.634	.050	ผู้นำของอปท.กับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	117	2.92	.909			ผู้ใหญ่บ้านกับผู้นำ
ข้าราชการในพื้นที่	12	2.49	.927			ชุมชน
ผู้นำชุมชน	72	2.63	.834			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-2.239	.811	
ปานกลาง	158	2.65	1.033			
สูง	233	2.68	.799			

จากตาราง 35 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการพัฒนา และส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบ รายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ให้ค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน และระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการพัฒนา และส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพรับจ้างมีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล มีความเห็นว่กำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ในระดับสูงจะมีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.1.5 ด้านการป้องกันภัย

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ด้านการป้องกันภัยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 36

ตาราง 36 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านการป้องกันภัย ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จ ฉ ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				1.535	.191	
20-30 ปี	128	2.97	1.031			
31-40 ปี	109	2.65	1.049			
41-50 ปี	86	2.73	1.014			
51-60 ปี	42	2.86	1.100			
61 ปีขึ้นไป	15	2.83	.900			

ตาราง 36 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายค
ระดับการศึกษา				914	.484	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.60	1.243			
ประถมศึกษา	95	2.69	1.037			
มัธยมศึกษาตอนต้น	56	2.73	1.104			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	65	2.92	1.094			
อนุปริญญา/ปวส.	49	3.05	.996			
ปริญญาตรี	101	2.82	.974			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.63	1.377			
อาชีพ				.310	.907	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	44	2.80	1.080			
พนักงานบริษัท	30	2.92	.929			
ธุรกิจส่วนตัว	108	2.85	.992			
รับจ้าง	75	2.84	1.172			
เกษตรกร	86	2.70	1.036			
อื่น ๆ	40	2.88	1.011			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
ในพื้นที่ที่อาศัย				-3.447	.001	
องค์การบริหารส่วนตำบล	267	2.70	1.009			
เทศบาลตำบล	116	3.09	1.069			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				3.302	.021	ผู้นำของอปท.กับ
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน						กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ท้องถิ่น	126	2.69	1.064			และกำนัน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	115	3.07	1.139			ผู้ใหญ่บ้านกับ
ข้าราชการในพื้นที่	12	2.46	.940			ผู้นำชุมชน
ผู้นำชุมชน	71	2.72	1.034			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-.165	.869	
ปานกลาง	154	2.81	1.085			
สูง	229	2.82	1.014			

จากตาราง 36 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าการกำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุระหว่าง 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่าการกำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่าการกำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการกำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท มีความคิดเห็นว่าการกำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และอาชีพเกษตรกรกรรม มีความคิดเห็นว่าการกำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่าการกำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าการกำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าการกำนัน มีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง จะมีความคิดเห็นว่าการกำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.1.6 บทบาทนอกกฎหมาย

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน
ด้านบทบาทนอกกฎหมายตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง
ดังรายละเอียดในตาราง 37

ตาราง 37 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันด้านบทบาทนอกกฎหมาย
ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				3.624	.007	20-30 ปีกับ
20-30 ปี	127	2.99	.911			31-40 ปี และ
31-40 ปี	110	2.59	.911			31-40 ปี
41-50 ปี	86	2.77	.931			กับ 51-60 ปี
51-60 ปี	42	3.02	.904			
61 ปีขึ้นไป	14	3.04	.774			
ระดับการศึกษา				1.377	.223	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	3.00	.745			
ประถมศึกษา	94	2.69	.910			
มัธยมศึกษาตอนต้น	55	2.91	.911			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	66	2.83	.950			
อนุปริญญา/ปวส.	48	3.11	.899			
ปริญญาตรี	103	2.80	.939			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.38	1.010			
อาชีพ				1.163	.327	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	46	2.71	1.022			
พนักงานบริษัท	29	3.09	.777			
ธุรกิจส่วนตัว	108	2.83	.892			
รับจ้าง	76	2.80	.998			
เกษตรกรกรรม	84	2.76	.911			
อื่นๆ	40	3.05	.854			

ตาราง 37 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ที่อาศัย				-2.858	.004	
องค์กรบริหารส่วนตำบล	264	2.75	.896			
เทศบาลตำบล	119	3.04	.956			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				4.780	.003	ผู้นำของอปท.กับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	126	2.77	.934			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	113	3.14	.909			ผู้ใหญ่บ้านกับ
ข้าราชการในพื้นที่	12	2.91	1.060			ผู้นำชุมชน
ผู้นำชุมชน	73	2.68	.943			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-.752	.452	
ปานกลาง	153	2.79	1.002			
สูง	230	2.87	.869			

จากตาราง 37 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านบทบาท
นอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ
อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุระหว่าง 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด
ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่
แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 31-40 ปี
กับอายุระหว่าง 51-60 ปี

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน
ในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่
กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา และระดับ
สูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านบทบาท
นอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด
รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่กำนัน

มีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่ากำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยมีความคิดเห็นว่ากำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นว่ากำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงจะมีความคิดเห็นว่ากำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.1.7 ภาพรวมทุ กด้าน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันในภาพรวมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 38

ตาราง 38 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันในภาพรวมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				4.354	.002	20-30 ปีกับ
20-30 ปี	134	2.90	.738			31-40 ปี,
31-40 ปี	112	2.53	.750			41-50 ปี และ
41-50 ปี	87	2.64	.717			61 ปีขึ้นไป
51-60 ปี	42	2.68	.793			
61 ปีขึ้นไป	15	2.45	.644			

ตาราง 38 (ต่อ)

ปี จั จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู
ระดับการศึกษา				1.218	.296	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.58	.499			
ประถมศึกษา	96	2.56	.714			
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	2.67	.761			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	67	2.72	.810			
อนุปริญญา/ปวส.	52	2.90	.786			
ปริญญาตรี	105	2.73	.750			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.67	.731			
อาชีพ				1.988	.079	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	48	2.60	.772			
พนักงานบริษัท	30	2.94	.675			
ธุรกิจส่วนตัว	110	2.70	.753			
รับจ้าง	78	2.64	.829			
เกษตรกรกรรม	86	2.61	.675			
อื่นๆ	42	2.94	.777			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				-2.370	.019	
ในพื้นที่ที่อาศัย						
องค์การบริหารส่วนตำบล	272	2.63	.679			
เทศบาลตำบล	122	2.85	.891			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				5.150	.002	ผู้นำของอปท.กับ
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน						กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน,
ท้องถิ่น	132	2.66	.714			กำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	117	2.98	.790			ข้าราชการในพื้นที่,
ข้าราชการในพื้นที่	12	2.46	.828			ผู้นำชุมชน
ผู้นำชุมชน	73	2.68	.748			
วัฒนธรรมทางการเมือง				.861	.390	
ปานกลาง	158	2.74	.821			
สูง	236	2.67	.711			

จากตาราง 38 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปีกับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในภาพรวม พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ให้ค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน และระดับประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นว่กำนัน มีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในภาพรวม พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทและอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด ให้ค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในภาพรวม พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่กำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับข้าราชการในพื้นที่ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง

จะมีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จะพบว่า ปัจจัยด้านอายุ องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาศัย และโครงสร้างอำนาจชุมชน มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีอายุ องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาศัย และโครงสร้างอำนาจชุมชนแตกต่างกันจะมีผลต่อความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างอำนาจชุมชนซึ่งผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยมากจะมีความคิดเห็นว่าการมีบทบาทมากตามไปด้วย

2.5.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านปี จั ย ส วนบุ คคล ปี จั ยทางส ังคมและปี จั ยทางการเมื อง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม และรายด้านตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง คือ วัฒนธรรมทางการเมือง มีรายละเอียด ดังนี้

2.5.2.1 ด้านการปกครองและร ักษาความสงบเรียบร้อย

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 39

ตาราง 39 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				2.317	.057	
20-30 ปี	136	2.94	.759			
31-40 ปี	113	2.68	.797			
41-50 ปี	87	2.78	.705			
51-60 ปี	42	2.92	.637			
61 ปีขึ้นไป	15	2.66	.575			

ตาราง 39 (ต่อ)

ปี จั ย	n	X	sd.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู'
ระดับการศึกษา				.373	.896	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.74	.604			
ประถมศึกษา	96	2.75	.719			
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	2.81	.806			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	69	2.78	.789			
อนุปริญญา/ปวส.	52	2.90	.776			
ปริญญาตรี	106	2.86	.716			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.59	.632			
อาชีพ				2.437	.034	รับราชการ/
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	49	2.71	.779			รัฐวิสาหกิจกับอื่นๆ,
พนักงานบริษัท	30	3.01	.627			ธุรกิจส่วนตัวกับ
ธุรกิจส่วนตัว	112	2.79	.754			อื่นๆ,
รับจ้าง	78	2.74	.846			รับจ้างกับอื่นๆและ
เกษตรกรกรรม	86	2.76	.631			เกษตรกรกรรมกับ
อื่นๆ	42	3.13	.724			อื่นๆ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				-2.334	.020	
ในพื้นที่ที่อาศัย						
องค์การบริหารส่วนตำบล	275	2.76	.741			
เทศบาลตำบล	122	2.95	.747			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				6.825	.000	ผู้นำของอปท.กับ
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน						กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน,
ท้องถิ่น	134	2.76	.764			กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	117	3.11	.711			กับข้าราชการใน
ข้าราชการในพื้นที่	12	2.52	.893			พื้นที่,ผู้นำชุมชน
ผู้นำชุมชน	74	2.73	.734			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-.869	.385	
ปานกลาง	158	2.77	.791			
สูง	239	2.84	.716			

จากตาราง 39 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่น ๆ, ธุรกิจส่วนตัวกับอื่น ๆ, รับจ้างกับอื่น ๆ และเกษตรกรกับอื่น ๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ตำบลมีความเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับข้าราชการในพื้นที่ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงจะมีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.2.2 ด้านการทะเบียน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการทะเบียนตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 40

ตาราง 40 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการทะเบียนตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				3.607	.007	20-30 ปีกับ
20-30 ปี	134	2.81	.903			31-40 ปี,
31-40 ปี	111	2.49	.940			61 ปีขึ้นไป และ
41-50 ปี	87	2.59	.923			41-50 ปี
51-60 ปี	42	2.53	.940			กับ61 ปีขึ้นไป
61 ปีขึ้นไป	15	2.03	.953			
ระดับการศึกษา				.907	.490	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.03	.506			
ประถมศึกษา	96	2.54	.962			
มัธยมศึกษาตอนต้น	56	2.57	.898			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	67	2.67	.996			
อนุปริญญา/ปวส.	52	2.65	.959			
ปริญญาตรี	105	2.67	.905			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.58	.752			

ตาราง 40 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
ระดับการศึกษา				.907	.490	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.03	.506			
ประถมศึกษา	96	2.54	.962			
มัธยมศึกษาตอนต้น	56	2.57	.898			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	67	2.67	.996			
อนุปริญญา/ปวส.	52	2.65	.959			
ปริญญาตรี	105	2.67	.905			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.58	.752			
อาชีพ				1.536	.178	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	49	2.43	.964			
พนักงานบริษัท	30	2.74	.796			
ธุรกิจส่วนตัว	110	2.63	.914			
รับจ้าง	76	2.55	1.011			
เกษตรกรกรรม	86	2.55	.850			
อื่น ๆ	42	2.92	1.030			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
ในพื้นที่ที่อาศัย				.198	.843	
องค์การบริหารส่วนตำบล	272	2.62	.871			
เทศบาลตำบล	121	2.60	1.068			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				2.199	.088	
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน						
ท้องถิ่น	133	2.62	.890			
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	116	2.85	.935			
ข้าราชการในพื้นที่	11	2.26	1.101			
ผู้นำชุมชน	74	2.67	.980			
วัฒนธรรมทางการเมือง				1.177	.240	
ปานกลาง	157	2.68	.948			
สูง	236	2.57	.924			

จากตาราง 40 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปีกับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับ 61 ปีขึ้นไป และอายุระหว่าง 41-50 ปี กับ 61 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.และปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุดให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมาคือ ระดับอนุปริญญา/ปวส. และระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบลมีความเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง จะมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.2.3 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 41

ตาราง 41 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง

ปี จ ฉ ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				9.246	.000	20-30 ปีกับ
20-30 ปี	122	2.70	1.103			31-40 ปี,
31-40 ปี	108	2.14	1.096			41-50 ปี,
41-50 ปี	82	2.07	1.115			51-60 ปี และ
51-60 ปี	40	1.79	1.096			61 ปีขึ้นไป
61 ปีขึ้นไป	13	1.51	.857			
ระดับการศึกษา				1.335	.240	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.00	1.197			
ประถมศึกษา	90	2.06	1.092			
มัธยมศึกษาตอนต้น	55	2.15	1.225			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	62	2.24	1.129			
อนุปริญญา/ปวส.	47	2.56	1.001			
ปริญญาตรี	98	2.37	1.211			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.25	.687			
อาชีพ				3.251	.007	รับราชการ/
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	43	2.09	1.208			รัฐวิสาหกิจกับ
พนักงานบริษัท	29	2.65	1.231			พนักงานบริษัท,
ธุรกิจส่วนตัว	105	2.17	1.035			อื่นๆ, พนักงาน
รับจ้าง	71	2.30	1.209			บริษัทกับธุรกิจ
เกษตรกรรวม	83	2.04	1.088			ส่วนตัว,เกษตรกรรวม,
อื่นๆ	38	2.77	1.121			ธุรกิจส่วนตัวกับ
						อื่นๆ, รับจ้างกับ
						อื่นๆ และ
						เกษตรกรรวมกับอื่นๆ

ตาราง 41 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ที่อาศัย				1.488	.139	
องค์กรบริหารส่วนตำบล	261	2.32	1.082			
เทศบาลตำบล	108	2.11	1.276			
โครงสร้างอำนาจชุมชน ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	128	2.26	1.105	2.522	.058	
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	103	2.60	1.240			
ข้าราชการในพื้นที่	11	1.91	.870			
ผู้นำชุมชน	68	2.29	1.040			
วัฒนธรรมทางการเมือง ปานกลาง	154	2.37	1.103	1.637	.103	
สูง	215	2.17	1.169			

จากตาราง 41 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน
ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี
มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุ
61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี
กับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี, อายุระหว่าง
20-30 ปี กับอายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน
ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/
ปวส. มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
และระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจกับพนักงานบริษัท, รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจกับอื่น ๆ, พนักงานบริษัทกับธุรกิจส่วนตัว, พนักงานบริษัทกับเกษตรกร, ธุรกิจส่วนตัวกับอื่น ๆ, รับจ้างกับอื่น ๆ และเกษตรกรกับอื่น ๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง จะมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.2.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริม คุณภาพชีวิต

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 42

ตาราง 42 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาและส่งเสริม
คุณภาพชีวิตตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				1.858	.117	
20-30 ปี	133	2.90	.961			
31-40 ปี	113	2.61	.915			
41-50 ปี	86	2.68	.865			
51-60 ปี	42	2.72	.881			
61 ปีขึ้นไป	15	2.56	.798			
ระดับการศึกษา				.792	.577	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.73	.630			
ประถมศึกษา	96	2.59	.949			
มัธยมศึกษาตอนต้น	55	2.76	.865			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	69	2.75	.947			
อนุปริญญา/ปวส.	51	2.90	.935			
ปริญญาตรี	105	2.79	.912			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.46	1.100			
อาชีพ				1.668	.141	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	48	2.68	1.013			
พนักงานบริษัท	30	2.99	.951			
ธุรกิจส่วนตัว	112	2.72	.858			
รับจ้าง	76	2.61	1.017			
เกษตรกร	85	2.70	.824			
อื่นๆ	42	3.03	.917			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
ในพื้นที่ที่อาศัย				-1.188	.235	
องค์การบริหารส่วนตำบล	273	2.71	.889			
เทศบาลตำบล	120	2.83	.986			

ตาราง 42 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู
โครงสร้างอำนาจชุมชน				4.216	.006	ผู้นำของอปท.กับ
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน						กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ท้องถิ่น	131	2.70	.971			และกำนัน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	117	3.05	.858			ผู้ใหญ่บ้านกับ
ข้าราชการในพื้นที่	12	2.61	.866			ผู้นำชุมชน
ผู้นำชุมชน	73	2.67	.872			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-1.359	.175	
ปานกลาง	158	2.66	1.024			
สูง	235	2.80	.842			

จากตาราง 42 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล มีความเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงจะมีความคิดเห็นว่ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.2.5 ด้านการป้องกันภัย

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันภัยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 43

ตาราง 43 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันภัยตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จ ฉั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				1.521	.195	
20-30 ปี	133	3.03	1.017			
31-40 ปี	111	2.76	1.006			
41-50 ปี	86	2.81	1.006			
51-60 ปี	42	3.05	1.052			
61 ปีขึ้นไป	15	2.83	.900			

ตาราง 43 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
ระดับการศึกษา				.844	.536	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.80	1.317			
ประถมศึกษา	95	2.73	1.036			
มัธยมศึกษาตอนต้น	56	2.96	1.105			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	69	2.97	.962			
อนุปริญญา/ปวส.	50	3.08	1.032			
ปริญญาตรี	104	2.93	.949			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.75	1.258			
อาชีพ				1.322	.254	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	47	2.83	1.115			
พนักงานบริษัท	30	3.15	1.027			
ธุรกิจส่วนตัว	111	2.88	.959			
รับจ้าง	76	2.97	1.024			
อาชีพ (ต่อ)						
เกษตรกรรม	85	2.74	1.011			
อื่นๆ	42	3.12	1.029			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
ในพื้นที่ที่อาศัย				-1.920	.056	
องค์การบริหารส่วนตำบล	273	2.84	.995			
เทศบาลตำบล	118	3.06	1.056			
โครงสร้างอำนาจชุมชน				2.957	.033	ผู้นำของอปท.กับ
ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน						กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ท้องถิ่น	130	2.86	1.033			และกำนัน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	117	3.15	1.075			ผู้ใหญ่บ้านกับ
ข้าราชการในพื้นที่	12	2.54	.940			ผู้นำชุมชน
ผู้นำชุมชน	72	2.76	1.084			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-1.397	.163	
ปานกลาง	156	2.82	1.029			
สูง	235	2.96	1.007			

จากตาราง 43 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 20-30 ปี และอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่ากำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่ากำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ในระดับสูงจะมีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.2.6 บทบาทนอกกฎหมาย

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านบทบาทนอกกฎหมายตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 44

ตาราง 44 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านบทบาทนอกกฎหมายตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จ ฉ ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				3.559	.007	20-30 ปีกับ
20-30 ปี	131	3.06	.869			31-40 ปี,
31-40 ปี	111	2.67	.895			41-50 ปี
41-50 ปี	87	2.79	.913			
51-60 ปี	42	2.96	.802			
61 ปีขึ้นไป	14	3.07	.640			
ระดับการศึกษา				1.006	.421	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.90	.555			
ประถมศึกษา	94	2.81	.862			
มัธยมศึกษาตอนต้น	55	2.96	.897			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	69	2.87	.991			
อนุปริญญา/ปวส.	50	3.04	.852			
ปริญญาตรี	104	2.87	.870			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.06	1.197			
อาชีพ				2.215	.052	รับราชการ/
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	48	2.73	.962			รัฐวิสาหกิจกับอื่นๆ,
พนักงานบริษัท	30	3.08	.841			ธุรกิจส่วนตัวกับ
ธุรกิจส่วนตัว	110	2.84	.830			อื่นๆ,
รับจ้าง	76	2.85	.979			รับจ้างกับอื่นๆและ
เกษตรกรกรรม	83	2.81	.882			เกษตรกรกรรมกับ
อื่นๆ	42	3.25	.763			อื่นๆ

ตาราง 44 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ที่อาศัย				-1.506	.133	
องค์กรบริหารส่วนตำบล	269	2.84	.882			
เทศบาลตำบล	120	2.99	.902			
โครงสร้างอำนาจชุมชน ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	130	2.83	.942	5.155	.002	ผู้นำของอปท.กับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	114	3.21	.821			ผู้ใหญ่บ้านกับ
ข้าราชการในพื้นที่ ผู้นำชุมชน	12	2.78	1.002			ผู้นำชุมชน
74	2.75	.909				
วัฒนธรรมทางการเมือง				-1.196	.233	
ปานกลาง	155	2.82	.952			
สูง	234	2.93	.845			

จากตาราง 44 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าคุณผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุดให้ค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่าคุณผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่าคุณผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าคุณผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าคุณผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นว่าคุณ

ผู้ใหญ่อบ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่นๆ, ธุรกิจส่วนตัวกับอื่นๆ, รับจ้างกับอื่นๆ และเกษตรกรรมกับอื่นๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่อบ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นที่ผู้ใหญ่อบ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่อบ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่อบ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นที่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นที่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่อบ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่อบ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่อบ้านในด้านบทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงจะมีความคิดเห็นที่ผู้ใหญ่อบ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.2.7 ภาพรวมทุกด้าน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่อบ้านในภาพรวมตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง ดังรายละเอียดในตาราง 45

ตาราง 45 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม
ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				3.362	.010	20-30 ปีกับ
20-30 ปี	136	2.91	.774			31-40 ปี,
31-40 ปี	113	2.59	.798			41-50 ปี และ
41-50 ปี	87	2.67	.710			61 ปีขึ้นไป
51-60 ปี	42	2.72	.673			
61 ปีขึ้นไป	15	2.49	.585			
ระดับการศึกษา				.653	.688	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	2.57	.526			
ประถมศึกษา	96	2.63	.749			
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	2.72	.775			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	69	2.74	.777			
อนุปริญญา/ปวส.	52	2.84	.812			
ปริญญาตรี	106	2.78	.749			
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.50	.710			
อาชีพ				2.640	.023	รับราชการ/
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	49	2.61	.818			รัฐวิสาหกิจกับอื่นๆ,
พนักงานบริษัท	30	2.95	.734			ธุรกิจส่วนตัวกับ
ธุรกิจส่วนตัว	112	2.71	.721			อื่นๆ,
รับจ้าง	78	2.67	.848			รับจ้างกับอื่นๆ และ
เกษตรกรกรรม	86	2.66	.646			เกษตรกรกรรมกับ
อื่นๆ	42	3.06	.786			อื่นๆ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
ในพื้นที่ที่อาศัย				-1.216	.225	
องค์การบริหารส่วนตำบล	275	2.70	.721			
เทศบาลตำบล	122	2.80	.841			

ตาราง 45 (ต่อ)

ปี จั ย	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	p	เปรียบเทียบรายคู่
โครงสร้างอำนาจชุมชน ผู้นำขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	134	2.70	.772	5.616	.001	ผู้นำของอปท.กับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย	117	3.03	.733			กับข้าราชการ
ข้าราชการในพื้นที่	12	2.47	.855			ในพื้นที่,ผู้นำชุมชน
ผู้นำชุมชน	74	2.68	.756			
วัฒนธรรมทางการเมือง				-4.61	.645	
ปานกลาง	158	2.71	.813			
สูง	239	2.75	.725			

จากตาราง 45 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปีกับอายุ 61 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวม พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่น ๆ, ธุรกิจส่วนตัวกับอื่น ๆ, รับจ้างกับอื่น ๆ และเกษตรกรกับอื่น ๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาท

สูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยทางสังคม

โครงสร้างอำนาจชุมชน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย,กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับข้าราชการในพื้นที่ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

ปัจจัยทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ใหญ่บ้านในภาพรวม พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง จะมีความคิดเห็นว่ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จะพบว่า ปัจจัยด้านอายุ อาชีพ และโครงสร้างอำนาจชุมชน มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ ผู้ที่มีอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาศัยและโครงสร้างอำนาจชุมชนแตกต่างกันจะมีผลต่อความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างอำนาจชุมชนซึ่งผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยมากจะมีความคิดเห็นว่ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากตามไปด้วย

2.6 ความคิ ดเห็นและข้อ เสนอแนะต่อบทบาทของกำ นัน ผู้ ใหญ่บ้านที่ ปฏิ บัต และที่ บัญญัติ ไว้ ในกฎหมาย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมจากคำถามปลายเปิด ซึ่งสามารถพิจารณารายละเอียด ดังนี้

ตาราง 46 บทบาทในด้านอื่นๆ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

บทบาท	จำนวน	ร้อยละ
1. ดูแลทุกข์สุขของราษฎร	5	23.8
2. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งในทุก ๆ ด้าน	2	9.5

ตาราง 46 (ต่อ)

บทบาท	จำนวน	ร้อยละ
3. การกระจายข่าวสารต่างๆ	1	4.8
4. จัดกิจกรรมในหมู่บ้าน	1	4.8
5. เป็นผู้นำด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม	2	9.5
6. การเฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติดรวมถึงอบายมุขทุกชนิดในชุมชน เช่น พนันฟุตบอล	3	14.2
7. ป้องกันการกระทำความผิดคดีพิเศษ เช่น อาชญากร ฉ้อโกง ลักษณะแชร์ลูกโซ่ ภัยจากการใช้คอมพิวเตอร์	1	4.8
8. ส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม	1	4.8
9. ส่งเสริมเกี่ยวกับการเล่นกีฬาในหมู่บ้าน	1	4.8
10. ให้ข้อคิดเห็นและแนะนำชุมชนในสิ่งที่ควรปฏิบัติ	1	4.8
11. ไม่มี เพราะที่มีอยู่ก็มากเพียงพอจนไม่สามารถจะปฏิบัติได้ครบทุกหน้าที่	3	14.2
รวม	21	100.0

จากตาราง 46 บทบาทในด้านอื่นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า มีบทบาทในการดูแลทุกข์สุขของราษฎรมากที่สุด ร้อยละ 23.8 รองลงมาคือ การเฝ้าระวังและป้องกันอบายมุขทุกชนิดในชุมชนและไม่มียบทบาทในด้านอื่นในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 14.2 เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งในทุกๆ ด้านและเป็นผู้นำด้านคุณธรรมและวัฒนธรรมในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 9.5 และการกระจายข่าวสารต่างๆ จัดกิจกรรมในหมู่บ้าน ป้องกันการกระทำความผิดคดีพิเศษ ส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการศึกษา ส่งเสริมการเล่นกีฬาในหมู่บ้าน และให้ข้อคิดเห็นรวมถึงแนะนำชุมชนในสิ่งที่ควรปฏิบัติ ทั้ง 6 ข้อน้อยที่สุดในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 4.8 ตามลำดับ

ตาราง 47 ความคิดเห็นต่อการยกเลิกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

การยกเลิก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่ควรยกเลิก	117	83.0
2. ควรยกเลิก	22	15.6
3. กำนันควรยกเลิก แต่ผู้ใหญ่บ้านไม่ควรยกเลิก	2	1.4
รวม	141	100.0

จากตาราง 47 ความคิดเห็นต่อการยกเลิกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าไม่ควรยกเลิกมากที่สุด ร้อยละ 83 รองลงมาคือ ควรยกเลิก ร้อยละ 15.6 และ ควรยกเลิกกำนันแต่ไม่ควรยกเลิกผู้ใหญ่บ้านน้อยที่สุด 1.4 ตามลำดับ

ตาราง 48 ความคิดเห็นต่อวาระดำรงตำแหน่ง

วาระดำรงตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
1. 1 ปี	5	4.9
2. 2 ปี	10	9.7
3. 3 ปี	4	3.9
4. 4 ปี	48	46.6
5. 5 ปี	19	18.4
6. 4-5 ปี	5	4.9
7. ไม่ต่ำกว่า 4 ปี	1	1.0
8. 6 ปี	3	2.9
9. 10 ปี	2	1.9
10. 60 ปี	4	3.9
11. แล้วแต่ความเหมาะสม	2	1.9
รวม	103	100.0

จากตาราง 48 ความคิดเห็นต่อวาระดำรงตำแหน่ง พบว่า ควรให้ดำรงตำแหน่งวาระ 4 ปี มากที่สุด ร้อยละ 46.6 รองลงมาคือ 5 ปี ร้อยละ 18.4 2 ปี ร้อยละ 9.7 1 ปี และ 4-5 ปี ร้อยละ 4.9 3 ปี และ 60 ปี ร้อยละ 3.9 6 ปี ร้อยละ 2.9 10 ปี และแล้วแต่ความเหมาะสม ร้อยละ 1.9 และไม่ต่ำกว่า 4 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ตาราง 49 ความคิดเห็นต่อวิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง

วิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชาชนเป็นผู้เลือก	83	93.3
2. สรรหาโดยราชการ	2	2.2
3. เลือกตั้งหรือสรรหากี่ก็ได้	1	1.1
4. เลือกกันเองระหว่างผู้สมัคร	1	1.1
5. ผ่านการกลั่นกรองทั้งของประชาชนและของรัฐ	1	1.1

ตาราง 49 (ต่อ)

วิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
6. เลือก 1 วาระ สรรหา 1 วาระ	1	1.1
รวม	89	100.0

จากตาราง 49 วิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง พบว่า ควรให้ประชาชนเป็นผู้เลือกมากที่สุด ร้อยละ 93.3 รองลงมาคือ สรรหาโดยราชการ ร้อยละ 2.2 และเลือกตั้งหรือสรรหากี่ก็ได้ เลือกกันเองระหว่างผู้สมัคร ผ่านการกลั่นกรองทั้งของประชาชนและของรัฐ เลือก 1 วาระ สรรหา 1 วาระ ทั้ง 4 ข้อให้ค่าน้อยที่สุดในจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

ตาราง 50 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้ชัดเจน สิ่งใดควรทำก็บัญญัติเป็นกฎหมาย สิ่งที่ไม่ควรทำก็ยกเลิกไป และมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน	3	4.0
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีบทบาทด้านอื่นๆอีก เพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้าถึงประชาชนในหมู่บ้านและรู้ปัญหาลึกซึ้งกว่าข้าราชการ บุคคล หรือหน่วยงานอื่น	1	1.3
3. ควรจัดอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อจะได้เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติงานและนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่	2	2.7
4. ต้องการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัดด้วยความเป็นธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้มีอิทธิพล มีความซื่อสัตย์ จริงใจกับประชาชน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว	5	6.7
5. น่าจะกำหนดอายุของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งอย่างน้อย 40 ปีขึ้นไป เพราะต้องเป็นผู้ที่มีบารมีทางสังคม พอสมควรและมีภาวะผู้นำสูง	1	1.3
6. ควรจัดสรรงบประมาณแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการทำโครงการต่างๆ	3	4.0

ตาราง 50 (ต่อ)

ข้อเสนอนี้	จำนวน	ร้อยละ
7. กำหนด ผู้ใหญ่บ้านควรเพิ่มความใกล้ชิดและดูแลทุกข์สุขของราษฎรให้มากกว่าเดิม (เช่น การรักษาความปลอดภัย สุขอนามัย สุขภาพผู้สูงอายุ)	28	37.3
8. ควรจัดให้มีอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว	4	5.3
9. ควรอบรมให้ชุมชนรู้เรื่องกฎหมายและสิทธิเสรีภาพของประชาชนควรมีอะไรบ้าง	1	1.3
10. กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ควรแต่งตั้งตัวแทนของชุมชนเพื่อสอดส่องดูแลยาเสพติดและอบายมุขทุกชนิดในชุมชน	2	2.7
11. ต้องการให้เป็นผู้นำในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมศาสนา พัฒนาชุมชน การขจัดปัญหาเสพติด การพนัน เป็นต้น	6	8.0
12. ต้องการให้มีการแจ้งข่าวสารต่างๆ ให้มากขึ้น มีสถานที่สำหรับติดประกาศ และส่งเสริมให้มีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ	6	8.0
13. ในการขออนุญาตมีอาวุธปืน กำหนด ผู้ใหญ่บ้านควรพิจารณาโดยไม่เลือกปฏิบัติ	1	1.3
14. ควรให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น	4	5.3
15. ควรให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน มีส่วนร่วมในการจัดแผนชุมชนหรือข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีกฎหมายรองรับ	2	2.7
16. กำหนด ผู้ใหญ่บ้านควรปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและควรประสานงานระหว่างอำเภอสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง	1	1.3
17. น่าจะให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่างแทนกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน	1	1.3
18. ให้มีหน่วยงานของรัฐบาลเข้ามาดูแลในการหาเสียงเพราะมีการซื้อเสียงกันมาก	1	1.3
19. ไม่ต้องการให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเป็นฐานคะแนนเสียงของนักการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น และควรให้มีบทลงโทษกรณีที่เป็นฐานเสียง	1	1.3
20. ควรให้ตำแหน่งกำหนด เลือกโดยประชาชนในตำบลนั้นๆ	2	2.7
รวม	75	100.0

จากตาราง 50 ข้อเสนอแนะ พบว่า ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มความใกล้ชิดและดูแลทุกข์สุขของราษฎรให้มากกว่าเดิมมากที่สุด ร้อยละ 37.3 รองลงมาคือ ต้องการให้เป็นผู้นำในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมศาสนา พัฒนาชุมชน ยาเสพติด การพนัน เป็นต้น และให้มีการแจ้งข่าวสารต่างๆ ให้มากขึ้นในจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 8 ปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัดเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ร้อยละ 6.7 ควรจัดให้มีอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชน และให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นในจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 5.3 ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้ชัดเจนและจัดสรรงบประมาณแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการทำโครงการต่างๆ ในจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 4 ควรจัดอบรมเพิ่มความรู้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตั้งตัวแทนของชุมชนเพื่อสอดส่องดูแลยาเสพติดและอบายมุข ควรให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีส่วนร่วมในการจัดแผนชุมชนหรือข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล และควรให้ตำแหน่งกำนันเลือกโดยประชาชนในตำบลนั้นๆ ทั้ง 4 ข้อ มีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 2.7 และน่าจะกำหนดอายุของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่ง อย่างน้อย 40 ปีขึ้นไป เพราะต้องเป็นผู้ที่มีบารมีทางสังคมพอสมควร และมีภาวะผู้นำสูง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีบทบาทด้านอื่นๆ อีก ควรอบรมให้ชุมชนรู้เรื่องกฎหมายและสิทธิเสรีภาพของประชาชนควรมีอะไรบ้าง ในการขออนุญาตมีอาวุธปืน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรพิจารณาโดยไม่เลือกปฏิบัติ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและควรประสานงานระหว่างอำเภอสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง น่าจะให้ห้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่างแทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้มีหน่วยงานของรัฐบาลเข้ามาดูแลในการหาเสียง และไม่ต้องการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นฐานคะแนนเสียงของนักการเมืองระดับชาติ และท้องถิ่น ทั้ง 8 ข้อ ให้ค่าน้อยที่สุดในจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง หน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล และความสัมพันธ์กับระบบราชการกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง สมมติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง หน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล และความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง โดยทำการศึกษาแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และ One way ANOVA

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาในส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ระยะเวลาดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี อยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 โครงสร้างอำนาจชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า ชนชั้นนำที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือ ผู้นำชุมชน รองลงมาคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยและผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และชนชั้นนำที่ได้รับคะแนนต่ำสุด คือ ข้าราชการในพื้นที่

1.3 ระดับความคิดเห็นของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

ผลการศึกษา พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยภาพรวมในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนจึงจำเป็นที่เราต้องสนใจให้ค่าเฉลี่ยสูงสุดแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับทุกคน รองลงมาคือ เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมควรร้องเรียนตามกฎหมายซึ่งเป็นคำถามเชิงบวกแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยในการร้องเรียนเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม และการวิจารณ์สถาบันทหารแสดงว่าผู้นั้นไม่รักชาติเป็นคำถามเชิงลบแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยว่าการวิจารณ์สถาบันทหารแสดงถึงความไม่รักชาติซึ่งให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 ระดับความคิดเห็นของความสัมพันธ์กับระบบราชการ

ผลการศึกษา พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์กับระบบราชการโดยภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนติดต่อกับราชการให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การเป็นตัวแทนในการแจ้งข่าวสารจากหน่วยงานราชการให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบ และการเข้ามาช่วยตรวจสอบและประเมินผลงานให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ และจัดการค้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการทะเบียน พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทยเข้ารับราชการทหารให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่ และเป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่จะขอจดทะเบียนครอบครัวหรือรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบเมื่อมีการบุกรุกทำลายป่าให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด

รองลงมาคือ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น และการเกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานในเวลาฉุกเฉิน และแบ่งปันน้ำแก่ราษฎร เพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูกให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการป้องกันภัย พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมกับทางอำเภอรวบรวมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใด ๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อขจัดภัยพิบัติต่าง ๆ

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาราชกรทั้งในด้านวัตถุและด้านจิตใจให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม และเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับต่าง ๆ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สำหรับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีบทบาทในด้านต่าง ๆ บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไปในทุกด้าน รองลงมาคือ ไม่ควรมีและไม่แน่ใจในจำนวนใกล้เคียงกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ และไม่ควรมี ตามลำดับ

ด้านการทะเบียน พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมีและไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ และไม่ควรมี ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ และไม่ควรมี ตามลำดับ

ด้านการป้องกันภัย พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ และไม่ควรมี ตามลำดับ

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมีและไม่แน่ใจในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

1.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงในภาพรวมและรายด้านตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง องค์ประกอบครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรมทางการเมืองและความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีรายละเอียด ดังนี้

1.6.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุดและเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อายุระหว่าง 41-50 ปีกับอายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุระหว่าง 51-60 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป

ตำแหน่ง พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน มีความคิดเห็นว่กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ 21 ปีขึ้นไป และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปีกับ11-20 ปี และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี กับ 21 ปีขึ้นไป

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากกับระดับมากที่สุด

พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากกับระดับมากที่สุด

1.6.5 ด้านการป้องกันภัย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุดและเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 41-50 ปีกับอายุระหว่าง 51-60 ปี

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20 ปี มีความเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ 21 ปีขึ้นไป และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี กับ 11-20 ปี

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากกับระดับมากที่สุด

1.6.6 บทบาทนอกกฎหมาย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อาชีพ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพธุรกิจส่วนตัวกับรับจ้าง และอาชีพรับจ้างกับเกษตรกรรม

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก,

ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากกับระดับมากที่สุด

16.7 ภาพรวมทุกด้าน

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อาชีพ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุดและเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อาชีพธุรกิจส่วนตัวกับรับจ้าง และอาชีพรับจ้างกับเกษตรกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจะส่งผลให้มีบทบาทแตกต่างกัน โดยผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและเกษตรกรรม จะมีบทบาทมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น อาจเนื่องมาจากว่า ผู้ที่มีอาชีพเหล่านี้มีความเป็นอิสระในการทำงาน ทำให้มีเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ได้มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ซึ่งต้องทำงานตลอดวันหรือบางอาชีพซึ่งมีรายได้ต่ำทำให้มีความกังวลในการหารายได้จึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 11-20 ปี มีความเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ 21 ปีขึ้นไป และผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลาต่ำกว่า 1 ปี มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุดและเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 1-10 ปี กับ 11-20 ปี แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งมาเป็นเวลานานย่อมมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าจึงมีบทบาทมากกว่าผู้ที่เพิ่งเข้ามาดำรงตำแหน่ง

ความสัมพันธ์กับระบบราชการ พบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมาก และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมาก, ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับปานกลางกับระดับมากที่สุด และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับระบบราชการในระดับมากกับระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประสานงานในการติดต่อระหว่างราชการและประชาชน รวมถึงเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมและปฏิบัติตามคำสั่งบัญชาของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ซึ่งหากการัน ผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับระบบราชการมากเพียงใด ก็ย่อมทำให้บทบาทของการัน ผู้ใหญ่บ้านมีมากตามไปด้วย

1.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง และที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่เห็นว่านอกจากบทบาทในด้านต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงพ.ศ. 2551) และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมและราษฎรในหมู่บ้าน ในทุกเรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือ ส่วนเหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในบางด้านเนื่องจากไม่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบและไม่มีเหตุให้ต้องปฏิบัติ ส่วนความคิดเห็นต่อการยกเลิกตำแหน่งนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าไม่ควรยกเลิกและควรให้ดำรงตำแหน่งวาระ 60 ปี โดยประชาชนเป็นผู้เลือก และมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงให้ส่วนราชการทุกกระทรวงเห็นความสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น

2. ผลการศึกษาในส่วนของประชาชน

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว อาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 โครงสร้างอำนาจชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า ชนชั้นนำที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองลงมาคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย ผู้นำชุมชน และชนชั้นนำที่ได้รับคะแนนต่ำสุด คือ ข้าราชการในพื้นที่

2.3 ระดับความคิดเห็นของวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน จึงจำเป็นที่เราต้องสนใจให้ค่าเฉลี่ยสูงสุดแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับทุกคน รองลงมาคือ เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมควรร้องเรียนตามกฎหมายซึ่งเป็นคำถามบวกแสดงว่าประชาชนเห็นด้วยว่าเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมควรนำเรื่องไปร้องเรียน และการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นการเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ เป็นคำถามเชิงลบแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยว่าการไปเลือกตั้งเป็นการเสียเวลา ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ผลการศึกษามอบหมายของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ บทบาทของกำนัน และบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

2.4.1 บทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า กำนันมีบทบาทในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การอบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎรให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ อำนาจความสะอาดแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ และจัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน และจัดการคั้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการทะเบียน พบว่า กำนันมีบทบาทในระดับน้อย หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทยเข้ารับราชการทหาร ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่ และสำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กำนันมีบทบาทในระดับน้อย หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบ ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า กำนันมีบทบาทในระดับน้อย หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่นให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเช่าที่ดินหรือช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนที่ได้รับความเดือดร้อนและเกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานในเวลาฉุกเฉิน แบ่งปันน้ำเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูกให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุดในจำนวนเท่ากัน

ด้านการป้องกันภัย พบว่า กำนันมีบทบาทในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร่วมกับทางอำเภอรวบรวมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใด ๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อขจัดภัยพิบัติต่างๆ

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า กำนันมีบทบาทในระดับน้อย หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาราชกรทั้งในด้านวัตถุและจิตใจให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด

รองลงมาคือ การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม และเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับต่างๆ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สำหรับบทบาทของกำนันที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านต่างๆ บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไปในทุกด้าน รองลงมาคือ ไม่ควรมีและไม่แน่ใจ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมี และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ด้านการทะเบียน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมี และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมี และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมี และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ด้านการป้องกันภัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมี และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมี และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

2.4.2 บทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การอบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎรให้และจัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านให้ค่าเฉลี่ยสูงสุดในจำนวนเท่ากัน รองลงมาคือ อำนาจความสะอาดแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ และจัดการคั้นหรือยึดตามหมายสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการทะเบียน พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับน้อย หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทยเข้ารับราชการทหารให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายหรือย้ายที่อยู่ และสำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ใหญ่บ้านบทบาทในระดับน้อย หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การป้องกันและปราบปราม การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและรายงานให้อำเภอทราบ ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ป้องกัน และปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และการกระทำผิดตามกฎหมาย ว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานในเวลาฉุกเฉินเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการป้องกันภัย พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร่วมกับทางอำเภอรวบรวมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เข้าจัดการและสั่งให้บุคคลใด ๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อขจัดภัยพิบัติ ต่าง ๆ

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาราชกรทั้งในด้านวัตถุและจิตใจให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาพื้นที่ในรูปของประชาคม และการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สำหรับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านต่าง ๆ บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไปในทุกด้าน รองลงมาคือ ไม่ควรมีและไม่แน่ใจ ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมีและไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ด้านการทะเบียน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมี และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมีและไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาทในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมีและไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ด้านการป้องกันภัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาท
ในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมี และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบาท
ในด้านนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป รองลงมาคือ ไม่ควรมี และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

2.5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง
ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง แบ่งการอธิบายเป็น 2 ส่วน คือ
ส่วนของกำนัน และส่วนของผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

2.5.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริง ตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนันที่ปฏิบัติจริง
ในภาพรวมและรายด้านตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัย
ทางการเมือง คือ วัฒนธรรมทางการเมือง มีรายละเอียด ดังนี้

2.5.1.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่
กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป
มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่
อายุระหว่าง 20-30 ปี ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง
41-50 ปี

อาชีพ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท
มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และรับราชการ/
รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่
แตกต่างกัน ได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับพนักงานบริษัท, รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่น ๆ,
พนักงานบริษัทกับธุรกิจส่วนตัว, พนักงานบริษัทกับรับจ้าง, พนักงานบริษัทกับเกษตรกร,
รับจ้างกับอื่น ๆ และเกษตรกรกับอื่น ๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขต
เทศบาลตำบลมีความเห็นว่กำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชนและผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับข้าราชการในพื้นที่ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

2.5.1.2 ด้านการทะเบียน

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุดรองลงมาคืออายุระหว่าง 41-50 ปีและอายุ 61 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 51-60 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป และอายุระหว่าง 41-50 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป

วัฒนธรรมทางการเมือง พบว่า ผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางจะมีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง

2.5.1.3 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 51-60 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป และอายุระหว่าง 41-50 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และปริญญาตรีให้ค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน และระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่กำนันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษากับระดับอนุปริญญา/ปวส.

อาชีพ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และเกษตรกรกรรมมีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่น ๆ, อาชีพพนักงานบริษัทกับเกษตรกรกรรม, อาชีพธุรกิจส่วนตัวกับอื่น ๆ และอาชีพเกษตรกรกรรมกับอื่น ๆ

2.5.1.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่าการันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

2.5.1.5 ด้านการป้องกันภัย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่าการันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

2.5.1.6 บทบาทนอกกฎหมาย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุระหว่าง 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 31-40 ปี กับอายุระหว่าง 51-60 ปี

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่าการันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของการัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และการัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

2.5.1.7 ภาพรวมทุกด้าน

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคืออายุระหว่าง 51-60ปีและอายุ 61 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปีกับอายุระหว่าง31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง41-50 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีผลต่อความคิดเห็นต่อบทบาทของการันที่แตกต่างกัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่าการันมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการอาศัยอยู่ในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการรับรู้บทบาทของการันที่แตกต่างกัน

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของการัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชน และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าการันมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย,

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับข้าราชการในพื้นที่ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้หน้าที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทของกำนันแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยมาก จะส่งผลให้รับรู้บทบาทของกำนันมากตามไปด้วย

2.5.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมือง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงในภาพรวมและรายด้านตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง คือ วัฒนธรรมทางการเมือง มีรายละเอียด ดังนี้

2.5.2.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อาชีพ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่นๆ, ธุรกิจส่วนตัวกับอื่นๆ, รับจ้างกับอื่นๆ และเกษตรกรกับอื่นๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมีความเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับข้าราชการในพื้นที่ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

2.5.2.2 ด้านการทะเบียน

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปีกับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับ 61 ปีขึ้นไป และอายุระหว่าง 41-50 ปี กับ 61 ปีขึ้นไป

2.5.2.3 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุ 61 ปีขึ้นไป

อาชีพ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับพนักงานบริษัท, รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่นๆ, พนักงานบริษัทกับธุรกิจส่วนตัว, พนักงานบริษัทกับเกษตรกร, ธุรกิจส่วนตัวกับอื่นๆ, รับจ้างกับอื่นๆ และเกษตรกรกับอื่นๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

2.5.2.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

2.5.2.5 ด้านการป้องกันภัย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุดและเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

2.5.2.6 บทบาทนอกกฎหมาย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปีและอายุ 61ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุดให้ค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปีกับอายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี

อาชีพ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่น ๆ, ธุรกิจส่วนตัวกับอื่น ๆ, รับจ้างกับอื่น ๆ และเกษตรกรกับอื่น ๆ

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน

2.5.2.7 ภาพรวมทุกด้าน

จากผลการวิจัยปัจจัยที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

อายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน

ได้แก่ อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 31-40 ปี, อายุระหว่าง 20-30 ปี กับอายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุระหว่าง 20-30 ปีกับอายุ 61 ปีขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน

อาชีพ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อย และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับอื่น ๆ, ธุรกิจส่วนตัวกับอื่น ๆ, รับจ้างกับอื่น ๆ และเกษตรกรกับอื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันมีผลให้รับรู้บทบาทของคุณใหญ่บ้านแตกต่างกัน

โครงสร้างอำนาจชุมชน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของข้าราชการในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่าคุณใหญ่บ้านมีบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับข้าราชการในพื้นที่ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกับผู้นำชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำที่แตกต่างกันจะส่งผลกระทบต่อรับรู้บทบาทของคุณใหญ่บ้านแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยมาก จะส่งผลให้รับรู้บทบาทของคุณใหญ่บ้านมากตามไปด้วย

2.6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง และที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า นอกจากบทบาทตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงพ.ศ. 2551) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องแล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีบทบาทในการดูแลทุกข์สุขของราษฎรรวมถึงการเฝ้าระวังและป้องกันอบายมุขทุกชนิดในชุมชน ส่วนความเห็นต่อการยกเลิกตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้น ประชาชนเห็นว่าไม่ควรยกเลิกและควรดำรงตำแหน่งวาระ 4 ปี โดยประชาชนเป็นผู้เลือก และให้ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านว่า ควรเพิ่มความใกล้ชิดและดูแลทุกข์สุขของราษฎรและแจ้งข่าวสารต่างๆให้มากขึ้น รวมถึงให้เป็นผู้นำในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมศาสนา การพัฒนาชุมชน จัดปัญหาเสพติด การพนัน เป็นต้น

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานการวิจัยกล่าวไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง หน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล และความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน สามารถอธิบาย ดังนี้

1. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และหน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ และปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง คือ ความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านการทะเบียน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล และความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และปัจจัยทางการเมือง คือ ความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ และหน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง คือ ความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ด้านการป้องกันภัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และหน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง คือ ความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. บทบาทนอกกฎหมาย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ และหน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และปัจจัยทางการเมือง คือ ความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ภาพรวมทุกด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และหน่วยการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ปัจจัยทางสังคม คือ โครงสร้างอำนาจชุมชน และ

ปัจจัยทางการเมือง คือ ความสัมพันธ์กับระบบราชการ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย จากความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นว่าบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประชาชนมีความเห็นว่ามียุทธศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเฉลี่ยโดยรวมแล้วมีบทบาทในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีเพียงด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต และบทบาทนอกกฎหมายที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนมีความเห็นเหมือนกันว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการทะเบียนและการป้องกันภัย กำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าอยู่ในระดับมาก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประชาชนมีความเห็นว่าด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยและด้านป้องกันภัยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการทะเบียนและด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับน้อย ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยรวมแล้วมีบทบาทในระดับปานกลางทุกด้านยกเว้นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ระดับน้อย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาโดยรวมจะเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการปกครอง เช่น การสร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน การรักษาความสงบและป้องกันทุกภัยของราษฎร อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ และสนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือให้บริการของส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเห็นว่ามียุทธศาสตร์มากที่สุด ในขณะที่ประชาชนเห็นว่ามียุทธศาสตร์ในระดับปานกลาง เหตุที่มีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันนี้อาจเนื่องมาจาก บทบาทในด้านนี้เป็นหน้าที่หลักของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงให้ความสำคัญมากกว่าในด้านอื่น ๆ ทำให้ปฏิบัติได้มาก ส่วนประชาชนเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยพบว่า บางพื้นที่ประชาชนที่มีการรับรู้ในบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากจะเป็นผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้ชิดกับที่ทำการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนผู้ที่อยู่ไกลออกไปจะมีการรับรู้บทบาทน้อยกว่า และอีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่ให้บริการประชาชนในด้านต่าง ๆ ประชาชนจึงมักจะไปติดต่อขอความช่วยเหลือหน่วยงานเหล่านั้นเนื่องจากมีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากรและงบประมาณมากกว่า

ทำให้สามารถอภิปรายผล ได้ว่า สาเหตุที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในด้านต่าง ๆ ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านการทะเบียนมีบทบาทน้อย เนื่องจากปัจจุบันได้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ กระจายอยู่ในพื้นที่ และพื้นที่ในการศึกษาส่วนหนึ่งเป็นเขตของเทศบาลตำบลซึ่งค่อนข้างมีความเจริญ มีความพร้อมด้านบุคลากรและงบประมาณ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จึงทำให้สามารถติดต่อเรื่องต่าง ๆ เองได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรูม และเซลนิก (Broom and Selznick, 1968 : 18-19) ที่กล่าวถึงบทบาทว่า ถูกกำหนดโดยองค์การทางสังคมที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือองค์การอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2546 : 202-203) ได้ศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องถิ่น พบว่า หากพิจารณาโดยภาพรวมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่เนื่องจากในการทำงานในหลาย ๆ พื้นที่จะมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในแง่ของการทำงานและบทบาททางการบริหารปกครองภายในชุมชนของตน ซึ่งบางแห่งมีการทำงานอย่างหนัก ขณะที่บางแห่งกลับไม่มีผลงานปรากฏแน่ชัด จึงทำให้การใช้อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีลักษณะเฉพาะตัวและเฉพาะบุคคลสูง และจากการที่สภาพทางชุมชนของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก จึงเป็นปัจจัยที่กระทบต่อการแสดงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสถาบันดำรงราชานุภาพ (2540 : 69-71) ได้ศึกษาบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เหมาะสมในอนาคต พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุธีร์ บริรักษ์ (2544 : 101-102) ได้ศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บทบาทในการปกครองท้องถิ่นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้านการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ และด้านการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐและกระทรวงมหาดไทย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยของยศพล อินทฤทธิ์ (2545 : 52-54) ได้ศึกษาบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ควรจะเป็นในอนาคต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ได้ปฏิบัติจริงซึ่งจำแนกได้เป็น 4 บทบาท คือ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการทะเบียนต่าง ๆ กำนันผู้ใหญ่บ้าน

สามารถปฏิบัติได้อยู่ในเกณฑ์ปานกลางทุกด้าน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของปัญญา ศรีเพชร สุพรรณ (2547 : 69-74) ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

โดยแย้งกับผลการวิจัยของกังวาลย์ บัวจีบ (2544 : 69) ได้ศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลลำโพ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในรูปแบบลักษณะการปกครองท้องถิ่นที่มีอยู่ในระดับสูง แย้งกับผลการวิจัยของสมชาย หงส์รัมย์ (2549 : 105-106) ได้ศึกษาบทบาทของกำนันในการพัฒนาชนบท : ศึกษากรณีกำนันที่ได้รับรางวัลประจำปีของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า บทบาทของกำนันในการพัฒนาชนบทตามความคิดเห็นของกำนัน สารวัตรกำนัน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมบทบาทของกำนันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กำนันมีบทบาทในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับตามระดับการปฏิบัติ จากมากไปน้อย ได้แก่ การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง บทบาทในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยราชการรัฐวิสาหกิจในพื้นที่ การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐและกระทรวงมหาดไทย และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยกระบวนการประชาคม และแย้งกับผลการวิจัยของณรงค์เดช จงหนาน (2550 : 114) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา ด้านการทะเบียนต่าง ๆ และด้านที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ ทั้งในรายด้านและโดยรวมมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

สำหรับบทบาทที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้น กำนันผู้ใหญ่บ้านและประชาชนมีความคิดเห็นเหมือนกันว่าควรมีบทบาทในด้านต่าง ๆ บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไปในทุกด้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ แม้ว่าบางบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะปฏิบัติได้น้อย แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่ต้องมีบทบาทนั้นไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของระพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ (2531 : 77) กล่าวว่า บทบาทเป็นแบบแผนที่สังคมคาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ในสถานภาพนั้นควรจะประพฤติหรือปฏิบัติ และแนวคิดของจำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2540 : 37-38) ซึ่งได้กล่าวว่า บทบาทที่แสดงออกจริง เป็นการกระทำที่ปฏิบัติจริงของบุคคลนั้นอาจไม่สอดคล้องกับบทบาทที่บุคคลรู้ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้น จึงสรุปได้ว่า บทบาทที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้นเป็นการคาดหวังของบุคคลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่นั้น ซึ่งในสถานการณ์จริงอาจปฏิบัติได้น้อยหรือไม่ปฏิบัติก็ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของณรงค์เดช จงหนาน

(2550 : 114) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา ด้านการทะเบียนต่าง ๆ และด้านที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ และประชาชนมีความเห็นเหมือนกันว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทหน้าที่ความจำเป็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ในด้านความคิดเห็นต่อวาระดำรงตำแหน่งและวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชนมีความเห็นเหมือนกันว่า ไม่ควรยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และให้เข้าสู่ตำแหน่งโดยการเลือกตั้ง ส่วนความคิดเห็นต่อวาระดำรงตำแหน่งมีความเห็นแตกต่างกัน กล่าวคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าควรให้ดำรงตำแหน่งวาระ 60 ปี ส่วนประชาชนมีความเห็นว่าควรให้ดำรงตำแหน่งคราวละ 4-5 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกรงว่าจะเกิดการผูกขาดอำนาจและขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ส่วนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่าจะมีผลดีในการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุหงา สุวรรณชัยรบ (2549 : 79-82) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อการปรับปรุงวิธีสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่กล่าวว่า การดำรงตำแหน่ง 5 ปี ให้ความร่วมมือของประชาชนลดลงและความเชื่อถือศรัทธาดต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะมุ่งฐานเสียงมากกว่าดูแลผลประโยชน์ประชาชน

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงประกอบด้วย

3 ปัจจัย ได้แก่

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งอธิบายได้ว่า การที่มีอายุ อาชีพ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และการอาศัยอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกันจะทำให้มีผลต่อระดับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน ซึ่งการที่มีอายุและอาชีพแตกต่างกัน จะทำให้มีผลในความใกล้ชิดและรับรู้ถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนระยะเวลาดำรงตำแหน่ง หากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีการดำรงตำแหน่งเป็นเวลานาน จะทำให้เห็นถึงบทบาทมากกว่าผู้ที่เพิ่งเข้ามาดำรงตำแหน่ง และในด้านหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หากพื้นที่ใดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลอย่างทั่วถึงและอยู่ในเขตที่มีความเจริญก็จะทำให้บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณรงค์ เส็งประชา (2541 : 136-137) กล่าวว่าเมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งในสังคมย่อมต้องแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้น ๆ ตำแหน่งเดียวกัน แต่ผู้ดำรงตำแหน่งคนละคนอาจมีบทบาทต่างกันไป เพราะต่างคนต่างมีนิสัย จิตใจและร่างกายไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับแนวคิดของบรูมและเซลนิก (Broom and Selznick, 1968 : 18-19) ที่กล่าวถึงบทบาทว่าถูกกำหนดโดยองค์กรทางสังคมที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือองค์กรอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2546 : 202-203)

ได้ศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่ พบว่า เนื่องจากการทำงานในหลาย ๆ พื้นที่ที่มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในแง่ของการทำงานและบทบาททางการบริหารปกครองภายในชุมชนของตน ซึ่งบางแห่งมีการทำงานอย่างหนัก ขณะที่บางแห่งกลับไม่มีผลงานปรากฏแน่ชัด จึงทำให้การใช้อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีลักษณะเฉพาะตัวและเฉพาะบุคคลสูง

ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างอำนาจชุมชน อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของผู้นำที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีความเชื่อมั่นในอำนาจของกำนันผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยมาก จะส่งผลให้รับรู้บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านมากตามไปด้วย ซึ่งปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2546 : 352) ได้อธิบายว่า โครงสร้างอำนาจชุมชนเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและชาวบ้านในชุมชนที่มีช่วงชั้นและการใช้อำนาจและอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการพัฒนา จากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการที่ประชาชนในชุมชนมีความเชื่อมั่นต่ออำนาจของบุคคลอื่นมากเท่าใดกำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาทน้อยลงเท่านั้น

ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ ความสัมพันธ์กับระบบราชการ ซึ่งอธิบายได้ว่าการที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์กับทางการสูง จะมีผลต่อบทบาทด้วย เนื่องจากราชการจะคอยติดต่อประสานงานในการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในพื้นที่ผ่านกำนันผู้ใหญ่บ้านและแนะนำเกี่ยวกับการทำงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2534 : 18-25) ที่กล่าวว่า นักปกครองท้องที่จะแสดงบทบาทของตนเพื่อตอบสนองงานของหน่วยงานของรัฐในฐานะเป็นตัวแทนของราชการในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อกับทางราชการรวมถึงช่วยเหลือทางราชการในด้านต่าง ๆ ในงานที่ต้องปฏิบัติในท้องที่ตามที่ร้องขอและสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุหงา สุวรรณชัยรบ (2549 : 79-82) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อการปรับปรุงวิธีสรรหากำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่กล่าวว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านมีสถานะเสมือนเป็นตัวกลางทั้งตัวแทนของราชการและของราษฎรไปพร้อม ๆ กัน เท่ากับรัฐมีกลไกระดับรากหญ้าในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลประสบผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรกำหนดบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ให้สอดคล้องกับการทำงานในสถานการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากบางพื้นที่ค่อนข้างเจริญและมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้บริการ

ประชาชนทั้งในส่วนของหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระจายอย่างทั่วถึง ทำให้บทบาททางด้าน เช่น ด้านการทะเบียน มีความจำเป็นน้อยหรือไม่มีความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติ

2. แม้ว่าบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2547 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง พ.ศ. 2551 จะมีมากก็ตาม และจากผลการวิจัยถึงแม้บทบาททางด้านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติได้น้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีหน่วยงานท้องถิ่นดำเนินการอยู่ แต่ในความเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชน มีความเห็นว่าบทบาทเหล่านั้นควรมีบัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไป ซึ่งหากจะให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทมากขึ้นกว่าเดิมนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อจะได้มีการปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และไม่เกิดความซ้ำซ้อนกัน รวมถึงควรส่งเสริมให้มีการอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และส่งเสริมให้มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อจะได้ปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพ

3. ควรให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และบุคลากรให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้มากขึ้น เพื่อจะได้เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพื้นที่ให้ครอบคลุมมากขึ้นอาจเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดที่มีความเป็นเมืองกับจังหวัดที่กึ่งเมืองกึ่งชนบทและจังหวัดที่เป็นชนบทว่าในพื้นที่ที่มีความเจริญแตกต่างกันบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะแตกต่างกันหรือไม่

2. ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยศึกษาข้าราชการในพื้นที่ และบุคคลที่ทำงานใกล้ชิดกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อจะได้รู้ถึงความคิดเห็นของบุคคลหลายฝ่ายที่มีต่อการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

บรรณานุกรม

หนังสือ

การปกครอง, กรม. 2550. คู่มือปฏิบัติงาน สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปี 2550.

พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : อสารักษาดินแดน.

ชบวน พลตรี. 2530. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ : การศาสนา.

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. 2515. บุคคลชั้นนำ โครงสร้างอำนาจและการเมืองในชุมชนไทย.

กรุงเทพฯ : ศรุสภา.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. 2540. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ เสียงประชา. 2541. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. 2546. วิถีชีวิตไทย วัฒนธรรมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ :

สหายบล็อกและการพิมพ์.

นภาพรณั จันทรศัพท์ และคณะ. 2545. วิธีการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2546. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์.

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา.

เล่มที่ 126 ตอนที่ 27 ก (2551, มกราคม 27) หน้า 96-103.

ไพบูลย์ ช่างเรียน. 2520. สังคมการเมืองและการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ :

ไทยวัฒนาพานิช.

- รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ. 2531. สังคมวิทยาและวัฒนธรรมไทย. สงขลา :
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ระดม วงษ์น้อม. 2527. แนวคิดเรื่องชนชั้นนำและการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลิขิต อีรวะกิน. 2539. การเมืองการปกครองของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบัติ อ่างธัญวงศ์. 2543. การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 11.
กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2532. สังคมวิทยาการเมือง : หลักการและการประยุกต์.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- สุพัตรา สุภาพ. 2542. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 2534. บทบาทและสถานภาพของผู้ในระดับตำบล
หมู่บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. 2540. การเมืองการปกครองระดับตำบลหมู่บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. 2542. พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 11.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. 2546. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. 2548. ปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

วารสาร

บริหารการปกครองท้องถิ่น, สำนัก. 2547. “การสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อการดำรงตำแหน่ง
ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน”, *เทศาภิบาล*. 99, 5(พฤษภาคม), 15-18.

_____. 2545. “ทิศทางของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยุคใหม่”, *เทศาภิบาล*. 97, 6(มิถุนายน), 13.

ปธาน สุวรรณมงคล. 2541. “บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในวาระครบ 100 ปี แห่งการปกครอง
ท้องถิ่น”, *รัฐสภาสาร*. 46, 3(มีนาคม), 25.

พีระศักดิ์ หินเมือง. 2547. “กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยังมีความจำเป็นอีกต่อไปหรือไม่?”,
เทศาภิบาล. 99, 4(เมษายน), 29.

สโรชา แพร์ภาษา. 2548. “กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่หรือไปอย่างไรดีกว่ากัน วิเคราะห์ผลดี ผลเสีย
ของตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล
พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546”, *มนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์*. 13, 18(พฤษภาคม-สิงหาคม), 110-112,117-118.

สุวัฒน์ ต้นประวัตติ. 2541. “กำนันผู้ใหญ่บ้านในองค์การบริหารส่วนตำบล”, *นิตยสารท้องถิ่น*.
25, 5(พฤษภาคม), 32-33.

อานนท์ อากาศิรม. 2529. “วัฒนธรรมทางการเมือง”, *รามคำแหง*. 11, 1
(เมษายน-มิถุนายน), 71.

หนังสือราชการ

มหาดไทย, กระทรวง. ที่ มท 0310.2/ว 21968 หนังสือราชการเรื่องร่างพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่..) พ.ศ. .... 14 ธันวาคม 2550.

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. ที่ มท 0890.2/ว 25 ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. 2 ตุลาคม 2550.

ทะเบียนจังหวัดสงขลา, สำนัก. ที่ สข 0017/ว 2377 สถิติจำนวนประชากรและบ้านรายตำบล.
20 มิถุนายน 2551.

สื่อออนไลน์

กลุ่มศึกษาและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2549.

“กำนัน-ผญบ. VS ท้องถิ่น.” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก :

<http://www.sri.cmu.ac.th/~srilocal/modules.php?name=News&file=article&sid=312>. (25 เมษายน 2551).

ธนาวุฒิ ภักตริกกร. 2550. “กรม.แก้ไขให้กำนัน-ผู้ใหญ่บ้านดำรงตำแหน่งจนครบ 60 ปี.”

(ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : <http://thaiinsider.info/portal/content/view/4044>.

(22 กุมภาพันธ์ 2551).

ที่ทำการปกครองจังหวัดสงขลา. 2550. รายชื่อกำนันผู้ใหญ่บ้าน. (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก :

<http://www.songkhladopa.go.th/index.php?cmd=order&mode=detail&id=86>.

(2 มกราคม 2551).

สัมภาษณ์

กมล หมดเสียด. 2551. นายกสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดสงขลา, 27 มิถุนายน 2551.

รายงานการวิจัย

ดำรงราชานุภาพ, สถาบัน. 2540. บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เหมาะสมในอนาคต.

กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. 2546. บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและ

การปกครองท้องที่. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

วิทยานิพนธ์

กณิศกร วัฒนาจิต. 2545. “วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (สำเนา)

กังวาลย์ บัวจีบ. 2544. “บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลลำโพง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)

ณรงค์เดช จงหนาน. 2550. “บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (สำเนา)

นาทศิริ กาญจนบุรณ์. 2531. “วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำสหภาพแรงงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีของสหภาพแรงงานเอกชนในเขตจังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สาขานโยบายและการวางแผนทางสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (สำเนา)

บุหงา สุวรรณชัยรบ. 2549. “ความคิดเห็นของประชาชนอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ต่อการปรับปรุงวิธีสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. (สำเนา)

ปัญญา ศรีเพชรสุพรรณ. 2547. “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. 2533. “โครงสร้างอำนาจและชนชั้นนำในชนบทไทย ศึกษากรณีหมู่บ้านดั้งเดิมและหมู่บ้านที่กำลังเปลี่ยนแปลง”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (สำเนา)

- เพ่ง บัวหอม. 2548. “ศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชนกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ. มหาวิทยาลัยบูรพา. (สำเนา)
- ยศพล อินทฤทธิ์. 2545. “บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ควรจะเป็นในอนาคต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. (สำเนา)
- วุฒิพงษ์ จัตุรัตน์. 2538. “ทัศนคติของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบ้านโอง จังหวัดลำพูน ต่อวาระในตำแหน่ง 5 ปี”, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (สำเนา)
- สมชาย หงส์รัมย์. 2549. “บทบาทของกำนันในการพัฒนาชนบท : ศึกษากรณีกำนันที่ได้รับรางวัลประจำปีของจังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (สำเนา)
- สังเขป จันทร์ศรี. 2537. “บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของพัฒนาการอำเภอ ในทัศนะของข้าราชการพัฒนาชุมชน จังหวัดปัตตานี”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุรเชษฐ์ วงษ์มี. 2544. “บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)
- สุธีร์ บริรักษ์. 2544. “บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)

Books

Almond, Gabriel A. and Powell, G.Bingham. 1980. **Comparative Politics Today :
A World View.** 2th ed Boston : Little,Brown and Company.

Berlo, Davis K. 1966. **The Process of Communication.** New York : Holt Rinchart &
Winston Inc.

Broom, Leonard and Selznick, Philip. 1968. **Sociology.** 4th ed. New York :
Garper and Publishers.

Horton, Paul B and Hunt, Chester L. 1980. **Sociology.** 5th ed. Tokyo : McGraw-Hill
Kogakusha.

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
KA4.5	71.3000	564.0103	.4254	.8924
KA4.6	71.4667	568.2575	.3254	.8956
KA5.1	71.3333	580.5747	.3737	.8929
KA5.2	72.2667	576.6851	.3056	.8949
KB1	71.3667	554.7920	.5913	.8887
KB2	71.6000	548.2483	.5939	.8885
KB3	73.9333	602.0644	.1674	.8952
KB4	72.0333	535.4126	.7051	.8858

N of Cases = 30.0   N of Items = 34

Alpha = .8949

ตอนที่ 4 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง (ส่วนของผู้ใหญ่บ้าน)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1.1	73.3667	604.3782	.4790	.8893
A1.2	74.2333	577.3575	.6106	.8861
A1.3	73.3333	598.9195	.4899	.8889
A1.4	74.2000	564.0276	.7759	.8825
A1.5	74.2000	564.0276	.7759	.8825
A1.6	73.6000	603.4207	.4540	.8896
A1.7	75.2000	569.6138	.6061	.8861
A1.8	73.4667	621.0851	.3057	.8919
A1.9	74.4667	608.2575	.3460	.8914
A1.10	75.1667	602.6954	.5075	.8889
A1.11	75.0333	599.8954	.4246	.8901
A1.12	75.2000	593.9586	.5901	.8874
A1.13	75.3667	591.5506	.5449	.8878
A2.1	74.4000	602.1793	.3459	.8918
A2.2	75.8333	612.2126	.3592	.8911
A2.3	75.7667	588.1161	.6184	.8866
A2.4	75.1333	601.4299	.3596	.8915
A2.5	75.7333	619.3057	.1964	.8941
A2.6	75.7000	603.1828	.3747	.8910
A3.1	76.3667	632.1713	.4256	.8928
A3.2	76.4000	635.5586	.1309	.8935
A3.3	76.4667	640.2575	-.1426	.8946
A4.1	75.1333	602.8782	.4237	.8901
A4.2	76.3667	643.5506	-.3249	.8953
A4.3	76.3333	641.4023	-.1602	.8950
A4.4	75.7000	647.1828	-.1608	.8990

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A4.5	74.5000	585.2241	.5368	.8878
A4.6	74.3000	590.4241	.3806	.8919
A5.1	74.0667	609.6506	.3539	.8912
A5.2	75.1333	598.7402	.3603	.8917
B1	74.2333	577.3575	.6106	.8861
B2	74.5000	572.4655	.6309	.8856
B3	76.8000	618.1655	.3993	.8910
B4	75.2000	569.6138	.6061	.8861

N of Cases = 30.0

N of Items = 34

Alpha = .8930

หมายเหตุ รายละเอียดข้อคำถามดูในภาคผนวก 2 แบบสอบถามสำหรับประชาชน

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1
แบบสอบถามสำหรับกำนันผู้ใหญ่บ้าน

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสงขลา

ฉะนั้น จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของการวิจัยและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้จะใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และถือเป็นความลับ จะไม่มีผลใดๆ ต่อท่าน เนื่องจากผลการวิจัยจะนำเสนอในลักษณะเป็นภาพรวม

แบบสอบถามแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจชุมชน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับระบบราชการ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถามและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวธิดา จิตต์ล้ำเลิศกุล)

นักศึกษาระดับปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับท่าน

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา

2. มัธยมศึกษาตอนต้น

3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

4. ปวส./อนุปริญญา

5.ปริญญาตรี

6. สูงกว่าปริญญาตรี

7. อื่น ๆ ระบุ.....

4. อาชีพ

1. ธุรกิจส่วนตัว

2. รับจ้าง

3. เกษตรกรรม

4. อื่น ๆ ระบุ.....

5. ตำแหน่งของท่าน

1. กำนัน

2. ผู้ใหญ่บ้าน

6. ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ..... ปี

7. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบ

1. องค์การบริหารส่วนตำบล

2. เทศบาลตำบล

ตอนที่ 2 โครงสร้างอำนาจชุมชน

หากในหมู่บ้านของท่านมีโครงการสำคัญที่จะต้องจัดทำขึ้นโครงการหนึ่ง เช่น การก่อสร้างถนน พัฒนากลุ่มอาชีพ โครงการดังกล่าวต้องอาศัยการตัดสินใจของบุคคลกลุ่มหนึ่ง และบุคคลกลุ่มนี้ประชาชนในหมู่บ้านของท่านยอมรับ เชื่อถือ ในความคิดเห็นของท่านมีใครบ้างที่ท่านจะเลือกขึ้นมาเป็นผู้นำในการตัดสินใจโครงการดังกล่าว ขอให้เสนอมา 5 ท่าน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นคนที่ท่านรู้จักคุ้นเคย เป็นใครก็ได้ที่คิดว่าสามารถทำการผลักดันโครงการหรือติดต่อกับภาครัฐให้จัดทำสำเร็จ และกรุณาจัดลำดับความสำคัญของแต่ละท่าน โดยเรียงลำดับจาก 1-5 ในตารางต่อไปนี้ (หากไม่มีตำแหน่งก็ไม่ต้องระบุ)

บุคลิกภาพ หมายถึง รูปร่างหน้าตา นิสัยใจคอ

ระบุชื่อ บุคคลที่เลือก	ตำแหน่งในชุมชน (เป็นทางการ- ไม่เป็นทางการ)	องค์ประกอบของแต่ละบุคคล (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าองค์ประกอบนั้น มีอยู่ในบุคคลที่ท่านเลือก			
		บุคลิกภาพ	ความรู้ ประสบการณ์	ฐานะ	พรรคพวกและ ญาติพี่น้อง
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นการเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ เพราะเลือกตั้งไปก็ครั้ง ๆ ก็ไม่เห็นมีอะไรดีขึ้น					
2. คนรวย มีอำนาจมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าบุคคลอื่น					
3. สิทธิของผู้หญิงและผู้ชายควรแตกต่างกัน					
4. ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความเห็นของเสียงส่วนใหญ่มีความสำคัญที่สุด แต่ก็ไม่ควรละทิ้งเสียงส่วนน้อย					
5. การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน จึงจำเป็นที่เราต้องสนใจ					
6. การชุมนุมทางการเมืองหากไม่ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายแล้วก็สามารถทำได้					
7. ไม่สมควรที่จะให้ประชาชนมีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล					
8. เมื่อเราไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม เราควรร้องเรียนตามกฎหมาย					
9. ประชาชนจะเป็นผู้เลือกวิธีการไปสู่จุดหมายของสังคม มิใช่ยอมรับตามที่ผู้นำกำหนด					
10. ทหารเป็นผู้รักษาความมั่นคงของชาติ ดังนั้นหากผู้ใดวิจารณ์สถาบันทหารแสดงว่าผู้นั้นไม่รักชาติ					

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบราชการกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ประเด็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเป็นตัวแทนในการแจ้งข่าวสารจากหน่วยงานราชการให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบอย่างสม่ำเสมอ					
2. ท่านเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อกับราชการ					
3. ท่านปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองทุกครั้งที่ขอความร่วมมือให้ช่วยจับกุมผู้กระทำความผิด					
4. หน่วยงานราชการมักขอความช่วยเหลือจากท่านในงานที่จะต้องปฏิบัติในท้องที่ (เช่น การสำรวจที่ดิน ก่อสร้างแหล่งเก็บน้ำ)					
5. เมื่อทรัพย์สินของส่วนรวม เช่น สะพาน ถนนเสียหาย ท่านมักจะป้องกันอย่างเต็มความสามารถและแจ้งให้ราชการทราบโดยเร็ว					
6. เมื่อมีเหตุการณ์ผิดปกติในหมู่บ้าน ท่านจะรีบแจ้งให้อำเภอทราบ					
7. ท่านสามารถขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่และผู้ใกล้ชิดเพื่อช่วยทำงานได้เป็นอย่างดี					
8. ข้าราชการในพื้นที่มักแวะมาเยี่ยมพบปะพูดคุยกับท่าน					
9. ทางราชการมักจะให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาต่างๆ ของรัฐ					
10. ทางราชการมักเข้ามาช่วยตรวจสอบและประเมินผลงานของท่าน					

ตอนที่ 5 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ระบุบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายต่างๆ และบทบาทนอกกฎหมาย ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวอย่างน้อยเพียงใด (ช่องด้านซ้าย) และในอนาคตควรมีบทบาทเหล่านี้บัญญัติไว้ในกฎหมายต่อไปหรือไม่ (ช่องด้านขวา)

บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	บทบาทที่ปฏิบัติจริง					บทบัญญัติในกฎหมาย		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ	ควรมี	ไม่ควรมี	ไม่แน่ใจ
บทบาทตามกฎหมาย								
1.การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย								
1.1 รักษาความสงบและป้องกันทุกซอกซี้ของราษฎร								
1.2 สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน								
1.3 อบรมหรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎร								
1.4 อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อหรือรับบริการจากทางราชการ								
1.5 รับฟังปัญหาและความต้องการของราษฎรแจ้งต่อราชการ								
1.6 ควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย								
1.7 สนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือให้บริการของส่วนราชการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น								
1.8 จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้าน								
1.9 แจ้งให้ทางราชการทราบเพื่อดำเนินการป้องกันในกรณีมีโรคติดต่อเกิดขึ้น								
1.10 ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของราษฎร								
1.11 แจ้งความเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น								

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านคิดว่านอกเหนือจากบทบาทในด้านต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในตอนที่ 5 แล้วท่าน
ผู้ใหญ่นบ้านยังมีบทบาทในด้านอื่น ๆ อีกหรือไม่ (ทั้งในกฎหมายและนอกเหนือกฎหมายระบุ)

.....
.....
.....
.....
.....

2. ในตอนที่ 5 หากบทบาทด้านใดท่านตอบว่าไม่ได้ปฏิบัติ กรุณาระบุเหตุผลที่ท่านไม่ได้ปฏิบัติ
หน้าที่ดังกล่าว

.....
.....
.....
.....
.....

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณควรมีการยกเลิกตำแหน่งท่านผู้ใหญ่นบ้านหรือไม่ หากไม่ควรให้
ดำรงตำแหน่งวาระเท่าไรและเข้าสู่ตำแหน่งโดยวิธีการใด จึงจะเหมาะสม

.....
.....
.....
.....
.....

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก 2
แบบสอบถามสำหรับประชาชน

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสงขลา

ฉะนั้น จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของการวิจัยและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้จะใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และถือเป็นความลับ จะไม่มีผลใดๆ ต่อท่าน เนื่องจากผลการวิจัยจะนำเสนอในลักษณะเป็นภาพรวม

แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจชุมชน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถามและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวธิดา จิตต์ล้ำเลิศกุล)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับท่าน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

1. ต่ำกว่าประถมศึกษา 2. ประถมศึกษา
 3. มัธยมศึกษาตอนต้น 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 5. ปวส./อนุปริญญา 6. ปริญญาตรี
 7. สูงกว่าปริญญาตรี 8. อื่นๆ ระบุ.....

4. อาชีพ

1. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2. พนักงานบริษัท
 3. ธุรกิจส่วนตัว 4. รับจ้าง
 5. เกษตรกรรม 6. อื่นๆ ระบุ.....

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาศัยอยู่

1. องค์การบริหารส่วนตำบล 2. เทศบาลตำบล

ตอนที่ 2 โครงสร้างอำนาจชุมชน

หากในหมู่บ้านของท่านมีโครงการสำคัญที่จะต้องจัดทำขึ้นโครงการหนึ่ง เช่น การก่อสร้างถนน พัฒนากลุ่มอาชีพ โครงการดังกล่าวต้องอาศัยการตัดสินใจของบุคคลกลุ่มหนึ่ง และบุคคลกลุ่มนี้ประชาชนในหมู่บ้านของท่านยอมรับ เชื่อถือ ในความคิดเห็นของท่านมีใครบ้างที่ท่านจะเลือกขึ้นมาเป็นผู้นำในการตัดสินใจโครงการดังกล่าว ขอให้เสนอมา 5 ท่าน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นคนที่ท่านรู้จักคุ้นเคย เป็นใครก็ได้ที่คิดว่าสามารถทำการผลักดันโครงการหรือติดต่อกับภาครัฐให้จัดทำสำเร็จ และกรุณาจัดลำดับความสำคัญของแต่ละท่าน โดยเรียงลำดับจาก 1-5 ในตารางต่อไปนี้ (หากไม่มีตำแหน่งก็ไม่ต้องระบุ)

บุคลิกภาพ หมายถึง รูปร่างหน้าตา นิสัยใจคอ

ระบุชื่อ บุคคลที่เลือก	ตำแหน่งในชุมชน (เป็นทางการ- ไม่เป็นทางการ)	องค์ประกอบของแต่ละบุคคล (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าองค์ประกอบนั้น มีอยู่ในบุคคลที่ท่านเลือก			
		บุคลิกภาพ	ความรู้ ประสบการณ์	ฐานะ	พรรคพวกและ ญาติพี่น้อง
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นการเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ เพราะเลือกตั้งไปก็ครั้ง ๆ ก็ไม่เห็นมีอะไรดีขึ้น					
2. คนรวย มีอำนาจมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าบุคคลอื่น					
3. สิทธิของผู้หญิงและผู้ชายควรแตกต่างกัน					
4. ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความเห็นของเสียงส่วนใหญ่มีความสำคัญที่สุด แต่ก็ไม่ควรละทิ้งเสียงส่วนน้อย					
5. การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน จึงจำเป็นที่เราต้องสนใจ					
6. การชุมนุมทางการเมืองหากไม่ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายแล้วก็สามารถทำได้					
7. ไม่สมควรที่จะให้ประชาชนมีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล					
8. เมื่อเราไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม เราควรร้องเรียนตามกฎหมาย					
9. ประชาชนจะเป็นผู้เลือกวิธีการไปสู่จุดหมายของสังคม มิใช่ยอมรับตามที่ผู้นำกำหนด					
10. ทหารเป็นผู้รักษาความมั่นคงของชาติ ดังนั้นหากผู้ใดวิจารณ์สถาบันทหารแสดงว่าผู้นั้นไม่รักชาติ					

บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน	บทบาทที่ปฏิบัติจริง (กำนัน)					บทบาทที่ปฏิบัติจริง (ผู้ใหญ่บ้าน)					บทบาทผู้ติดตามในกฎหมาย (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ	ทราบ	ไม่ทราบ	ควรมี	ไม่ควรมี	ไม่แน่ใจ
2. ด้านการทะเบียน (ต่อ) 2.3 เป็นพยานบุคคลรับรองบุคคลที่จะขอจดทะเบียนครอบครัวหรือรับคำร้องจดทะเบียนสมรส																				
2.4 นำประกาศของนายอำเภอแจ้งให้ชายไทยเข้ารับราชการทหาร																				
2.5 สืบหาและจัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ (กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ)																				
2.6 เป็นผู้กำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบ และใช้อาวุธปืนภายในตำบล หมู่บ้าน																				
3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม																				
3.1 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และรายงานให้อำเภอทราบ เมื่อมีการบุกรุกทำลายป่า																				
3.2 ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ																				

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านคิดว่านอกเหนือจากบทบาทในด้านต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในตอนที่ 4 แล้วท่าน ผู้ใหญ่บ้าน ยังมีบทบาทในด้านอื่น ๆ อีกหรือไม่ (ทั้งในกฎหมายและนอกเหนือกฎหมายระบุ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณควรมีการยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือไม่ หากไม่ ควรให้ดำรงตำแหน่งวาระเท่าไรและเข้าสู่ตำแหน่งโดยวิธีการใด จึงจะเหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก 3
ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (ส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)

เรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
CUL1	34.2000	24.5833	.5732	.6469
CUL2	34.2000	27.0833	.2759	.7188
CUL3	33.9600	25.9567	.5463	.6556
CUL4	33.4800	29.3433	.4011	.6858
CUL5	33.2800	30.3767	.2510	.7069
CUL6	34.1600	28.0567	.5768	.6627
CUL7	33.5200	29.0100	.4175	.6829
CUL8	33.6000	33.0000	.0518	.7285
CUL9	34.1200	29.7767	.3526	.6924
CUL10	34.6000	28.2500	.3387	.6950

Reliability Coefficients

N of Cases = 25

N of Items = 10

Alpha = .7112

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์กับระบบราชการ

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
R1	34.5600	20.5900	.7063	.7884
R2	34.5600	21.7567	.6381	.7979
R3	35.1600	20.8067	.5732	.8036
R4	35.0000	20.4167	.5549	.8072
R5	34.4800	21.9267	.5898	.8023
R6	34.3600	23.7400	.4474	.8165
R7	34.8800	22.5267	.4945	.8117
R8	35.6800	24.3933	.2902	.8295
R9	35.1200	23.8600	.4483	.8166
R10	35.4000	22.9167	.4020	.8215

Reliability Coefficients

N of Cases = 25

N of Items = 10

Alpha = .8258

ตอนที่ 5 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1.1	148.0800	383.4933	.5588	.8800
A1.2	148.0400	376.4567	.6135	.8782
A1.3	148.3200	382.7267	.4122	.8809
A1.4	148.1600	388.4733	.4538	.8816
A1.5	148.2000	377.2500	.5757	.8786
A1.6	148.2800	380.5433	.4829	.8799
A1.7	148.5200	373.5933	.5923	.8778
A1.8	148.2800	376.6267	.5395	.8788
A1.9	148.2800	382.1267	.5693	.8797
A1.10	148.6400	380.4900	.4970	.8798
A1.11	148.5600	372.7567	.5647	.8780
A1.12	149.2800	364.2933	.5291	.8779
A1.13	149.6400	368.7400	.4172	.8808
A2.1	148.4000	384.7500	.2785	.8830
A2.2	147.8400	388.5567	.3575	.8821
A2.3	149.0800	367.4933	.5488	.8777
A2.4	148.1200	388.4433	.3238	.8823
A2.5	149.1600	363.8067	.5896	.8766
A2.6	148.9600	361.5400	.6520	.8753
A3.1	148.7600	373.9400	.4314	.8802
A3.2	149.1600	378.0567	.2829	.8841
A3.3	149.0000	383.9167	.2172	.8850
A4.1	149.2800	361.7100	.5847	.8766
A4.2	150.1200	362.2767	.4932	.8789
A4.3	149.0400	360.2900	.6407	.8754
A4.4	148.8000	372.5833	.4363	.8801

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A4.5	148.0800	383.1600	.4547	.8806
A4.6	148.9600	385.1233	.1586	.8876
A5.1	148.2800	375.7100	.6537	.8778
A5.2	148.7600	387.1900	.1663	.8860
B1	148.5200	377.5933	.5376	.8790
B2	149.9200	379.9100	.2446	.8852
B3	149.6000	383.5000	.1528	.8890
B4	148.8000	398.3333	-.0243	.8899

Reliability Coefficients

N of Cases = 25.0

N of Items = 34

Alpha = .8839

หมายเหตุ รายละเอียดข้อคำถามดูในภาคผนวก 1 แบบสอบถามสำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (ส่วนของประชาชน)

เรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริงและที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
CUL1	33.6000	23.6966	.5979	.6196
CUL2	33.6333	25.6885	.4893	.6481
CUL3	33.0333	25.2747	.5582	.6317
CUL4	32.1667	31.8678	.3944	.6778
CUL5	32.0000	32.0690	.5377	.6731
CUL6	32.8333	35.1782	-.0703	.7375
CUL7	33.2333	29.7713	.2453	.7005
CUL8	32.4667	32.2575	.3778	.6809
CUL9	33.1667	30.0057	.4137	.6681
CUL10	33.2667	30.1333	.2935	.6872

N of Cases = 30

N of Items = 10

Alpha = .6985

ตอนที่ 4 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง (ส่วนของกำนัน)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
KA1.1	70.4333	592.1851	.2373	.8949
KA1.2	71.3667	554.7920	.5913	.8887
KA1.3	70.3000	570.7000	.4447	.8917
KA1.4	71.2000	544.3034	.6905	.8864
KA1.5	71.2000	544.3034	.6905	.8864
KA1.6	70.4667	587.9816	.2949	.8941
KA1.7	72.0333	535.4126	.7051	.8858
KA1.8	70.4000	600.0414	.2538	.8945
KA1.9	71.4000	576.4552	.4063	.8924
KA1.10	72.3000	578.9759	.4625	.8916
KA1.11	71.9000	570.7138	.4548	.8915
KA1.12	72.1000	560.9207	.6696	.8880
KA1.13	72.3333	556.5057	.6344	.8881
KA2.1	71.4000	549.8345	.6565	.8873
KA2.2	72.8333	580.2816	.4245	.8921
KA2.3	72.7000	557.8724	.6592	.8878
KA2.4	72.2333	572.5299	.3741	.8933
KA2.5	73.1333	597.2920	.2347	.8946
KA2.6	72.6333	577.7575	.3462	.8936
KA3.1	73.3000	604.7000	.3571	.8948
KA3.2	73.3000	604.7000	.3571	.8948
KA3.3	73.4000	613.1448	-.2168	.8969
KA4.1	72.4000	569.2138	.5733	.8897
KA4.2	73.3000	615.2517	-.3404	.8973
KA4.3	73.2667	612.8920	-.1612	.8970
KA4.4	73.0667	616.2713	-.1740	.8987

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
KA4.5	71.3000	564.0103	.4254	.8924
KA4.6	71.4667	568.2575	.3254	.8956
KA5.1	71.3333	580.5747	.3737	.8929
KA5.2	72.2667	576.6851	.3056	.8949
KB1	71.3667	554.7920	.5913	.8887
KB2	71.6000	548.2483	.5939	.8885
KB3	73.9333	602.0644	.1674	.8952
KB4	72.0333	535.4126	.7051	.8858

N of Cases = 30.0   N of Items = 34

Alpha = .8949

ตอนที่ 4 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติจริง (ส่วนของผู้ใหญ่บ้าน)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1.1	73.3667	604.3782	.4790	.8893
A1.2	74.2333	577.3575	.6106	.8861
A1.3	73.3333	598.9195	.4899	.8889
A1.4	74.2000	564.0276	.7759	.8825
A1.5	74.2000	564.0276	.7759	.8825
A1.6	73.6000	603.4207	.4540	.8896
A1.7	75.2000	569.6138	.6061	.8861
A1.8	73.4667	621.0851	.3057	.8919
A1.9	74.4667	608.2575	.3460	.8914
A1.10	75.1667	602.6954	.5075	.8889
A1.11	75.0333	599.8954	.4246	.8901
A1.12	75.2000	593.9586	.5901	.8874
A1.13	75.3667	591.5506	.5449	.8878
A2.1	74.4000	602.1793	.3459	.8918
A2.2	75.8333	612.2126	.3592	.8911
A2.3	75.7667	588.1161	.6184	.8866
A2.4	75.1333	601.4299	.3596	.8915
A2.5	75.7333	619.3057	.1964	.8941
A2.6	75.7000	603.1828	.3747	.8910
A3.1	76.3667	632.1713	.4256	.8928
A3.2	76.4000	635.5586	.1309	.8935
A3.3	76.4667	640.2575	-.1426	.8946
A4.1	75.1333	602.8782	.4237	.8901
A4.2	76.3667	643.5506	-.3249	.8953
A4.3	76.3333	641.4023	-.1602	.8950
A4.4	75.7000	647.1828	-.1608	.8990

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A4.5	74.5000	585.2241	.5368	.8878
A4.6	74.3000	590.4241	.3806	.8919
A5.1	74.0667	609.6506	.3539	.8912
A5.2	75.1333	598.7402	.3603	.8917
B1	74.2333	577.3575	.6106	.8861
B2	74.5000	572.4655	.6309	.8856
B3	76.8000	618.1655	.3993	.8910
B4	75.2000	569.6138	.6061	.8861

N of Cases = 30.0

N of Items = 34

Alpha = .8930

หมายเหตุ รายละเอียดข้อความดูในภาคผนวก 2 แบบสอบถามสำหรับประชาชน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล

นางสาวธิดา จิตต์ล้ำเลิศกุล

รหัสประจำตัวนักศึกษา

4910520505

วุฒิการศึกษา

วุฒิ

ชื่อสถาบัน

ปีที่สำเร็จการศึกษา

รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2548

(เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง)